

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิม
จังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นางสาวอามีรา อิสลามรุจี

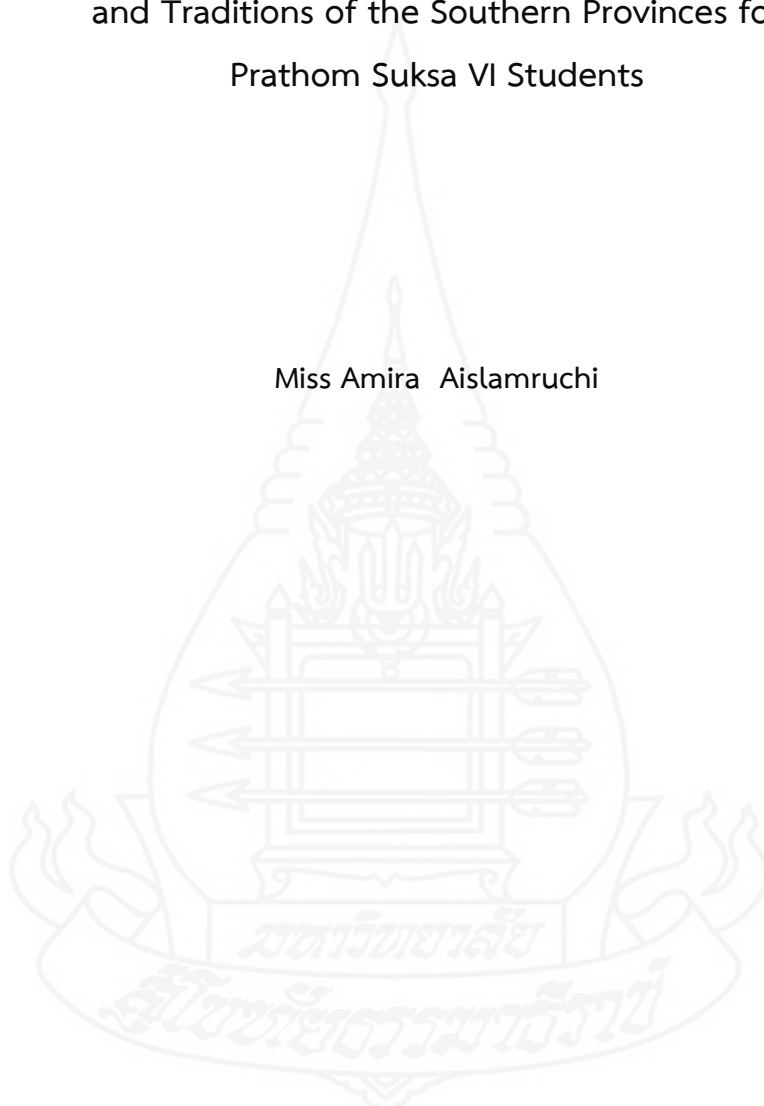

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

Construction of a Supplementary Reading Entitled Muslim Legends
and Traditions of the Southern Provinces for
Prathom Suksa VI Students

Miss Amira Aislamruchi

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

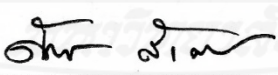
2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณี
มุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ชื่อและนามสกุล นางสาวอามีรา อิสลามรุจี
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ตันสนีย์ สังสรรค์อนันต์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิม
จังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้ศึกษา นางสาวอามีรา อิสลามรุจี **รหัสนักศึกษา** 2582100117 **ปริญญา**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโงปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ที่สร้างขึ้น (2) แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้ามี่ดังนี้ (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย ตำนานพื้นบ้าน จำนวน 10 เรื่อง และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 9 เรื่อง แต่ละเรื่องมีภาพประกอบ การอธิบายคำศัพท์ คำถามท้ายเรื่อง และกิจกรรมเสนอแนะ และ (2) ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ตำนานพื้นบ้าน ประเพณีมุสลิม จังหวัดชายแดนใต้
ประถมศึกษา

Independent Study title: Construction of a Supplementary Reading Entitled Muslim Legends and Traditions of the Southern Provinces for Prathom Suksa VI Students

Author: Miss Amira Aislamruchi; **ID:** 2582100117;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent Study advisor: Thanarat Sirisawadi, Associate Professor;

Academic year: 2018

Abstract

The objectives of this independent study were (1) to construct a supplementary reading entitled Muslim Legends and Traditions of the Southern Provinces for Prathom Suksa VI Students; and (2) to verify quality of the constructed supplementary reading.

The research informants were three experts and the research sample consisted of 10 Prathom Suksa VI students of Ban Ba-ngopatae School, Rueso district, Narathiwat province. The employed instruments for the study were (1) the constructed supplementary reading entitled Muslim Legends and Traditions of the Southern Provinces, (2) a quality assessment form for the supplementary reading, and (3) a questionnaire on student's opinions toward the supplementary reading. Statistics for data analysis were the IOC index, percentage, mean, and standard deviation.

Findings of this study were as Follows: (1) the constructed supplementary reading entitled Muslim Legends and Traditions of the Southern Provinces for Prathom Suksa VI students contained 10 Folk legends, and 9 Muslim traditions of the southern provinces; each story had illustrations, vocabulary glossary, end-of-story questions, and suggested activities; and (2) results of quality verification by the experts showed that the constructed supplementary reading as a whole was appropriate at the highest level; and the students had opinions that the supplementary reading was appropriate at the highest level.

Keywords: Supplementary reading, Folk legends, Muslim tradition, Southern province, Prathom Suksa

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ติดตามการศึกษาอย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษา ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ปัทมาวดี ชันธชัย อาจารย์ณัฐวดี หนูราช และ อาจารย์จรรยา จิตตพงศ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม และได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้ศึกษา

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ให้อาจารย์ผู้ศึกษาตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัย-ธรรมมาธิราชที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ด้านศึกษาศาสตร์ให้ผู้ศึกษาเป็นอย่างดี และยังประโยชน์ต่อการต่อยอดในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานวิจัยฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตัญญูทเวทิตาคุณ แต่ผู้มีพระคุณทุกท่านดังได้กล่าวมาแล้ว

อามีรา อิสลามรุจี

สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	4
ขอบเขตการศึกษา	4
กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ	5
แนวทางการสร้างหนังสือ	19
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	23
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้	24
บทที่ 3 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	102
สรุปการวิจัย	102
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	115
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	116
ข แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ	118
ค แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน	121
ง ผลการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ	124
จ ผลการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน	130
ฉ รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	136
ประวัติผู้ศึกษา	139

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดปัตตานี	27
ภาพที่ 2.2 สะพานเคชานูซิดในอดีต จังหวัดปัตตานี	28
ภาพที่ 2.3 มัสยิดกลางประจำจังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน	30
ภาพที่ 2.4 ป้ายทางเข้าวัดช้างให้	31
ภาพที่ 2.5 บริเวณภายในวัดช้างให้	32
ภาพที่ 2.6 ภาพทางเข้าวัดช้างให้	34
ภาพที่ 2.7 ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จังหวัดปัตตานี	35
ภาพที่ 2.8 อาคารด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว	36
ภาพที่ 2.9 ภาพอาคารพิพิธภัณฑศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว	37
ภาพที่ 2.10 ภาพเกาะยือลาแป จังหวัดปัตตานี	39
ภาพที่ 2.11 ภาพส่วนหนึ่งของเขาเยื่อลาแป	40
ภาพที่ 2.12 ภาพทางขึ้นเขาเยื่อลาแปในปัจจุบัน	41
ภาพที่ 2.13 ภาพบริเวณทางเข้าสู่สถานเจ้าเมืองโต๊ะนิ จังหวัดยะลา	44
ภาพที่ 2.14 ภาพที่บรรจุพระศพเจ้าเมืองโต๊ะนิ	45
ภาพที่ 2.15 ภาพอาคารที่บรรจุพระศพเจ้าเมืองโต๊ะนิ	45
ภาพที่ 2.16 ภาพวาดอาแวสะดอ เมื่อครั้งถูกล่ามโซ่	47
ภาพที่ 2.17 ภาพขุนพันธรักษ์ราชเดช ผู้ปราบโจรอาแวสะดอ (ขวา)	48
ภาพที่ 2.18 ภาพซ่องหมู หนึ่งในอาวุธประจำตัวของอาแวสะดอ	49
ภาพที่ 2.19 ภาพกริช อาวุธคู่กายของอาแวสะดอ	49
ภาพที่ 2.20 ภาพศาลาบ้านจำปากอ ที่เคยเป็นที่พักของอาแวสะดอ	50
ภาพที่ 2.21 ภาพเนินเขานันตี จังหวัดยะลา ปัจจุบันเป็นสุสานฝังศพชาวมุสลิม	52
ภาพที่ 2.22 ภาพป่าบริเวณเนินเขานันตี	53
ภาพที่ 2.23 ภาพเขานันตีในปัจจุบันได้กลายเป็นสุสานฝังศพชาวมุสลิม	54
ภาพที่ 2.24 ภาพบ้านบูเกะคละที่มาของตำนานพญาจางอง	56
ภาพที่ 2.25 ภาพส่วนหนึ่งของเขา บ้านบูเกะคละ ตำบลลูดี จังหวัดยะลา	57
ภาพที่ 2.26 ภาพเขาบูเกะคละ ซึ่งเป็นที่อยู่ของพญาจางอง	57
ภาพที่ 2.27 ภาพน้ำตกลูโป๊ะลือซง	59
ภาพที่ 2.28 ภาพบริเวณอ่างเก็บน้ำที่มาจากน้ำตกลูโป๊ะลือซง	60

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.29 ภาพบริเวณอ่างเก็บน้ำที่มาจากน้ำตกลูโป๊ะลือซงในปัจจุบัน	60
ภาพที่ 2.30 ภาพกรีซรามัน	62
ภาพที่ 2.31 ภาพด้ามกริชที่เป็นลวดลายนกกังคะ	63
ภาพที่ 2.32 ภาพผู้ปกครองทำการอาชานที่หูช้างขวาให้กับทารกแรกเกิด	68
ภาพที่ 2.33 ภาพการกล่าวถ้อยคำนี้กะห์	71
ภาพที่ 2.34 ภาพบัลลังก์ถ่ายรูป และมะฮัร (สินสอด)	72
ภาพที่ 2.35 ภาพของขวัญ (ขันหมาก) สำหรับฝ่ายเจ้าสาว	73
ภาพที่ 2.36 ภาพการเดินทางขันหมาก	74
ภาพที่ 2.37 ภาพบัลลังก์งานวาสิมะห์	74
ภาพที่ 2.38 ภาพการละศีลพร้อมกัน (บุกอโปซอ)	76
ภาพที่ 2.39 ภาพผลอินทผลัม	77
ภาพที่ 2.40 ภาพอาหารละศีล และ การรับประทานอาหารพร้อมกัน	78
ภาพที่ 2.41 ภาพการละหมาดในเดือนรอมฎอน	79
ภาพที่ 2.42 ภาพเด็กผู้ชายที่ผ่านการขลิบอวัยวะ (มาโซะยาวิ)	81
ภาพที่ 2.43 ภาพข้าวเหนียวสามสีในประเพณีมาโซะยาวิ	82
ภาพที่ 2.44 ภาพประเพณีชี้ข้างมาโซะยาวิ	82
ภาพที่ 2.45 ภาพการรวมพลในวันตรุษอิดิลฟิตรี	85
ภาพที่ 2.46 ขนมกะตุปะ หรือขนมต้มใบกะพ้อ	86
ภาพที่ 2.47 ภาพการละหมาดในวันรายออิดิลฟิตรี	87
ภาพที่ 2.48 ภาพการจัดงานเมาลิด	89
ภาพที่ 2.49 ภาพขนมอาซุร	91
ภาพที่ 2.50 ภาพการร่วมกันกวนอาซุร	92
ภาพที่ 2.51 ภาพการอ่านคุตบะห์ในขณะที่ทำการละหมาดวันศุกร์	94
ภาพที่ 2.52 ภาพชายมุสลิมขณะฟังการอ่านคุตบะห์	95
ภาพที่ 2.53 ภาพที่ฝังศพของชาวมุสลิม	97
ภาพที่ 2.54 ภาพที่ฝังศพของชาวมุสลิม	97
ภาพที่ 2.55 ภาพการละหมาดให้กับผู้เสียชีวิต	98
ภาพที่ 2.56 ภาพการยกศพเพื่อไปยังกูโบร์ (สุสาน) ภายหลังจากพิธีกรรมห่อศพ	99

ญ

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่ 2.57 ภาพกุโบร์ (สุสานชาวมุสลิม)	หน้า
	100

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการอ่านเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองทำให้เป็นคนทันสมัย ทันทต่อเหตุการณ์ พัฒนาการศึกษานำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนการพัฒนาประเทศ ผู้อ่านสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก การรับรู้ข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

การอ่านเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนชำนาญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการส่งเสริมให้มีนิสัยการรักการอ่าน เพื่อจะได้เป็นคนเก่ง มีความรู้ความสามารถ และสามารถนำมาพัฒนาประเทศ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงานหนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 46 พ.ศ. 2561 โดยทรงกล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า

“ขอแสดงความชื่นชมผู้จัดงานที่มีความตั้งใจแน่วแน่ ในเรื่องการส่งเสริมการอ่านหนังสือเพื่อปลูกฝังให้คนในสังคมมีความใฝ่รู้ ชอบที่จะแสวงหาความรู้จากการอ่านหนังสือดี อันเป็นเครื่องช่วยขยายโลกทัศน์ และทัศนคติให้กว้างขวาง ก่อให้เกิดปัญญา ความรอบรู้ ให้สามารถพัฒนาตน พัฒนาความคิดและจิตใจของผู้อ่าน การที่คนในสังคมเห็นความสำคัญของหนังสือ รักการอ่าน การแสวงหาความรู้ มีสติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ ข้อหนึ่งที่บ่งบอกความเป็นอารยะประการหนึ่ง ผู้ไม่ย่อหย่อนในการแสวงหาความรู้ เชื่อได้ว่าเป็นผู้สามารถนำความเจริญมาสู่ตนและสังคมได้ จึงควรที่ทุกภาคส่วนจะช่วยกันทุกทางที่จะรณรงค์ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปรักการอ่านหนังสือ และสนับสนุนเกื้อกูลผู้ผลิตให้สามารถผลิตหนังสือที่ดี ให้คุณแก่ผู้อ่าน”

จะเห็นได้ว่าการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ไปพัฒนาตนเอง และสังคม จึงได้กำหนดสาระการอ่านไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการอ่าน สาระที่ 1 มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรัก

การอ่าน ตัวชี้วัดของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ได้กำหนดไว้ว่า อ่านได้ถูกต้อง สามารถอธิบายความหมาย จับใจความเรื่องที่อ่านได้ และการนำความรู้และความคิด จากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาท มีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าของสิ่งที่อ่านได้

แม้ว่าการอ่านจะมีความสำคัญ แต่เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ค่านิยมต่างๆ และการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้เรียนบางคนใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ โทรทัศน์ ฟังเพลง เล่นเกม ไม่สนใจการอ่านหนังสือ และไม่รักการอ่าน ดังที่ ผลสำรวจการอ่านของประชากรในปี 2561 พบว่า การอ่านของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีจำนวนผู้อ่านลดลง ด้วยปัจจัยหลายสาเหตุ ได้แก่ เด็กไทยอ่านไม่ออก อ่านไม่คล่อง ขาดนิสัยรักการอ่าน และการอ่านโดยมีรูปแบบของหนังสือลดลง เนื่องจากมีสื่อใหม่ๆ และสื่อไอทีเข้ามามากขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้เรียนนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องจัดให้กับผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมการแข่งขันต่างๆ การจัดนิทรรศการ การตกแต่งสร้างบรรยากาศในห้องสมุด การเล่านิทาน การแข่งขันตอบปัญหา การอ่านข่าว และการอ่านทำนองเสนาะ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะจัดขึ้นได้ ย่อมต้องใช้การอ่านและมีสื่อสำคัญ คือ หนังสือ หากต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน จึงต้องมีการจัดบริการหนังสือให้เลือกอ่านอย่างหลากหลาย มีความน่าสนใจ น่าอ่าน เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย และสามารถดึงดูดความสนใจได้ หากหนังสือมีลักษณะเช่นนี้ ก็จะทำให้เด็กรักหนังสือ รู้จักเลือกอ่านหนังสือ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการอ่าน อยากอ่านด้วยตัวเอง ดังนั้นหนังสือจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553, น. 24) กล่าวถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้ระบุถึงเรื่องสื่อและแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร ได้เต็มตามศักยภาพ และบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่เป้าหมายกำหนด แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งการเลือกใช้สื่อเหล่านั้นควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้โดยนำความเป็นท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม หากนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน และความเป็นท้องถิ่นดังกล่าวมาจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เกิดเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ดังที่ สมพร จารุณภู (2554, น. 13-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อเสริมหนังสือเรียน เพื่อช่วยในการเรียนรู้ ส่งเสริมความ

สนใจในการอ่าน เสริมสร้างประสบการณ์ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวางลึกซึ้ง ช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนสนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระในบางขณะและช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้

ดังนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อช่วยพัฒนาการอ่าน การจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน ใฝ่หาความรู้ด้วยตัวเอง เกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่าน โดยพัฒนาเนื้อหาในหนังสือให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและอนุรักษ์ท้องถิ่นได้อีกด้วย

ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ นั้น เป็นเนื้อหาที่อยู่ใกล้ตัวของผู้เรียนในพื้นที่ มีเนื้อหาชวนอ่าน น่าติดตาม ที่เล่าสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนและคนในพื้นที่ได้ทราบถึงตำนานอันเป็นที่มาของสถานที่สำคัญ และบุคคลสำคัญ ตลอดจนเล่าเรื่องประเพณีต่างๆ ของมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความแตกต่างจากผู้ในท้องถิ่นอื่นของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจกันและกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีที่เกิดขึ้นในครอบครัว และในพื้นที่

ทั้งนี้ การเล่าเรื่องตำนานในอดีตนั้น มักเกิดขึ้นในรูปแบบที่ผู้ใหญ่เล่าให้บุตรหลานฟังเท่านั้น ไม่มีบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ การเล่าตำนานและประเพณีนับวันจะขาดหายไป วิธีชีวิตบางอย่างที่เคยเกิดขึ้นในชุมชนอาจสูญหายไปตามกาลเวลา ด้วยเพราะไม่มีผู้สืบทอด และในปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เยาวชนคนรุ่นหลังให้ความสนใจกับในสื่อเทคโนโลยีอื่นๆ นอกเหนือจากการฟังตำนาน ประกอบกับหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้มีจำนวนไม่มากนัก และยังไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าที่ควร จึงมีความเหมาะสมในการที่จะนำมาเป็นเนื้อหาดังกล่าวมาใช้ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่เรียนอยู่ในจังหวัดดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูผู้สอนภาษาไทย เห็นควรอย่างยิ่งว่า ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มินิสัยรักการอ่าน จึงได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตำนาน และประเพณีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สะท้อนถึงความเป็นท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ เพื่อใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนนอกเหนือจากหลักสูตรที่กำหนดไว้ เพิ่มจำนวนหนังสือส่งเสริมการอ่านให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโงปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิม จังหวัดชายแดนใต้

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโงปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาเรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งแต่ละเรื่องมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายบทเรียน แบ่งออกได้ดังนี้

3.1.1 ตำนาน

- 1) ตำนานเมืองปัตตานี
- 2) ตำนานวัดช้างไห้
- 3) ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
- 4) ตำนานเกาะยอลาปี
- 5) ตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ
- 6) ตำนานอาแวสะดอ
- 7) ตำนานถ้ำคนธรรพ์
- 8) ตำนานพญางูจงอาง
- 9) ตำนานฮาตุปารี
- 10) ตำนานกริชรามัน

3.1.2 ประเพณีมุสลิม

- 11) ประเพณีการเกิด
- 12) ประเพณีการเข้าสู่นิต (มาโซะยาวิ)
- 13) ประเพณีงานแต่งงาน
- 14) ประเพณีการถือศีลอด
- 15) ประเพณีวันฮารีรายอ (อิดิลฟิตรี)

- 16) ประเพณีงานแมลิต
- 17) ประเพณีกวนอาซูรอ
- 18) ประเพณีการละหมาดวันศุกร์
- 19) ประเพณีการตาย

3.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ตรวจสอบโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านภาษาไทย โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ตรวจสอบความเหมาะสม ขอบข่ายของเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำหนังสือที่ได้รับการแก้ไขแล้วให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ของโรงเรียนบ้านบาโงปะแต อำเภอรีอเสาะ จังหวัดนราธิวาส

4. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม บางนรา บ้านเรา ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
2. เอกสารที่เกี่ยวกับตำนานพื้นบ้าน
3. เอกสารที่เกี่ยวกับประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือประเภทหนึ่งของหนังสือส่งเสริมประสบการณ์มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2548, น. 1) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านแต่ละบุคคล และเป็นหนังสือที่มุ่งให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน เป็นการเพิ่มทักษะการอ่านให้กับเด็ก โดยมีเนื้อหาไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี เป็นหนังสือที่เน้นเนื้อหาสาระในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญา โดยใช้กลวิธีการเขียนในรูปของสารคดี

ฉวีวรรณ สุทธิปาริชาติ (2548, น. 21-22) ได้อธิบายความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสืออ่านประกอบว่า เป็นหนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อขยายเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมจากหลักสูตรให้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น อาจมีเนื้อหาสาระบางส่วนอิงกับหลักสูตร โดยให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถ ความพร้อมและความสนใจ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละวัย

สมพร จารุณัฐ (2554, น. 13-13) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทอาขยานภาษาไทย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, น. 63) กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นการอ่านขยายความคิด ผู้อ่านสะท้อนความเข้าใจในการอ่าน บันทึกข้อคิดเห็นคุณค่าของเรื่อง เชื่อมโยงเรื่องราวในเรื่องกับชีวิตจริง ความรู้สึกจากการอ่าน อ่านเรื่องอื่นๆ ที่ผู้เขียนคนเดียวกันแต่ง เพื่อให้ได้ความรู้ที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร จัดทำขึ้นเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์เพิ่มเติมแต่มีรายละเอียดมากกว่า มีเนื้อหาชวนอ่านมากกว่าแบบเรียนทั่วไป และเป็นหนังสือที่ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

4.1.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสืออ่านประกอบที่ผู้สอนแนะนำให้ผู้อ่านประกอบการเรียนบางวิชา ทั้งนี้มีเจตนาให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้กว้างขวางขึ้น มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้

จินตนา ไบกาชุยี (2534, น. 19) กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

ลักขณา รอดสน (2540, น. 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน เป็นหนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่าน และเป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม รวมทั้งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน

สมพร จารุณัฐ (2554, น. 13-8) กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าเป็นสื่อเสริมหนังสือเรียน เพื่อช่วยในการเรียนรู้ ส่งเสริมความสนใจในการอ่าน เสริมสร้างประสบการณ์ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวางลึกซึ้ง ช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนสนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระในบางขณะและช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่เสริมความสนใจในการอ่าน ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน เป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน เป็นหนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4.1.3 แนวทางสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

แนวทางสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ศึกษาและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อใช้ส่งเสริมการอ่าน และสร้างนิสัยการรักการอ่าน ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่หลายด้าน รายละเอียดดังที่

จินตนา ไบกาซูยี (2542, น. 48-53) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ 3 ขั้นตอน สรุปได้ ดังนี้

1. ตั้งเป้าหมายในการเขียนให้ชัดเจนว่าจะเขียนในรูปแบบใด นิทาน นิยาย เรื่องสั้น ฯลฯ แนวคิดของเรื่องต้องกำหนดให้ชัดเจนและควรมีเพียงแนวคิดเดียว ไม่ควรมีหลายแนวคิด เขียนโครงเรื่องไว้คร่าวๆ ทบทวนดูว่าลงตัวหรือไม่ กำหนดความยาวของเรื่องว่าจะใช้กี่หน้า เป็นต้น

2. ลงมือเขียนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างละเอียด แล้วตั้งชื่อเรื่อง พร้อมกับทบทวนชื่อเรื่องว่าเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้เก็บไว้สักกระยะหนึ่งแล้วนำมาอ่านใหม่ เพื่อหาข้อบกพร่อง ปรับปรุงจนพอใจอีกครั้ง

3. ทบทวนเรื่องที่เขียนอีกครั้งเพื่อดูสำนวนภาษา ลงมือเขียนหรือพิมพ์ต้นฉบับ และอ่านทบทวนเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อดูความถูกต้อง โดยเฉพาะตัวสะกด ก่อนส่งต้นฉบับให้บรรณาธิการเพื่อจัดทำภาพประกอบ

สมพร จารุณีภู (2554, น. 13-42) ได้กล่าวแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกับหนังสือเรียนแต่ละกลุ่มสาระสำหรับชั้นเรียนต่างๆ

2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำ ขอบข่ายเนื้อหา และระดับชั้นเรียน

3. กำหนดประเภทของหนังสือ และแนวทางการนำเสนอเนื้อหา

4. กำหนดผู้เขียนหรือคณะของผู้เขียน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

5. กำหนดแผนงาน ตารางเวลาในการจัดทำต้นฉบับ การจัดพิมพ์เป็นเล่ม และ

เผยแพร่หนังสือไปยังสถานศึกษา

สรุปได้ว่า แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม นั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เขียนควรคำนึง ได้แก่ ผู้เขียนควรศึกษาหลักสูตรให้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้อ่าน วิเคราะห์ผู้อ่าน แล้วจึงกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหาสาระ แนวทางการนำเสนอเนื้อหา จัดทำเค้าโครงเนื้อหา ยกร่าง ปรับปรุงแก้ไขต้นฉบับ นำไปสู่การจัดพิมพ์ และการเผยแพร่ ตามลำดับ

4.1.4 แนวทางการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม นั้น ผู้จัดทำต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ขั้นตอนการจัดทำ รวมทั้งมีความเข้าใจในการรูปลักษณ์ของหนังสือ เพื่อให้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นนั้นมีคุณภาพ รวมไปถึงการใช้ภาษาสำหรับการเขียนหนังสือก็มีความสำคัญเช่นกัน ดังที่

ลักษณะ รอดสน (2540, น.10) กำหนดขั้นตอนในการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. ชั้นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือ เช่น เกณฑ์ของผู้อ่าน (อายุและสมอง) จำนวนคำ และแนวการเขียน โดยอาจศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด ศึกษาผลงานของนักเขียนคนอื่นๆ หรือการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสร้างหนังสือ

2. เลือกเนื้อหา ซึ่งอาจนำมาจากหลายๆ ทาง เช่น จากหลักสูตรท้องถิ่น จากความสนใจของเด็ก เป็นต้น

3. เขียนโครงเรื่องย่อๆ

4. การเขียนสคริปต์ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อหาย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ

5. การทำดัมมี่ เป็นการจำลองรูปแบบของหนังสือที่จัดทำขึ้น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมก่อนการพิมพ์

6. การทำรูปเล่ม หมายถึง ลักษณะรูปร่างและขนาดของหนังสือ ขนาดของอักษร ทั้งนี้ควรมีขนาดพอเหมาะและหยิบถือได้สะดวก

7. การตั้งชื่อเรื่อง ควรตั้งชื่อให้น่าสนใจ และมีความแปลกใหม่

จินตนา ไบกาชุยี (2542, น. 215-218) กำหนดแนวทางในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มีลักษณะน่าอ่านและเหมาะกับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนการสอนแก่นักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ด้านสำนวนภาษา ใช้คำถูกต้องตามหลักภาษา ตรงความหมาย สอดคล้องตามหลักพจนานุกรม

2. การใช้เครื่องหมายวรรคตอน มีส่วนทำให้ข้อเขียนแม่นยำ กระชับ และน่าอ่านมากขึ้น

3. มีเอกภาพในการเสนอเนื้อหาและถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. มีสัมพันธภาพ เป็นลำดับความสำคัญของเนื้อเรื่องตามเหตุผล หรือตามระยะเวลา มีความชัดเจน มีรายละเอียดที่ชัดเจน

5. มีความกระชับรัดกุม ใช้ภาษาถูกต้อง น่าอ่าน เข้าใจง่าย

6. ความมีความยาวของเรื่องมีความเหมาะสม

ถวัลย์ มาศจรัส (2548, น. 5-6) กล่าวว่า การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีหลักดังนี้

1. เป็นการรวบรวมความรู้ ความคิดที่ได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัยไว้แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการเขียน

2. เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วมาผสมผสานหรือบูรณาการกับประสบการณ์ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนในลักษณะรูปลักษณะใหม่ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ผู้เขียน ต้องการนำเสนอ

3. มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ใคร ต้องการให้อ่านอะไร เมื่อไร ทำไม อ่านอย่างไร

4. เป็นการเขียนความรู้ความคิด ประสบการณ์ของตนเอง

5. องค์ประกอบในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีดังนี้

5.1 ชื่อเรื่อง ต้องสื่อความหมายชัดเจน

5.2 ความนำ เกริ่นนำเพื่อจูงใจผู้อ่านให้สนใจเนื้อหาสาระ

5.3 เนื้อเรื่อง เป็นส่วนของเนื้อหาสาระที่ต้องการนำเสนอ

5.4 บทสรุป เป็นการสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2550, น. 59-61) กล่าวถึงแนวการสร้างหนังสือให้นำอ่านไว้ดังนี้ คือ ใช้ภาษาสวย ให้รายละเอียดรอบคอบ เขียนให้อ่านง่าย ดำเนินเรื่องไม่สับสนวกวนไปมา คำนึ่งถึงวัยของผู้อ่าน ใช้คำสั้นกระชับแต่ได้ใจความกว้าง สื่อเรื่องให้ตรงประเด็น มีเว้นวรรคตอนให้เหมาะสม มีการย่อหน้าที่เหมาะสม และควรปรับแก้สำนวนก่อนนำไปใช้

สำลี รักสุทธี (2553, น. 121) กำหนดแนวทางการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ไว้ดังนี้

1. หลักการสร้างสรรค ประกอบไปด้วย การตั้งชื่อเรื่อง การสร้างเอกภาพของเค้าโครงเรื่อง การสร้างสัมพันธ์ภาพ คือผูกกันเป็นลูกโซ่ตลอดทั้งเรื่อง การสร้างสารัตถภาพ เพื่อให้เกิดความหนักแน่นชัดเจน การสร้างดุลยภาพ ให้เกิดระดับพอดีต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้อ่าน การสร้างประดิษฐการ คือการตกแต่งเรื่องให้สละสลวย สร้างความซึ้งใจ เร้าใจให้เด็กอ่านหนังสือ และสร้างจรรยาบรรณ (Ethicality) เรื่องที่สร้างต้องมีคุณธรรมจริยธรรม

2. การใช้ภาษาสำหรับเด็ก มีหลักการสำคัญ คือ ใช้ภาษาพูดหรือสนทนา ซึ่งมีลักษณะเป็นธรรมชาติเน้นการใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเป็นส่วนมาก ใช้ภาษาตรงๆ เข้าใจง่าย ใช้ภาษาให้สอดคล้องกับภาพในหนังสือ ประโยคที่ใช้ควรเป็นประโยคสั้นๆ ถ้อยคำกระชับแน่น ใช้ภาษาสุภาพ และใช้คำทันสมัย ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

สรุปได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรวางแผนการเขียน กำหนดวัตถุประสงค์ ในการสร้างที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหนังสือให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ มีความเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน ความสนใจในการอ่าน อายุ เพศ ส่วนการเขียนเนื้อเรื่องนั้น ควรเขียนให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาเป็นเอกภาพ มีความยาวที่พอเหมาะ มีภาพประกอบที่ช่วยเสริมเนื้อหาสาระ ดึงดูดความสนใจ มีองค์ประกอบครบถ้วน เช่น ชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป

4.1.5 แนวทางการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นกระบวนการตัดสินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่ได้กำหนด เพื่อสามารถเลือกหนังสือที่มีเนื้อหาถูกต้อง ตรงตามความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน และเพื่อให้มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีคุณภาพ มีผู้กล่าวถึงแนวทางการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

ชุตินา สัจจามันท์ และคณะ (2542, น. 186) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินค่างานเขียนสารคดี มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา พิจารณาจากการให้สาระความรู้ที่ถูกต้อง มีความทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน เนื้อหาให้ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมด้านอารมณ์ สังคม คุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และมีความยาวเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

2. แนวการเขียน พิจารณาจากการนำเสนอความคิดที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน การนำเสนอมีความน่าสนใจ มีการแบ่งเป็นบทอย่างเหมาะสม วิธีการนำเสนอเหมาะสมกับเนื้อหา และความสนใจของผู้อ่าน

3. การใช้ภาษา พิจารณาจากการใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย การใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้อ่าน ใช้ภาษาสละสลวย

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น. 2-3) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับชั้นคว่ำระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไว้ตามประกาศของกรมวิชาการดังนี้

1. ด้านเนื้อหา
  - 1) ถูกต้องตามหลักวิชาการ
  - 2) สอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาวิชาและรายละเอียดที่กำหนดไว้
  - 3) ไม่ขัดต่อความมั่นคงความเรียบร้อยของชาติและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน
  - 4) ยากง่ายเหมาะกับระดับชั้น
  - 5) นำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ด้านการใช้ภาษา
  - 1) ใช้ภาษาสื่อความหมาย อ่านเข้าใจง่าย ถูกต้องชัดเจน
  - 2) ใช้ศัพท์เฉพาะ (ถ้ามี) ได้ถูกต้อง
3. ตารางแผนภูมิ (ถ้ามี)
  - 1) ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน
  - 2) เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา
  - 3) มีรูปแบบนำเสนอที่น่าสนใจ

ถวัลย์ มาสจรัส (2548, น. 164) ได้อธิบายเกณฑ์การประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับการจัดทำผลงานทางวิชาการและกรณีทั่วไปไว้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา มีสอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหามีความถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นปัจจุบัน มีความยากง่าย ความยาวของเนื้อหาได้เหมาะสมกับวัยในแต่ละช่วงชั้น มีแหล่งอ้างอิง ค้นคว้า หรือบรรณานุกรม และไม่ขัดต่อความมั่นคงและศีลธรรมอันดีงาม

2. การนำเสนอเนื้อหา พิจารณาจากรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจ และนำเสนอเนื้อหาการอ่าน เพื่อเพิ่มพูนทักษะการคิด

3. การใช้ภาษา สามารถสื่อความหมายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และมีศัพท์เฉพาะถูกต้อง

4. ภาพ ตาราง แผนภูมิ พิจารณาจากความถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจน

สมพร จารุณัฐ (2554, น. 13 - 60) กล่าวถึงหลักเกณฑ์คุณภาพของหนังสือเสริมประสบการณ์ ซึ่งรวมถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้วย ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย
2. การเสนอเนื้อหา ควรแสดงให้ผู้อ่านทราบจุดมุ่งหมายในการนำเสนอเนื้อหา สาระ ประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับ มีการลำดับเรื่องดี

3. การใช้ภาษา มีความถูกต้อง สละสลวย กะทัดรัด ชัดเจน และเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

4. เอกภาพและสัมพันธภาพ

5. คุณประโยชน์และความน่าสนใจ

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพของหนังสือควรพิจารณาในเรื่องคุณค่าของเนื้อหาสาระและการใช้ภาษา ส่วนประกอบของหนังสือ คุณภาพการพิมพ์ และรูปเล่ม เพื่อสามารถสร้างหนังสือให้มีคุณภาพ ถูกต้อง และความน่าสนใจ ดังนั้นในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้ ทำให้ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดรูปเล่มการพิมพ์ ด้านรูปภาพประกอบ ด้านเนื้อหา, ด้านการใช้ภาษา และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำนาน

4.2.1 ความหมายของตำนานพื้นบ้าน

ความหมายของตำนานได้มีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการให้ความหมาย ไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 347) ได้ให้ความหมายของตำนานพื้นบ้าน หมายถึง การพรรณนา เล่าเรื่องที่ล่วงมาแล้ว และเป็นคำเรียกเรื่องโบราณที่เล่าต่อ ๆ กันมาด้วย

ในภาษาไทย คำว่า ตำนาน ใช้เป็นคำเรียกเรื่องซึ่งแสดงประวัติ ความเป็นมา หรือกิจการอันมีมาแต่ปางก่อน ของบ้านเมือง บุคคล สถานที่ พระพุทธรูป หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น ตำนานเมืองเชียงใหม่ ตำนานเมืองลับแล ตำนานพระแก้วมรกต ตำนานรอยพระพุทธรูปที่รอย ตำนานบั้งไฟพญานาค ตำนานพระร่วง ตำนานท้าวแสนปม ตำนานเป็นเรื่องที่เล่าสืบ ๆ กันมา ซึ่งอาจพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่เพียงใด นอกจากนี้ตำนานยังใช้เรียกเรื่องที่แต่งให้เป็นประวัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วย เช่น เรื่องมัทนะพาธาเป็นตำนานของดอกกุหลาบ เรื่องนาซิซัส (narcissus) ซึ่งเป็นชายรูปงามที่หลงรักตัวเอง เป็นตำนานของดอกนาซิซัส เป็นต้น

สมพร จารุณี (2538, น. 25) ได้ให้ความหมายของตำนานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องราวโบราณที่เล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับบุคคล ชนชาติ สถานที่ และสิ่งของ โดยมากจะเชื่อว่าเป็นความจริง อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้า ซึ่งมักจะประกอบด้วย อิทธิปาฏิหาริย์ เรื่องเล่าขานเกี่ยวกับบุคคลมักแสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญ ความเป็นวีรบุรุษและวีรสตรี อาจมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2556, น. 30) ได้ให้ความหมายของตำนานพื้นบ้านว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดต่อกันมาแล้วมีผู้นำมาบันทึก เป็นลายลักษณ์อักษร มักเกี่ยวกับความเชื่อหรือพิธีกรรมบางอย่าง อาจมีรูปแบบเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ตำนานพื้นบ้าน หมายถึงการเล่าเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน ทั้งเรื่องเล่าเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ ความเป็นมาสถานที่ สิ่งของ เป็นต้น

4.2.2 ความสำคัญของตำนานพื้นบ้าน

ความสำคัญของตำนานพื้นบ้านได้มีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

สมพร จารุณี (2538, น. 26) กล่าวถึงความสำคัญของตำนานพื้นบ้านไว้ว่า ตำนานให้ประโยชน์ทางการศึกษาแก่ประชาชน คือ บอกให้ทราบความจริงที่สำคัญต่างๆ เป็นแหล่งศึกษา สภาพชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้าน ซึ่งมีความสำคัญดังนี้

1. ให้คุณค่าด้านสังคม โดยแสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ และสภาพบ้านเมือง ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของบรรพบุรุษในสมัยนั้น
2. ให้คุณค่าด้านปรัชญาและความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ นิทานและตำนานท้องถิ่นเป็นที่รวมแห่งปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เนื้อเรื่องสอดแทรกปรัชญา แก่นคิดของชีวิต ศีลธรรม ตลอดจนคติธรรม เพื่อยกระดับจิตใจของผู้อ่านและผู้ฟังให้สูงขึ้น ทำให้เข้าใจพื้นฐานของชีวิตได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
3. สะท้อนประวัติศาสตร์การต่อสู้ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ว่ากว่าจะรวมกันเป็นประเทศชาติในปัจจุบัน ต้องรบพุ่งเสียเลือดเนื้อมากมาย

4. สะท้อนเรื่องกรรมและการตั้งสัตย์อธิษฐาน ตำนานส่วนใหญ่จะแสดงให้เห็น
 แจ่มชัดว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว รวมทั้งให้ข้อคิดเรื่องการทำความดีและหากตั้งสัตย์อธิษฐาน ก็จะได้
 สมปรารถนา

5. อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเชื่อ

6. สร้างความภูมิใจในท้องถิ่นของตน เพราะเมื่อทราบถึงเรื่องราวความเป็นมาของ
 ท้องถิ่นที่กว่าจะมาเป็นชนชาติเช่นทุกวันนี้ บรรพบุรุษต้องต่อสู้กับความยากลำบากมากมาย ทำให้เกิดความ
 ภูมิใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และมีกำลังใจต่อสู้ เพื่อพัฒนาสังคมและชาติต่อไป

สรุปได้ว่า ตำนานมีคุณค่าและมีความสำคัญ กล่าวคือ ตำนานให้คุณค่าด้านสังคม
 ประชญาในการดำเนินชีวิต อธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ สะท้อนประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ตลอดจน
 ความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4.2.3 ประเภทของตำนานพื้นบ้าน

ประเภทของตำนานได้มีนักวิชาการให้ความหมาย ไว้ดังนี้

วิลักษณ์ ศรีปาซาง (2541, น. 49-101) ได้แบ่งตำนานพื้นบ้านออกเป็น 7 ประเภท
 โดยอาศัยเนื้อหาและแก่นเรื่องเป็นหลักในการพิจารณา ดังนี้

1. ตำนานปูชนียสถาน เป็นตำนานที่กล่าวถึงเรื่องราวการกำเนิดพระธาตุ พระบาท
 พระนอน และประวัติความเป็นมาของสถานที่ เนื้อหามักเกี่ยวข้องกับการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า
 การประทานพระธาตุ การก่อสร้างพระพุทธรูป และเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง

2. ตำนานประวัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นตำนานที่เรียบเรียงขึ้นโดย
 อาศัยข้อมูลจากคนบอกเล่า หรือตำนานหลักจากเรื่องอื่น มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมาของสถานที่
 หรือวัตถุที่มีความสำคัญ เช่น วัด พระธาตุ เมือง พระพุทธรูป เป็นต้น

3. ตำนานเมือง เป็นตำนานที่นำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของบ้านเมือง และ
 ลำดับราชวงศ์ต่างๆ โดยแก่นเรื่องเพื่อให้ทราบถึงประวัติของบ้านเมือง ตลอดจนเรื่องราวของผู้ครองนคร
 เนื้อหาในตอนต้นมักเป็นนิทานปรัมปราเกี่ยวกับลำดับกษัตริย์ในชมพูทวีป เรื่อง อุบัติกาลแห่งพระโคตม
 พระพุทธเจ้า การสร้างบ้านแปงเมืองแล้วค่อยคลี่คลายสู่ยุคสมัยที่เป็นประวัติศาสตร์ มีหลักฐานสามารถ
 นำมาอ้างอิงได้จนถึงสมัยเดียวกันกับผู้แต่งหรือยุคสมัยที่ใกล้เคียง

4. ตำนานบุคคลหรือตำนานที่มีเนื้อหาเน้นความสำคัญของบุคคลเพียงคนเดียว
 ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของท้องถิ่น หรือเป็นต้นสกุลวงศ์ หรือเป็นเรื่องราวการสร้างบ้านแปงเมือง

5. ตำนานปูชนียวัตถุ เป็นตำนานเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติของพระพุทธรูปสำคัญ
 เนื้อหามักกล่าวถึงประวัติความเป็นมาขององค์พระพุทธรูป ลำดับเรื่องราวมาจนถึงสมัยที่สามารถกำหนดที่
 ประดิษฐานของพระพุทธรูปได้

6. ตำนานประวัติศาสตร์พุทธศาสนา เป็นตำนานที่นำเสนอเรื่องราวประวัติความเป็นมาของพุทธศาสนาในล้านนา ตลอดจนเรื่องราวประกอบอื่นๆ มีแก่นเรื่องเพื่อให้ผู้รับสารได้ทราบถึงเหตุการณ์สำคัญในการสืบทอดพุทธศาสนาในดินแดนที่เกิดตำนาน โดยลำดับเรื่องจากอดีตจนถึงยุคสมัยของผู้แต่ง

7. ตำนานเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เป็นตำนานที่มีเนื้อเรื่องแตกต่างจากกลุ่มที่กล่าวมาทั้งหมด

สรุปได้ว่า ประเภทของตำนานพื้นบ้าน แบ่งตามลักษณะเนื้อหาและแก่นเรื่อง คือ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ สถานที่ บุคคล และความเป็นมาของวัตถุ เป็นต้น

4.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องประเพณี

4.3.1 ความหมายของประเพณี

ความหมายของตำนานได้มีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 347) ได้ให้ความหมายของประเพณีว่า หมายถึง สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบๆ กันมา จนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณีของสังคมที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา

พระยาอนุমানราชชน (2514, น. 37) ได้กล่าวว่า คือ ความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่งอยู่ในที่แห่งหนึ่งถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบทอดกันมานาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติดอกนอกแบบก็ผิดประเพณี หรือผิดจารีตประเพณี

สรุปได้ว่า ประเพณี หมายถึง สิ่งที่คนในสังคมที่ยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ถ้าคนใดในสังคมนั้นๆ ผ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม ลักษณะประเพณีในสังคมมีผิดแปลกกันไปบ้างตามความนิยมของคนในท้องถิ่น แต่มีจุดประสงค์ และวิธีการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเฉพาะส่วนปลีกย่อยที่เสริมเติมแต่งหรือตัดทอนไปในแต่ละท้องถิ่น

4.3.2 ประเภทของประเพณี

พระยาอนุमानราชชน (2506, น. 3-4) ได้แบ่งประเภทของประเพณีเป็น 3 ประเภท คือ จารีตประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณี

1. จารีตประเพณี

จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เป็นแบบแผน หรือกฎศีลธรรมที่กำหนดให้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งสังคมถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดีชั่ว หรือถูกผิด ใครฝ่าฝืนหรือดเว้นไม่ปฏิบัติตามประเพณี ถือว่าเป็นความผิดความชั่ว เช่น การรู้จักและทดแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะกับบิดามารดา และปู่ย่าตายาย ซึ่งถือเป็นภาระของลูกหลานที่ต้องเลี้ยง ดูแลเอาใจใส่ ถ้าละเลยสังคมจะประณาม ตีฉินินทาได้ว่าเป็นลูกอกตัญญู ซึ่งมักไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วย เป็นต้น

2. ขนบประเพณี

ขนบประเพณี หมายถึง ประเพณีที่กำหนดไว้เป็นระเบียบแบบแผนปฏิบัติตามแบบอย่าง ที่นิยมกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง เช่น การไหว้ครู ทางอ้อม เช่น การละเล่นแบบโบราณของไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าไม่ได้วางระเบียบไว้แน่นอน แต่ปฏิบัติได้เพราะมีการบอกเล่าสืบทอดกันมา ขนบประเพณีจึงเป็นประเพณีที่มีแบบแผนกิจกรรม เป็นกรอบกำหนดไว้ให้ปฏิบัติอย่างชัดเจน และเป็นที่ยึดถือกันโดยทั่วไป

การไม่ปฏิบัติตามขนบประเพณี แม้มันถือเป็นโทษหรือล่วงละเมิด แต่ก็อาจถูกตำหนิติเตียนได้ว่าเป็นผู้ที่ไม่รู้จักแบบแผน ตรงกันข้ามผู้ใดปฏิบัติก็จะรู้สึกเป็นสิริมงคล หรือรู้สึกว่าได้ขจัดปัดเป่าสิ่งที่ไม่ดี หรือไม่เป็นมงคลให้สูญหายไป

ตัวอย่างขนบประเพณี ได้แก่ การเกิด การบวชนาค การแต่งงาน และงานศพ ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต หรือประเพณีที่เกี่ยวกับเทศกาล

3. ธรรมเนียมประเพณี

ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญที่ต้องปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ ไม่มีผิดมีถูก นอกจากจะถูกตำหนิว่าเสียมารยาทเท่านั้น ได้แก่ กิริยามารยาทในการกิน การเดิน การนั่ง การนอน และการพูดทักทาย ตลอดจนการแต่งกายตามกาลเทศะหรือโอกาสอันควร

4. ประเภทของขนบประเพณี

ประเพณีท้องถิ่น มีลักษณะเป็นขนบประเพณีเป็นส่วนใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 ขนบประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับบุคคลในครอบครัว ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน การบวช การทำขวัญ การทำบุญต่ออายุ งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

4.2 ขนบประเพณีส่วนชุมชน หมายถึง ประเพณีส่วนรวมของสังคมหรือกลุ่มชนในสังคมจัดขึ้น เป็นผลมาจากแนวคิด ความเชื่อปรัชญาที่สังคมรับและสืบทอดกันมา (วิเชียร ณ นคร, ม.ป.ป. น.4-6) ซึ่งส่วนใหญ่ประเพณีจะมีแนวคิดเด่นชัด คือ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คนในสังคม หรือเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงประจำเทศกาล เช่น ประเพณีลากพระ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

5. องค์ประกอบของขนบประเพณี

ขนบประเพณี เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสังคมที่คนทั่วไปยอมรับและถือปฏิบัติมานาน ขนบประเพณีมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

5.1 แนวคิด หมายถึง ความเชื่อที่ได้รับการยอมรับเชื่อถือและสืบทอดกันมาหลายชั่วคน ถือเป็นสิ่งที่ตั้งงามที่ทำความสุข และความป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ตลอดจนสังคม

5.1.1 เรื่องกฎแห่งกรรม เป็นหลักกว่าด้วยการปฏิบัติตนที่เชื่อว่าผู้ใดทำกรรมดีไว้ ไม่ว่าจะเป็นการทำดีหรือทำชั่ว จะได้รับผลอย่างนั้นไม่ช้าก็เร็ว

5.1.2 เรื่องอานิสงส์ เป็นหลักซึ่งเชื่อว่าผู้ที่ปฏิบัติและทำบุญจะได้รับอานิสงส์ตอบแทน ให้มีความสุขความสำเร็จในชีวิตสมความปรารถนา

5.1.3 เรื่องกฎผีและวิญญาณ เป็นหลักซึ่งเชื่อว่ามนุษย์มีจิตวิญญาณและสังขาร เมื่อตายไปก็หมายถึงการละทิ้งสังขารไว้ แต่วิญญาณยังคงอยู่

5.1.4 เรื่องนรกและสวรรค์ เป็นหลักความเชื่อตามลักษณะการอุปมาและอุปไมย เช่น เชื่อว่าผู้ใดหมั่นทำความดี ตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ มีความสุขอันเป็นที่พัสสมบัติ ซึ่งไม่มีความสุขใดในโลกมนุษย์จะเทียบเท่า ผู้ใดที่ทำความชั่วตายไปก็ตกนรก ได้รับความรุ่มร้อนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส

5.2 พิธีกรรม

พิธีกรรมเป็นแบบแผนกิจกรรม เพื่อเป็นไปตามแนวคิดในเรื่องกฎแห่งกรรม อานิสงส์ เรื่องผีและวิญญาณ และเรื่องนรกสวรรค์ รูปแบบพิธีกรรมของชนบประเพณีแบ่งออกได้ดังนี้

5.2.1 พิธีกรรมสำหรับแต่ละขั้นตอนของชีวิต พิธีกรรมเหล่านี้จัดเป็นประเพณีส่วนบุคคล ที่จัดขึ้นในโอกาสต่างๆ ของชีวิต ที่ถือเป็นความคิดอันควรจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคล หรือช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายที่จะมาทำอันตรายแก่ชีวิต แต่ละท้องถิ่นจึงมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด การบวช การแต่งงาน และการทำศพ ปรากฏอยู่ทั่วไป

5.2.2 พิธีกรรมเกี่ยวกับอาชีพ พิธีกรรมเหล่านี้เกี่ยวเนื่องด้วยอาชีพเกษตรกรรม และผลผลิตทางการเกษตรอยู่มาก เพราะสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ เช่น น้ำฝน เมื่อใดที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล จึงมีพิธีกรรมขอฝนอยู่หลายลักษณะแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น

5.2.3 พิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนา เป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา เช่น การตัดบาตรหน้าล้อ (ตัดบาตรเทโว) ในประเพณีลากพระ และการทำบุญให้ทานและสงฆ์พระพุทธรูป ในเทศกาลสงกรานต์ มีการทำบุญเลี้ยงพระ งานบุญสุกัลลธิ์บรรพบุรุษในประเพณีสารทเดือนสิบ เป็นต้น

5.2.4 พิธีกรรมเกี่ยวกับเทศกาล เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อต้อนรับเทศกาลในรอบปี งานที่สำคัญ ได้แก่ ตรุษ งานที่มีการฉลองรื่นเริง และสารท เป็นต้น

5.3 สมาชิก ชนบประเพณีแต่ละอย่าง ย่อมจะมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะมีจำนวนมากน้อยตามรูปแบบของพิธีกรรม เช่น ถ้าเป็นประเพณีเกี่ยวกับบุคคลจะมีสมาชิกเฉพาะในครอบครัวหรือเครือญาติมาร่วมพิธี ถ้าเป็นประเพณีเกี่ยวกับสังคม จะมีสมาชิกในสังคมมาร่วมด้วย

5.4 การเฉลิมฉลอง ประเพณีเกี่ยวกับสังคม มักมีการเฉลิมฉลองรื่นเริง แสดงความยินดีต่อประเพณีนั้นๆ ซึ่งมีการเฉลิมฉลองมักจะผนวกอยู่ในพิธีกรรม เช่น งานมงคลสมรส มีการร่วมรับประทานอาหาร งานสารทเดือนสิบมีการแห่และการละเล่นมหรสพ เป็นต้น

6. ความสำคัญของประเพณีท้องถิ่น

ประเพณีท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่มีค่าควรแก่การศึกษาและสืบทอดต่อไปอย่างยิ่ง ดังเหตุผลต่อไปนี้

6.1 ประเพณีท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่นที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่จะเชิดหน้าชูตาของท้องถิ่น จึงก่อให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

6.2 ประเพณีท้องถิ่นเป็นสื่อเชื่อมโยงความรู้สึกของคนในท้องถิ่น ให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกันในหมู่คณะ นำไปสู่การสร้างเสริมความมั่นคงของประเทศ

6.3 ประเพณีท้องถิ่นเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและปัจจุบันของชีวิตของคนในท้องถิ่น ตลอดจนประเทศไทย การสนใจและปฏิบัติกิจกรรมประเพณีของตนย่อมแสดงว่าเรารู้จักและให้ความสำคัญแก่ตัวเราเอง การละทิ้งหรือไม่สนใจประเพณีอันดีงามของตนย่อมเท่ากับเป็นการดูถูกตัวเองนั่นเอง

6.4 ประเพณีท้องถิ่น จะมีส่วนช่วยสนับสนุนความเจริญของชาติบ้านเมือง เพราะประเพณีท้องถิ่นแสดงถึงการมีความเจริญ มีอารยธรรมของคนในชาติที่ทัดเทียมชาติอื่นๆ

4.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนใต้

4.4.1 ความเป็นมาของตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้

จังหวัดชายแดนใต้เป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และน่าศึกษา เนื่องจากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย จังหวัดชายแดนใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังนี้

จังหวัดชายแดนใต้ ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส เป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรลังกาสุกะ และได้ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้มีการปรับปรุงการปกครองใหม่เป็นการปกครองแบบเทศาภิบาลสำหรับเขตปกครอง 7 หัวเมือง ซึ่งประกอบด้วยเมืองปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง สายบุรี ยะลา ะแงะ(เมืองนราธิวาส) และรามัน

ปัจจุบันจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย มีอาณาเขตชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย มีวัฒนธรรมและประเพณีที่คล้ายกัน ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม พุทธ และศาสนาอื่นๆ ตามลำดับ

4.4.2 ภูมิประเทศจังหวัดชายแดนใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับทะเลฝั่งอ่าวไทย ยกเว้นจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ทางใต้สุดของประเทศไทย จังหวัดยะลามีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย คือ

อำเภอเบตง ส่วนจังหวัดนราธิวาส คือ อำเภอตากใบ และอำเภอสุไหงโก-ลก ในขณะที่จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดสงขลา

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา ส่วนพื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทย และที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ 4 สาย คือ แม่น้ำบางนรา แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำโก-ลก

ประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนั้น นับถือศาสนาพุทธ จีน คริสต์ ตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ การทำสวนยางพารา นอกจากนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ทางฝั่งทะเลอ่าวไทย ประกอบอาชีพการทำประมง จึงทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัฒนธรรม ประเพณี และใช้ภาษาท้องถิ่นร่วมกัน คือ ภาษามลายู แต่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น

4.4.4 การปกครองแต่ละจังหวัด แบ่งได้ดังนี้

จังหวัดปัตตานี การปกครองแบ่งออกเป็น 12 อำเภอ 115 ตำบล 642 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอหนองจิก อำเภอปะนาเระ อำเภอมายอ อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอสายบุรี อำเภอไม้แก่น อำเภอยะหริ่ง อำเภอยะรัง อำเภอกะพ้อ และอำเภอแม่ลาน

จังหวัดยะลา แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 56 ตำบล 341 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองยะลา อำเภอเบตง อำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต อำเภอยะหา อำเภอรามัน อำเภอกาบัง อำเภอกงปิ้ง โดยจังหวัดยะลามีศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการอุตสาหกรรมอยู่ที่ อำเภอเมืองยะลา และอำเภอเบตง ซึ่งมีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย

และจังหวัดนราธิวาส แบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 77 ตำบล 589 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอตากใบ อำเภอบาเจาะ อำเภอเย็งอ อำเภอระแงะ อำเภอรือเสาะ อำเภอศรีสาคร อำเภอแว้ง อำเภอสุคิริน อำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงปาตี อำเภอจะแนะ อำเภอเจาะไอร้อง โดยจังหวัดนราธิวาสมีศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการอุตสาหกรรมอยู่ที่อำเภอสุไหงโก-ลก ซึ่งเป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่และมีความเจริญกว่าตัวจังหวัดมาก

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือเพิ่มเติม ได้มีผู้ให้ความสนใจและศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

เบญจมาศ รังสีสรณ์ (2556) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอำเภอวังเหนือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ตำนานและนิทานพื้นบ้านอำเภอวังเหนือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านเนื้อหา วิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา การจัดรูปเล่ม การจัดหน้าและภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง

อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และการตรวจสอบโดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ประพันธ์ สีทองสุด (2554) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน และนิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ประเพณี ตำนาน และนิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านเนื้อหา วิธีการนำเสนอ การใช้ภาษา การจัดรูปเล่ม การจัดหน้าและภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และการตรวจสอบโดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

เพชรดา เดโซ (2557) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้านสมุทรปราการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เรื่อง ตำนานพื้นบ้านสมุทรปราการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินในภาพรวม หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมมากที่สุด และนักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยภาพรวมจะนำข้อมูลในท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหา และผลการวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีถึงดีมาก มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อเป็นสื่อที่ให้ครูสามารถนำไปใช้ให้ผู้เรียนได้มีนิสัยการรักการอ่าน และพัฒนาทักษะการอ่านที่เป็นพื้นฐานในการบูรณาการทักษะอื่นๆ ต่อไป

5. แนวทางการสร้างหนังสือ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโงปะแต จังหวัดนราธิวาสนั้น มีผู้ศึกษามีดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

- 5.1 กำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ
- 5.2 การสร้างและพัฒนาหนังสือ
  - 5.2.1 การสร้างหนังสือ
  - 5.2.2 การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

5.1 กำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ

5.1.1 ลักษณะหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้นคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะส่งเสริมการอ่านแก่นักเรียน ให้ความรู้เรื่องตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น ภูมิปัญญาสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อบ้านเกิด และบ้านเมือง

5.1.2 โครงสร้างหนังสือ โครงสร้างหนังสือประกอบด้วย บทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง กิจกรรมท้ายบท และภาพประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **ความนำ** ประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นความรู้ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องนั้นๆ

2) **โครงสร้างเนื้อหาการเขียนแต่ละเรื่อง** ประกอบด้วย นำเรื่อง เนื้อหา กิจกรรมท้ายบท และภาพประกอบ

(1) **นำเรื่อง** เป็นความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ขนาดพอสังเขป

(2) **เนื้อหา** เป็นการนำเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับตำนาน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ มาจำแนกเป็นเรื่อง ทั้งที่เป็นมุขปาฐะ และที่มีบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มาเขียนเรียบเรียงให้เป็นเนื้อหาที่เป็นความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร แหล่งข้อมูลของที่มาได้มาจากเอกสารตำราทางวิชาการที่มีผู้บันทึกไว้ และจากการไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น

(3) **กิจกรรมท้ายบท** เป็นการสร้างกิจกรรมตอบคำถาม เพื่อประเมินผลจากการอ่านเนื้อหาในแต่ละบทที่เน้นการฝึกคิด การแสดงความคิดเห็น โดยเน้นทักษะสัมพันธ์

(4) **ภาพประกอบ** เป็นภาพที่ได้จากการถ่ายทำจากสถานที่จริง และจากเอกสารอ้างอิงต่างๆ ทั้งในหนังสือและในเว็บไซต์ต่างๆ เป็นภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและช่วยส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน

5.2 การสร้างและคุณภาพหนังสือ

การสร้างและพัฒนาคุณภาพของหนังสือมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นตอนการปรับปรุงคุณภาพโดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตรวจสอบโดยการนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและให้นักเรียนอ่าน ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนต่อไปนี้

5.2.1 การสร้างหนังสือ

1) **ศึกษาหลักสูตร** โดยพิจารณาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานและตัวชี้วัด เนื้อเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมถึงการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือในครั้งนี้

- 2) ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือ เอกสาร บันทึกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครราชสีมา
- 3) ศึกษาหาข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น
- 4) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ นำผลจากการศึกษาหลักสูตร ข้อมูลและอื่นๆ

มาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือ ดังนี้

(1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัด
ชายแดนใต้

(2) มีนิสัยรักการอ่าน ได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน

(3) นำความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

(4) มีความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการมีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์ท้องถิ่นของตนเอง

(5) อ่านออกเสียงร้อยแก้วและร้อยกรองได้ถูกต้อง

(6) อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความเป็นโวหาร

(7) อ่านเรื่องสั้นๆ ได้อย่างหลากหลาย

(8) แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้

(9) อธิบายการนำความรู้ ความคิด จากเรื่องที่อ่าน มาช่วยในการแก้ปัญหาใน
การดำเนินชีวิต

(10) แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน

จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา ผู้ศึกษาได้คัดเลือกเรื่องที่จะนำมาเป็นเนื้อหาใน
หนังสืออ่าน โดยแบ่งเป็นบทๆ นำเสนอเนื้อหาจำนวน 19 เรื่อง ตามลำดับดังนี้

- (1) ตำนานเมืองปัตตานี
- (2) ตำนานวัดช้างไห้
- (3) ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
- (4) ตำนานเกาะยอลาปี
- (5) ตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ
- (6) ตำนานอาแวสะดอ
- (7) ตำนานถ้ำคนธรรพ์
- (8) ตำนานพญางูจงอาง
- (9) ตำนานฮาตุปารี
- (10) ตำนานกริชรามัน
- (11) ประเพณีการเกิด
- (12) ประเพณีการเข้าสู่สู่นัด (มาโซะยาวิ)

- (13) ประเพณีงานแต่งงาน
- (14) ประเพณีการถือศีลอด
- (15) ประเพณีวันตรุษ (อิดิลฟิตรี)
- (16) ประเพณีงานเมาลิด
- (17) ประเพณีกวนอาซูรอ
- (18) ประเพณีการละหมาดวันศุกร์
- (19) ประเพณีการตาย

5.2.2 การพัฒนาคุณภาพหนังสือ

การพัฒนาคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีกระบวนการดังนี้

1) สร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ ด้านการสอนและการนิเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 3 คน โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทยของ ชูติมา สัจจามันท์และคณะ (2543, น. 23-28) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินหนังสือ โดยจัดทำแบบประเมินเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนเป็นแบบสอบถามแบบ มาตรฐานค่า

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสือเป็นแบบสอบถามเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พร้อมให้ข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหนังสือ การตรวจสอบคุณภาพหนังสือใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การ หาค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency)

โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
(Index of Item – Objective Congruence)

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สถานศึกษามีหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโงปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

6.2 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

6.3 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านแก่นักเรียน

6.4 เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

บทที่ 2
หนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ตำนานพื้นบ้าน

และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้

อามீรา อิสลามรุจี

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง **ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้** เล่มนี้ นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะภาษา ตำนาน ประเพณีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ โดยตระหนักถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ท้องถิ่น เรียนรู้ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รวมถึงการส่งเสริมทักษะการอ่าน และการปลูกฝังให้มีนิสัยรัก การอ่าน การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดเรียนการสอนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการ และบรรลุดัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจ ตำนานและประเพณีมุสลิม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมากขึ้น

ผู้จัดทำขอขอบคุณคณาจารย์ รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลและบอกเล่าตำนานต่างๆ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

อามีรา อิสลามรุจี

กรกฎาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ตำนาน	27
ตำนานเมืองปัตตานี	27
ตำนานวัดช้างให้	31
ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว	35
ตำนานเกาะยอลาปี	39
ตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ	44
ตำนานอาแวสะดอ	47
ตำนานถ้ำคนธรรพ์	52
ตำนานพญางูจงอาง	56
ตำนานฮาตุปารี	59
ตำนานกริชรามัน	62
บทที่ 2 ประเพณีในจังหวัดชายแดนใต้	66
ประเพณีการเกิด	66
ประเพณีงานแต่งงาน (นีก๊ะและวาสิมะห์)	71
ประเพณีการถือศีลอด	76
ประเพณีวันฮารีรายอ (อิดิลฟิตรี)	85
ประเพณีการเข้าสู่สุนัต (มาโซะยาวี)	81
ประเพณีงานเมาลิด	89
ประเพณีกวนอาซุร	91
ประเพณีการละหมาดวันศุกร์	94
ประเพณีการตาย	97

บทที่ 1 ตำนาน

1. ตำนานเมืองปัตตานี

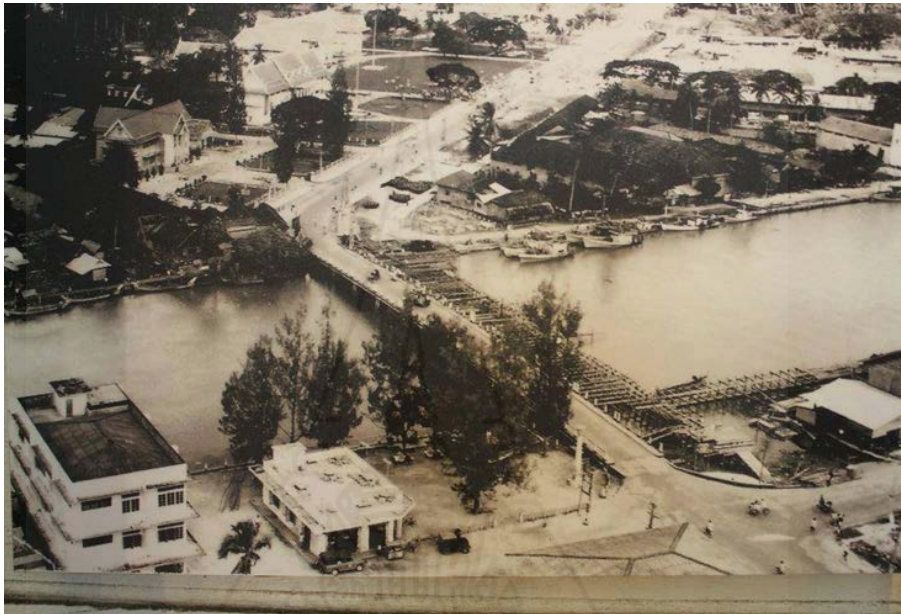
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดปัตตานี

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย <https://www.emagtravel.com/archive/pattani-map.html>.

ปัตตานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ทางภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ในอดีตเป็นเมืองหนึ่งที่มีความสำคัญมาก และพบว่าคนจีนเรียกเมืองนี้ว่า "เมืองต้าหนี่" ในจดหมายเหตุของชาวจีนได้บันทึกไว้ จังหวัดปัตตานีในปัจจุบันเป็นจังหวัดที่ติดกับชายทะเล มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดดังกล่าวมีตำนานที่เล่าถึงที่มาของจังหวัดหลายสำนวน โดยตำนานกล่าวถึงการสร้างเมืองปัตตานีในที่นี้กล่าวถึง 3 สำนวนด้วยกัน ตำนานหนึ่งเล่าว่า กษัตริย์เมืองโกตามะลิชัย คำว่า โกตามะลิชัย นั้นแปลว่า เมือง หรือปราสาท เจ้าเมืองดังกล่าวเสด็จมาล่าสัตว์บริเวณผืนป่าแถบชายทะเล พระองค์ทรงล่ากวางมาจนถึงบริเวณที่กวางหายไป จึงให้ทหารไปสอบถามชาวบ้านที่อยู่บริเวณนั้น ว่าพบเจอกวางตัวนั้น

หรือไม่ ชาวบ้านจึงบอกกับพระองค์ว่า "กวางได้หายที่บริเวณชายหาดแห่งนี้" ซึ่งกล่าวเป็นภาษามลายูว่า "ฮีแล ตี ปาตานิง" คำว่า "ปาตานิง" จึงกลายเป็นชื่อของเมืองนี้ในเวลาต่อมา คำว่า "ปาตานิง" จึงเพี้ยนมาเป็นคำว่า "ปัตตานี" เมื่อถูกผนวกเข้าไปรัฐสยามในสมัยนั้น จึงตั้งชื่อใหม่ว่า "ปัตตานี" และใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 2.2 สะพานเดซานูชิตในอดีต จังหวัดปัตตานี

ที่มา: เพจ วันวาน ณ แดนใต้.

ตำนานอีกหนึ่งเรื่องหนึ่ง กล่าวว่า ได้เพี้ยนมาจากคำว่า "ปันตัยฮินี" แปลว่า ชายหาดแห่งนี้ ซึ่งเป็นที่รอยเท้าของสัตว์ที่พระองค์ตามล่าได้หายไป

ส่วนตำนานอีกหนึ่งเรื่องเล่าว่า เดิมทีเมืองโกตามะลิซียนั้นตั้งอยู่บริเวณอื่น ในเวลาต่อมา กษัตริย์เมืองโกตามะลิซียทรงเห็นว่าบริเวณนี้เหมาะสมที่จะสร้างบ้านเมืองขึ้นใหม่ จึงส่งเกณฑ์อพยพไพร่พลจากเมืองโกตามะลิซียมาสร้างเมืองและพระราชวังขึ้น แล้วย้ายมาอยู่ที่นี่ ซึ่งแต่เดิมนั้นเคยเป็นที่อาศัยของชายชราชาวมลายู ชื่อว่า อิน จี ตานี ซึ่งคนทั่วไปเรียกว่า ปาตานี หรือเจ๊ะตานี พระองค์จึงตั้งชื่อเมืองตามชื่อชายคนนี้

จะเห็นได้ว่า ตำนานเมืองปัตตานีมีที่มาหลากหลาย ทุกตำนานกล่าวถึงคำในภาษามลายูที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเป็นชื่อปัตตานี จังหวัดที่เรารู้จักกันเป็นอย่างดีในปัจจุบัน

อธิบายคำศัพท์

1. ตำบล	หมายถึง	ชื่อเรียกเมืองปัตตานี
2. โกตามะลิชัย (Kota Mahligai)	หมายถึง	เมือง หรือปราสาท
3. ปาตานิง (Patani)	หมายถึง	ชื่อเรียกเมืองปัตตานี
4. ปันตัยอีนี (Pantai ini)	หมายถึง	ชายหาดแห่งนี้, ชื่อเรียกเมืองปัตตานี
5. อินจี่, เจ๊ะ (Encik, Cik)	หมายถึง	ชายชรา, ใช้เรียกแทนผู้ชาย

คำถามท้ายเรื่อง เรื่อง ตำนานเมืองปัตตานี

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานเมืองปัตตานี” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนชอบตำนานเมืองปัตตานีเรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
2. นักเรียนคิดว่ากษัตริย์ในตำนานเมืองปัตตานีเรื่องที่สาม มีลักษณะนิสัยอย่างไร
3. การที่ชื่อเมืองปัตตานี มีบันทึกอยู่ในจดหมายเหตุของชาวจีน แสดงว่าเมืองนี้มีความสำคัญหรือไม่อย่างไร
4. การที่เมืองปัตตานีมีตำนานที่เป็นที่มาของชื่อเมืองอย่างหลากหลาย นักเรียนคิดว่าเป็นเรื่องดีหรือไม่เพราะเหตุใด
5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องที่อ่าน

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “ประวัติการตั้งเมืองปัตตานี” เพิ่มเติม แล้วนำมาจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน
2. ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์เกี่ยวกับตำนานเมืองปัตตานี โดยแต่งเป็นกลอนสุภาพ จำนวน 2 บท

ภาพที่ 2.3 มัสยิดกลางประจำจังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน

2. ตำนานวัดช้างให้

ภาพที่ 2.4 ป้ายทางเข้าวัดช้างให้

วัดช้างให้ หรือวัดราชบูรณะ ตั้งอยู่ที่ตำบลควนโนรี อำเภอกอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ติดกับทางรถไฟสายใต้ (ระหว่างยะลา-ชุมทางหาดใหญ่) เป็นวัดเก่าแก่ มีอายุมากกว่า 300 ปี สำหรับหลักฐานการสร้างวัดยังไม่ปรากฏชัดเจน แต่มีตำนานเล่ากันว่า สมัยพระยาแก้มดำ ซึ่งเป็นเจ้าเมืองไทรบุรี ต้องการหาชัยภูมิสำหรับสร้างเมืองใหม่ให้กับน้องสาว ชื่อว่า “เจ๊ะซีตี” ได้ครองเมือง จึงได้ให้โหราศาสตร์ให้เจ้าเมืองปล่อยช้างตัวสำคัญ ซึ่งเป็นช้างคู่บ้านคู่เมืองไทรบุรี ให้ออกเดินทางไปในป่า เรียกว่า “ช้างอุปการ” โดยมีเจ้าเมืองและไพร่พลเดินติดตามไป

วันหนึ่ง ช้างได้หยุดอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง แล้วร้องขึ้นสามครั้ง พระยาแก้มดำจึงได้ถือเป็นนิมิตที่ดีจะใช้บริเวณนั้นสร้างเมือง แต่เมื่อน้องสาวได้ตรวจดูทั่วบริเวณแล้วไม่ชอบ พระยาแก้มดำจึงอธิษฐานให้ช้างหาชัยภูมิใหม่สำหรับการสร้างเมือง พระองค์และบริวารรอนแรมอยู่ในป่าเป็นเวลาหลายวัน จนกระทั่งตกเย็นของวันหนึ่งได้หยุดพักไพร่พล ณ ที่แห่งหนึ่ง ซึ่งที่นั่นน้องสาวของพระยาแก้มดำ บังเอิญพบกระงะงสีขาวยาวตัวหนึ่ง วิ่งผ่านหน้านางไป นางอยากจะได้กระงะงขาวตัวนั้น จึงชวนพวกพี่เลี้ยงวิ่งไล่ล้อมจับกระงะงตัวนั้นได้วิ่งวกไปเวียนมาบนหาดทรายอันขาวสะอาดริมทะเล

ทันใดนั้น กระงะงก็ได้อันตรายหายไป นางเจ๊ะซีตีรู้สึกชอบที่ตรงนี้มากจึงขอให้พี่ชายสร้างเมืองให้ พระยาแก้มดำจึงได้สร้างเมืองให้กับน้องสาว และมอบพลบริวารให้ไว้จำนวนหนึ่ง หลังจากนั้น พระยาแก้มดำได้เดินทางย้อนกลับไปยังที่ที่ช้างเคยหยุดและส่งเสียงร้องไว้ในครั้งแรก พระองค์รู้สึกเสียดายสถานที่ จึงตกลงใจหยุดพักแรมทำการถางป่า และสร้างวัด โดยให้ชื่อว่า “วัดช้างให้” มาจนถึงปัจจุบัน

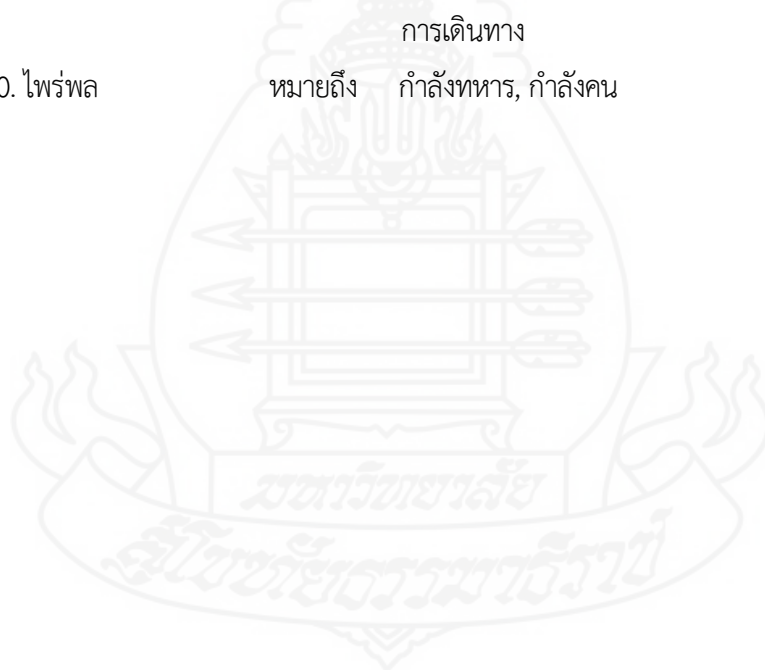

ภาพที่ 2.5 บริเวณภายในวัดช้างไห้

อธิบายคำศัพท์

1. ชัยภูมิ	หมายถึง	ทำเล หรือที่ตั้งที่มีความเหมาะสม
2. ครองเมือง	หมายถึง	ปกครองบ้านเมือง
3. โหระ	หมายถึง	ผู้พยากรณ์, หมอดู
4. ฤกษ์	หมายถึง	เวลาที่กำหนด หรือเวลาที่คาดว่าจะให้ผล
5. ช้างอุปการ	หมายถึง	ช้างที่ปล่อยในพิธี
6. นิमित	หมายถึง	สร้าง, ทำ, แปลง
7. อธิษฐาน	หมายถึง	ตั้งจิตปรารถนา, ตั้งจิตขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง
8. บริวาร	หมายถึง	ผู้แวดล้อม, ผู้ติดตาม
9. รอนแรม	หมายถึง	เดินทางไกลที่ต้องพักค้างคืนเป็นระยะๆ, พักค้างคืนในการเดินทาง
10. ไพร่พล	หมายถึง	กำลังทหาร, กำลังคน

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ตำนานวัดช้างให้

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานวัดช้างให้” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. น้องสาวของพระยาแก้มดำมีนิสัยอย่างไร
2. การที่พระยาแก้มดำให้ช้างเป็นผู้หาชัยภูมิในการสร้างเมือง นักเรียนเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. นักเรียนคิดว่า พระยาแก้มดำมีลักษณะนิสัยอย่างไร
4. นักเรียนประทับใจเหตุการณ์ในตำนานวัดช้างให้ตอนใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาประวัติของวัดช้างให้ แล้วเขียนแนะนำสถานที่เพื่อให้ประชาชนสนใจมาเที่ยวที่วัดช้างให้
2. ให้นักเรียนจัดทำรายงานการรวบรวมสถานที่สำคัญในวัดช้างให้ พร้อมบอกวิธีการปฏิบัติต่อสถานที่นั้น

ภาพที่ 2.6 ภาพทางเข้าวัดช้างให้

3. ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ภาพที่ 2.7 ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จังหวัดปัตตานี

ตำนานเรื่องเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จังหวัดปัตตานี เป็นเรื่องของหญิงสาวชาวจีน สมัยราชวงศ์เหม็ง ที่เดินทางติดตามพี่ชายจากเมืองจินมาที่เมืองปัตตานี ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชครองกรุงศรีอยุธยา หรือราชินีฮิยาครองเมืองปัตตานี ลิ้มกอเหนี่ยวเป็นหญิงสาวที่กล้าหาญ ใจเด็ดเดี่ยว และยอมพลีชีพตามคำมั่นสัญญาเมื่อทำหน้าที่ไม่สำเร็จ ด้วยเหตุนี้ทั้งชาวไทย ชาวจีน และชาวมุสลิมเชื้อสายจีนต่างพากันยกย่อง ศรัทธา นับถือนางเป็นเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวที่ศักดิ์สิทธิ์

ลิ้มกอเหนี่ยว หรือกอเหนี่ยวแซ่ลิ้ม มีพี่ชายชื่อ “ลิ้มเตาเคียน” ซึ่งได้เดินทางมาค้าขายที่ปัตตานีก่อนหน้านี้ และไม่ได้กลับบ้านมานานหลายปี ทำให้นางต้องดูแลมารดาเพียงลำพัง เวลาผ่านไปหลายปี ลิ้มกอเหนี่ยวจึงอาสาเดินทางไปตามกลับมา และตั้งสัจจาจาไว้ว่าหากทำไม่สำเร็จ นางจะขอยอมตาย

ในที่สุดลิ้มกอเหนี่ยวก็เดินทางมาถึงเมืองปัตตานี และได้พบพี่ชาย ซึ่งขณะนั้นเป็นนายช่างกำลังสร้างมัสยิดที่บริเวณบ้านกรือเซะ และกำลังหล่อปืนใหญ่เพื่อถวายราชินีฮิยา เจ้าเมืองปัตตานี นางพยายามอ้อนวอนให้พี่ชายกลับเมืองจีน แต่เขาปฏิเสธและบอกว่าตนนั้นเป็นมุสลิมและมีครอบครัวแล้ว นางผิดหวังและเสียใจอย่างยิ่ง เมื่อนางเห็นว่าตนไม่สามารถนำตัวพี่ชายกลับไปได้ จึงตัดสินใจผูกคอตายที่ใต้ต้นมะม่วงทิมพานต์ใกล้มัสยิดนั่นเอง

เล่ากันต่อมาว่าลิ้มเตาเคียนสร้างมัสยิดไม่สำเร็จ เมื่อก่อนหลังคามัสยิดครั้งใดก็จะถูกฟ้าผ่าทุกครั้ง เหตุการณ์เช่นนี้เกิดซ้ำกันถึงสามครั้ง ในที่สุดมัสยิดที่กรือเซะจึงสร้างไม่เสร็จมาจนทุกวันนี้ ผู้คนต่างเชื่อว่าเป็นเพราะคำสาปแช่งของลิ้มกอเหนี่ยวนั่นเอง นอกจากนี้ยังเล่ากันว่าลิ้มเตาเคียนต้องเสียชีวิตเพราะ

อุบัติเหตุจากการทดลองยิงปืนใหญ่ ซึ่งปืนใหญ่กระบอกนั้นมีชื่อว่า “นางพญาตานี” เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสวรรคตในรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ขณะศึกปัตตานี จึงนำปืนนางพญาตานีไปไว้ที่กรุงเทพฯ ปัจจุบันปืนกระบอกนี้อยู่หน้ากระทรวงกลาโหม

ภาพที่ 2.8 อาคารด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ส่วนต้นมะม่วงหิมพานต์นั้น มีผู้นำมาแกะสลักเป็นรูปเจ้าแม่ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว นอกจากนี้ตำนานยังเล่าถึงสำเภาน้ำ 9 ลำ ที่ลิ้มกอเหนี่ยว และบริวารใช้เดินทางมายังปัตตานี ปรากฏว่าต่อมาสำเภาดังกล่าว ได้กลายเป็นสน 9 ต้น เรียกตามภาษามลายูว่า “รูสะมิแล” (คำว่า “รู” หมายถึง ต้นสน, ส่วนคำว่า “สะมิแล” หมายถึง 9)

เรื่องของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวเป็นตำนานที่สร้างความประทับใจให้กับชาวไทย ชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นอย่างยิ่งในความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว ยอมพลีชีพเพื่อรักษาคำพูดของตน ทำให้มีการสร้างศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวขึ้น เพื่อแสดงความศรัทธาที่มีต่อนาง ประชาชนต่างพากันมากราบไหว้บูชาเพื่อขอความช่วยเหลือในลักษณะต่างๆ เช่น ขอให้หายจากอาการเจ็บป่วย หรือขอให้พบของที่หาย เป็นต้น ปัจจุบันศาลแห่งนี้ยังเป็นที่ศรัทธาของชาวจีนในมาเลเซียและสิงคโปร์อีกด้วย ทำให้ศาลแห่งนี้มีประชาชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาเยือนเสมอ

อธิบายคำศัพท์

1. พลีชีพ	หมายถึง	สละชีพ, สละชีวิต
2. ยกย่อง	หมายถึง	เชิดชู, สรรเสริญ, ชมเชย
3. ศรัทธา	หมายถึง	ความเชื่อ, ความเลื่อมใส, เห็นชอบ
4. สัจจวาจา	หมายถึง	การตรงต่อคำพูดของตน, การรักษาคำพูดของตน
5. มะม่วงหิมพานต์	หมายถึง	ไม้ต้นชนิดหนึ่ง ในใบคล้ายใบมะม่วง แต่สั้นป้อมกว่า มีผลคล้ายรูปไต ในเมล็ดมีเนื้อสี ขาว ผลมีรสมัน คั่วกินได้ เปลือกผลมีน้ำมัน และยางเป็นพิษ
6. คำสาปแช่ง	หมายถึง	กล่าวมุ่งร้ายให้ผู้อื่นเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง
7. กระทรวงกลาโหม	หมายถึง	หน่วยงานราชการ มีหน้าที่ป้องกันประเทศ
8. ประดิษฐาน	หมายถึง	ตั้งไว้, ตั้งขึ้น, ใช้กับสิ่งที่เคารพนับถือ
9. สำเภา	หมายถึง	ชื่อเรือเดินทะเล เล่นด้วยใบ
10. รุสะมิแล	หมายถึง	ต้นสน 9 ต้น เป็นที่มาของชื่อตำบลหนึ่งในจังหวัดปัตตานี,
11. เยือน	หมายถึง	เยี่ยม, ไปสู่หา เช่น ถูหนาวมาเยือน

ภาพที่ 2.9 ภาพอาคารพิพิธภัณฑสถานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

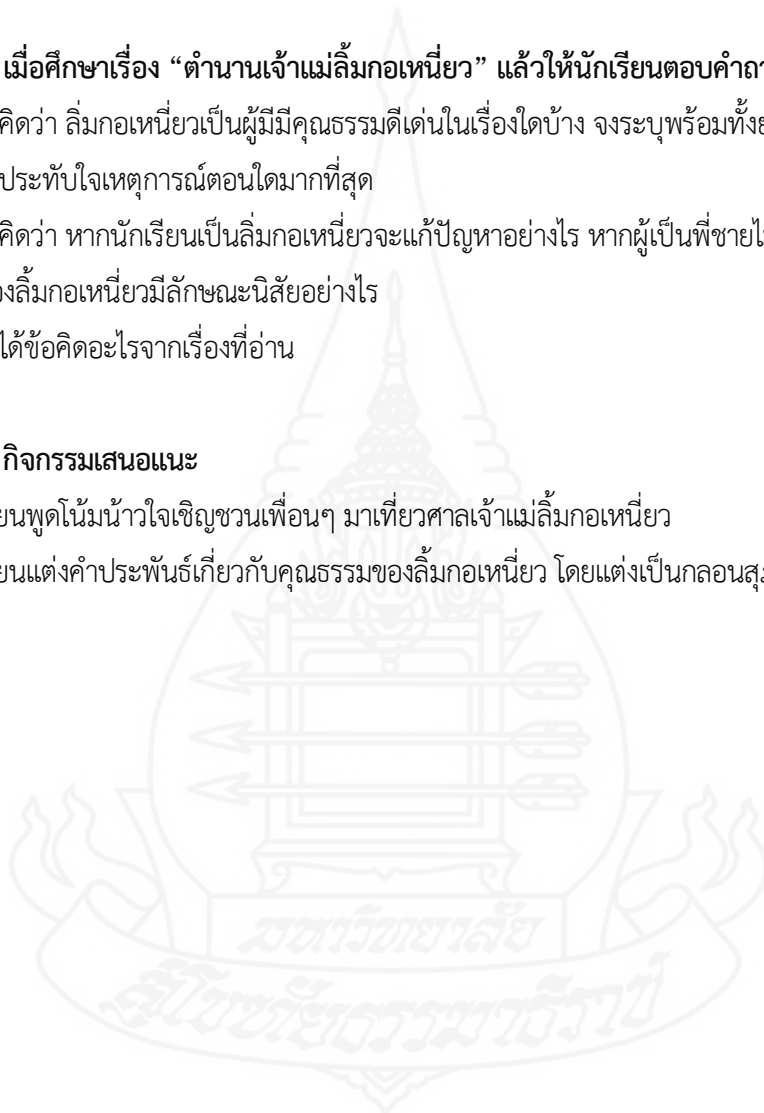
คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่า ลิ้มกอเหนี่ยวเป็นผู้มีคุณธรรมดีเด่นในเรื่องใดบ้าง จงระบุพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ
2. นักเรียนประทับใจเหตุการณ์ตอนใดมากที่สุด
3. นักเรียนคิดว่า หากนักเรียนเป็นลิ้มกอเหนี่ยวจะแก้ปัญหาอย่างไร หากผู้เป็นพี่ชายไม่ยอมกลับบ้าน
4. พี่ชายของลิ้มกอเหนี่ยวมีลักษณะนิสัยอย่างไร
5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องที่อ่าน

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนพูดโน้มน้าวใจเชิญชวนเพื่อนๆ มาเที่ยวศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
2. ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์เกี่ยวกับคุณธรรมของลิ้มกอเหนี่ยว โดยแต่งเป็นกลอนสุภาพ จำนวน 2 บท

4. ตำนานเกาะยอลาปี

ภาพที่ 2.10 ภาพเกาะยอลาแป จังหวัดปัตตานี

ที่มา: เพลง ที่นี้ชายแดนใต้.

ตำนานเกาะยอลาปี เป็นตำนานที่เล่าของชาวอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้บอกเล่าถึงที่มาของชื่อเกาะมาเป็นเวลาช้านาน ความว่า “ครั้งหนึ่งมีชาวประมงยากจน แม่ชื่อ “ยอลาปี” ส่วนลูกชื่อ “ยอลาปี” ยอลาปี เป็นหญิงหม้ายมาตั้งแต่ลูกชายคนเดียวยังนอนแบเบาะ นางหาเลี้ยงตัวและบุตรชายคนเดียวด้วยความเหน้อยยาก จนกระทั่งลูกชายของนางเติบโตเป็นหนุ่มน้อยหน้าตาคมสัน ในขณะที่ตัวนางเองก็แก่ลงทุกวัน นางจึงเลิกอาชีพหาปลา แต่ขายมะพร้าวและเปลือกมะพร้าวจากสวนที่มีอยู่เพียงน้อยเพื่อประทังชีวิต

วันหนึ่งยอลาปี ผู้เป็นบุตรได้มาบอกกับแม่ว่าต้องการจะเดินทางไปทำงานทำ นางนึกเอะใจ แต่ก็ไม่ได้ขัดใจลูกแต่อย่างใด ด้วยเพราะรู้ว่าผู้เป็นลูกนั้นได้เติบโตเป็นหนุ่มแล้ว แต่ก็อดหวังไม่ได้ด้วยเพราะลูกนั้น ไม่เคยจากนางไปไหนไกลเลย แต่วันนี้คงถึงเวลาแล้ว นางรำพึงรำพันอยู่เช่นนั้น และได้แต่ภาวนาให้ลูกได้กลับมาหาตนบ้าง กระทั่งวันออกเดินทาง ลูกชายค่อยๆ สาวเท้าออกจากบ้านไป เขาสะพายห่อเสบียงอาหาร ซึ่งแม่ของเขาลุกขึ้นมาทำข้าวต้ม น้ำบูดูตั้งแต่ไก่ขัน ย่ำรุ่งของวัน แม่ยืนมองลูกชายสุดที่รักเดินลับหายไปจากบ้าน และตระหนักดีว่า นับแต่นี้ต่อไป นางต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว แม้จะมีเพื่อนบ้านรอบข้าง ก็ไม่เท่ากับการได้อยู่กับลูก

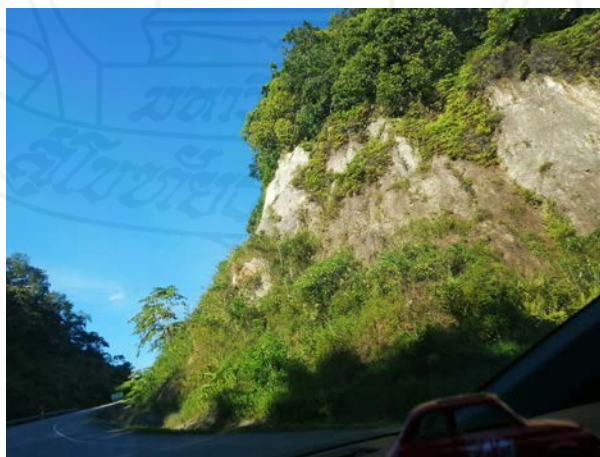
หลายปีผ่านไป ลูกชายของหญิงหม้ายเติบโตใหญ่เป็นหนุ่มฉกรรจ์ เขาเดินทางไปถึงหัวเมืองมลายู รับจ้างทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานหนักหรือเบา งานที่ส่งผลให้เขาก้าวหน้าคือ งานแบกหาม

สินค้าขึ้นลงเรือสำเภา เขาทำงานด้วยความตั้งใจเป็นผลให้นายเรือสำเภาไว้วางใจ และให้เขามีโอกาสเดินทางไปกับเรือสำเภาทุกหนแห่ง ทุกๆ การเดินทางเขาซื้อสินค้าของตัวเองเพื่อจำหน่ายไปด้วย ทำให้เขามีฐานะร่ำรวยขึ้น จนกระทั่งมีเงินซื้อเรือสำเภาเป็นของตนเอง และได้แต่งงานกับหญิงสาวลูกเศรษฐีไปในเวลาต่อมา

วันหนึ่ง เขาต้องเดินทางไปซื้อสินค้าที่ปากน้ำสายบุรี ผู้เป็นภรรยาขอติดตามไปด้วย หลายวันต่อมา เรือสำเภาแล่นเข้าสู่ปากน้ำสายบุรี นายเรือสำเภาหนุ่มและภรรยาเฝ้าอยู่ที่ห้องท้ายเรือนายสำเภาหนุ่มหวนคิดถึงเรื่องราวในอดีต ถิ่นนี้เองคือบ้านเกิดของเขาที่จากมาหลายปี เขาชื่นชมตัวเองที่สามารถสร้างฐานะได้อย่างสูงส่ง แวบหนึ่งเขาคิดถึงแม่ ผู้ที่คอยเลี้ยงดูเขามาด้วยความยากลำบาก ป่านนี้นางคงแก่ชรา เขาหยุดคิดไว้เพียงแค่นั้นด้วยเกรงว่าภรรยาของตนจะดูหมิ่นพื้นเพเดิมของตน

เรือสำเภาขับมาถึงแม่น้ำสายบุรีได้ไม่นาน ผู้เป็นภรรยาเกิดอยากกินน้ำมะพร้าวที่วางขายอยู่ริมชายฝั่ง ขณะที่เรือกำลังทอดสมออยู่นั้น นายสำเภาหนุ่มจึงชวนลูกน้องผู้หนึ่งลงเรือพายลำเล็ก ตรงไปยังกองมะพร้าว ซึ่งมีผู้ชายเป็นหญิงชรา รูปร่างซีริ้วซีเหร่ นายสำเภารีบซื้อมะพร้าว เขาไม่ทันได้สังเกตผู้เป็นเจ้าของมะพร้าวแม้แต่น้อย และไม่เฉลียวใจเลยว่าทำไมเจ้าของมะพร้าวจึงไม่รับเงิน ด้วยความรีบร้อนเขาจึงไม่ได้ขอบคุณนางเลย

ขณะนั้นเอง ยี่อลาปี ผู้เป็นแม่ของนายสำเภาเรือหนุ่มจำได้ว่าเป็นลูกของตน ก็ดีใจแต่ไม่ทันได้พูดคุยอะไรใดๆ ครั้นจะร้องเรียก ก็เห็นลูกชายขึ้นเรือสำเภาไปเสียแล้ว นางไม่รอช้า รีบพายเรือไปที่เรือสำเภา และบอกให้ลูกเรือรู้ถึงความต้องการของนาง ว่านางนั้นต้องการพบลูกชายของตนที่เป็นนายสำเภาเรือ ความนี้ไปถึงหูของนายสำเภาเรือ แต่ในขณะนั้นเขาได้ร่วมโต๊ะกินข้าวอยู่กับภรรยา ตนจึงไม่กล้าไปหาผู้เป็นแม่ เพราะกลัวภรรยาจะรู้ว่าตนมีแม่ซีเหร่ และยากจน จึงฝากเงินจำนวนหนึ่งให้กับลูกน้องได้นำไปฝากกับผู้เป็นแม่ พร้อมปฏิเสธนางว่าตนมิใช่ลูก

ภาพที่ 2.11 ภาพส่วนหนึ่งของเขายี่อลาแป

ภาพที่ 2.12 ภาพทางขึ้นเขายี่ลาในปัจจุบัน

ครูหนึ่งลูกเรือกลับออกมาพร้อมกับยื่นถุงเงินให้แก่หญิงชรา พร้อมบอกแก่หญิงชราตามที่นายสำเภาได้ฝากไว้ หญิงชราตกตะลึงเป็นครั้งที่สอง นางเห็นเรือเคลื่อนจากนางไปอย่างรวดเร็ว

นางพรำพูดว่า "โฮ่เอ๊ย ลูกแม่ ทำไมลูกช่างใจร้ายเช่นนี้" นางพูดพลางขว้าง ถุงเงินลงไปแม่ น้ำอย่างไม่มีไยดี แล้วนางค่อยๆ พายเรือลำน้อยกลับมาสู่ฝั่งอย่างหมดอาลัย ความหวังเดียวของนางสูญสลายไป

เมื่อเรือสำเภาแล่นสู่ท้องทะเล ทิ้งฝั่งแม่น้ำสายบุรีออกไป พลันท้องฟ้าและท้องทะเลเกิดอาเพศ เสมือนพระเจ้าพิโรธต่อลูกชายอกตัญญู บันดาลให้เกิดพายุร้ายพัดพาเรือสำเภาให้อับปางลง ผู้คนบนเรือตายสิ้น ลูกชายอกตัญญูถูกคำสาบให้กลายเป็นเกาะ มีชื่อในภายหลังว่า ปูเลายี่ลาปี หรือ เกาะยี่ลาปี ปัจจุบันติดเขตบ้านรังมดแดง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ส่วนผู้เป็นแม่ เมื่อตายแล้วกลายเป็นภูเขาคือ ภูเขาเยื่อลาแป ปัจจุบันติดเขตอำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และทุกปีในหน้ามรสุม จะมีเสียงคลื่นจากเกาะยี่ลาปี ผสานเสียงกับลมจากเขายี่ลาปี ชาวบ้านเชื่อว่า นั่นคือเสียงแม่และลูกชายที่คร่ำครวญหากัน

อธิบายคำศัพท์

1. คมสัน	หมายถึง	ผู้ใช้ที่มีรูปร่างหน้าตาคมเข้ม
2. ประทังชีวิต	หมายถึง	ทำให้พอดำรงชีวิตอยู่ได้
3. รำพึงรำพัน	หมายถึง	พูดอย่างที่คิดคำนึงอยู่
4. เสบียง	หมายถึง	อาหารที่เตรียมไว้สำหรับเดินทางไกล
5. ข้าวย่า	หมายถึง	ชื่ออาหารที่พบได้ง่ายในจังหวัดชายแดนใต้ ทำด้วยข้าวสวยคลุกด้วยปลาป่น มะพร้าวคั่ว ผักแห้งผอย แล้วราดด้วยน้ำบูดู
6. น้ำบูดู	หมายถึง	น้ำที่ได้จากการหมักปลา คล้ายน้ำปลา แต่เข้มข้นกว่า มีทั้งรสหวานสำหรับคลุกกับข้าวย่า และรสเค็ม สำหรับจิ้มผักและเครื่องเคียง
7. หญิงหม้าย	หมายถึง	ผู้หญิงที่สามีเสียชีวิต หรือหย่าร้างกัน
8. ชายฉกรรจ์	หมายถึง	ผู้ชาย, หัวหาญ, แข็งแกร่ง
9. อาเพศ	หมายถึง	เหตุที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติ ผิดธรรมชาติ
10. พิโรธ	หมายถึง	โกรธ, โมโห
11. มรสุม	หมายถึง	คราวพายุ, ฤดูที่มีพายุ
12. ยี่อลาแป	หมายถึง	ชื่อเกาะหนึ่งในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
13. ยี่อลาปี	หมายถึง	ชื่อภูเขาสูงหนึ่งในอำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
14. คร่ำครวญ	หมายถึง	ร้องไห้, ร้องรำรำพัน

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ตำนานเกาะยอลาปี

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานเกาะยอลาปี” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. เพราะเหตุใด เรือส่งสินค้าของยอลาปีจึงล่ม?
2. นักเรียนคิดว่า หากนักเรียนเป็นตัวละครที่ชื่อ "ยอลาปี" จะปฏิบัติตัวเช่นไรกับมารดาบังเกิดเกล้าของตัวเอง?
3. นักเรียนชื่นชอบตัวละครตัวใดในตำนานยอลาปี เพราะเหตุใด?
4. นักเรียนชอบตอนใดของตำนานเกาะยอลาปี เขายอลาแป? พร้อมอธิบายเหตุผล
5. นักเรียนคิดว่า หากยอลาปีไม่ออกไปทำงานทำ ยอลาปีควรเลือกประกอบอาชีพใดเพื่อให้มีรายได้เลี้ยงดูครอบครัว และเพราะเหตุใดจึงควรประกอบอาชีพดังกล่าว? จงอธิบายเหตุผล

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนหาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พบในเรื่อง "เกาะยอลาปี เขายอลาแป" แล้วจัดทำ เป็นเล่มรายงาน
2. ให้นักเรียนจัดทำหนังสือนิทานภาพ โดยนำเนื้อหาจากตำนานเกาะยอลาปี เขายอลาแป

5. ตำนานเจ้าเมืองโตะนิ

ภาพที่ 2.13 ภาพบริเวณทางเข้าสู่สุสานเจ้าเมืองโตะนิ จังหวัดยะลา

ตำนานเจ้าเมืองโตะนิ สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในสมัยรัฐปัตตานียังเรืองอำนาจ “โตะนิ” คือ ชื่อเจ้าเมืองรามัน ซึ่งเป็นเมืองสำคัญในสมัยนั้น คำว่า “โตะ” เป็นคำเรียกเพื่อให้เกียรติ ส่วนคำว่า “นิ” เป็นคำเรียกเจ้าเมือง และเครื่องญาติ “โตะนิ” จึงเป็นคำที่เรียกชื่อเพื่อให้เกียรติ และแสดงความเคารพนับถือให้กับเจ้าเมือง และเครื่องญาติ

สุสานเจ้าเมืองโตะนิ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ตามตำนานหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เล่าสืบกันมาว่า เมืองรามันเป็นหนึ่งในเจ็ดหัวเมืองของรัฐปัตตานีหรืออำเภอรามัน จังหวัดยะลาในปัจจุบัน มีรายาหรือเจ้าเมืองปกครองพระองค์หนึ่ง คือ รายาจาวัน ซึ่งมีวังประทับอยู่ที่โกตาบารู (คำว่า “รายา” หมายถึง พระราชา, ส่วนคำว่า “จาวัน” หมายถึง ถ้วยหรือแก้ว ซึ่งก็คือโตะนิ นั่นเอง) พระองค์เป็นเจ้าเมืองรามันที่เป็นมุสลิมและเคร่งครัดในการปฏิบัติตนตามศาสนา มาก นอกจากนั้นพระองค์ยังเก่งในวิชาการต่อสู้ วิชาอาคม อีกทั้งยังมีความรู้ในทางพิธีกรรมทางไสยศาสตร์อีกด้วย พระองค์ทั้งยังมีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องสมุนไพรทุกชนิด เล่ากันว่าพระองค์สามารถรักษาอาการป่วยไข้ต่างๆ ได้

โตะนิเป็นผู้ปกครองที่ดี และมีวิชาอาคม มีอิทธิฤทธิ์ สามารถแสดงปาฏิหาริย์ต่างๆ ได้ สมัยที่พระองค์ยังมีชีวิตอยู่ พระองค์ชอบใช้ชีวิตอย่างสามัญชน และชอบช่วยเหลือ โดยเฉพาะเมื่อผู้ที่เจ็บป่วย โตะนิจะรักษาด้วยสมุนไพรและใช้วิชาอาคมจนหาย จนเป็นที่เลื่องลือถึงความสามารถในการรักษาในสมัยนั้น

เมื่อโต๊ะนิได้สวรรคตไป ประชาชนชาวไทยพุทธ และชาวไทยเชื้อสายจีนได้สร้างศาลตรงกอไม้ ภายใน”โรงเรียนเบตง วีรราชภัฏประสาน”อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งเคยเป็นค่ายชั่วคราวของโต๊ะนิที่เคยมาพักผ่อนในอดีต การตั้งศาลดังกล่าว จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนที่นับถือโต๊ะนิได้มาละกราบไหว้บูชา เนื่องจาก “เจ้าพ่อโต๊ะนิ” ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่น

ภาพที่ 2.14 ภาพที่บรรจุพระศพเจ้าเมืองโต๊ะนิ

จะเห็นได้ว่า ความสามารถของโต๊ะนิในด้านวิชาอาคม ความรู้เรื่องสมุนไพร ตลอดจนความเมตตา ชอบช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้โต๊ะนิเป็นที่เคารพสักการะมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 2.15 ภาพอาคารที่บรรจุพระศพเจ้าเมืองโต๊ะนิ

อธิบายคำศัพท์

1. เรื่องอำนาจ	หมายถึง	รุ่งเรือง
2. วิชาอาคม	หมายถึง	วิชาด้านเวทมนตร์
3. ไสยศาสตร์	หมายถึง	ความรู้ของลัทธิพราหมณ์
4. ปาฏิหาริย์	หมายถึง	สิ่งที่น่าอัศจรรย์
5. สามัญชน	หมายถึง	คนธรรมดา
6. เคารพ	หมายถึง	ยกย่อง, เชิดชู
7. สักการะ	หมายถึง	บูชาด้วยสิ่งที่ควรบูชา เช่น ดอกไม้, ธูปเทียน
8. โกตาบารู	หมายถึง	ชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอรามัน จังหวัดยะลา

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

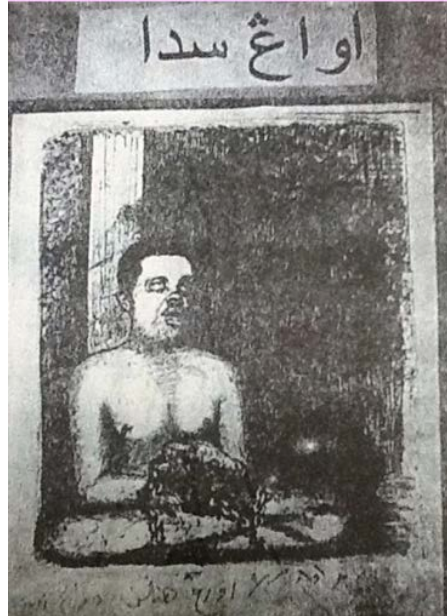
1. นักเรียนคิดว่า “รายอจาวัน หรือโต๊ะนิ” มีลักษณะนิสัยอย่างไร?
2. คุณธรรมของโต๊ะนิที่นักเรียนจะลเอกลำมาใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งแสดงเหตุผลที่เลือก
3. หากโต๊ะนิไม่มีความสามารถด้านวิชาอาคมและสมุนไพร เหตุการณ์จะเป็นอย่างไร
4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างกษัตริย์ที่ชอบช่วยเหลือประชาชนมา 1 พระองค์ พร้อมทั้งยกตัวอย่างการช่วยเหลือดังกล่าว
5. เรื่อง "ตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ" ให้ข้อคิดในเรื่องใด?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนหาหนิทานที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนในชั้นเรียนฟัง
2. ให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง “คุณธรรมของเจ้าเมืองโต๊ะนิ” จำนวน ๑-๒ หน้ากระดาษรายงาน

6. ตำนานอาแวสะดอ

ภาพที่ 2.16 ภาพวาดอาแวสะดอ เมื่อครั้งถูกกล่าวโทษ

ที่มา: http://goosanook.blogspot.com/2016/07/blog-post_16.html.

อาแวสะดอ เป็นชื่อของโจรที่มีความโหดร้ายมากในอดีต คำว่า “อาแว” เป็นชื่อเรียกนำหน้าบุรุษ ส่วนคำว่า “สะดอ” มาจากคำในภาษาไทยว่า “สึดอ” หรือข้างสึดอ ซึ่งเชื่อว่าเป็นช่างที่มีนิสัยดุร้าย อาแวสะดอจึงมีที่มาของชื่อจอมโจรที่มีความดุร้ายเหมือนช่างสึดอนั่นเอง เขาเกิดที่หมู่บ้านจำปากอ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส กันว่าเขาเป็นจอมโจรมังเวงที่มีวิชาอาคมแก่กล้า มีเครื่องรางของขลังติดตัวได้แก่ ซ่องหมูป่า ตับคนเป็นเหล็ก 2 ชิ้น เคราคคนเป็นทองแดง 1 แผ่น และผ้าประเจียดคนไทย 1 ผืน นอกจากนี้ยังมีกริชประจำตัว ที่เชื่อว่าเคยเป็นกริชของเจ้าเมืองปัตตานี ซึ่งกริชนั้นเชื่อว่าเป็นกริชที่ลงอาคมมาอย่างดี สิ่งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า อาแวสะดอ ไม่ได้ยึดถือข้อปฏิบัติทางศาสนาอิสลามแต่อย่างใด

ในตำนานเล่าว่า อาแวสะดอ ได้เรียนวิชาไสยศาสตร์กับครุผู้มีวิชาท่านหนึ่ง จนมีความรู้แก่กล้าเทียบเท่ากับครุเลยก็ว่าได้ หลักจากครุท่านนั้นได้สอนเสร็จแล้วได้ย้าเตือนเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา และผู้มีพระคุณ เพราะจะนำไปสู่ความเสื่อมของวิชาที่ได้ร่ำเรียนมา

ภาพที่ 2.17 ภาพขุนพันธรักษ์ราชเดช ผู้ปราบโจรอาแวสะดอ (ขวา)

ที่มา: เพจ ศิษย์มีครู.

หลังจากเรียนจบ อาแวสะดอได้รวบรวมพรรคพวกส่วนหนึ่งเพื่อทำการปล้น และฆ่าผู้คนอย่างโหดเหี้ยม เล่ากันว่าเขาจะใช้ลูกน้องไปปล้นและฆ่าคน ขณะที่เขาใช้วิชาอาคมเพื่อปิดบังเส้นทางไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเข้ามาจับกุมได้ ทำให้การปล้นที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จแทบทุกครั้ง แม้กระทั่งเขาเคยถูกเจ้าหน้าที่จับตัวไปได้ แต่ก็ชิงไปได้ไม่นาน อาแวสะดอก็สามารถหนีจากที่คุมขัง โดยใช้วิชาอาคมคลายโซ่ตรวนออกมาจนได้

เมื่อหนีออกมาได้ อาแวสะดอกับสละมะแอซึ่งเป็นลูกน้องคนสนิท เดินทางกลับไปยังนราธิวาสแล้วมีการรวมสมัครพรรคพวกเที่ยวปล้นสะดมตามหมู่บ้านต่างๆ อีกครั้ง ปล้นแต่คนไทยพุทธเท่านั้น เมื่อปล้นแล้วจะต้องฆ่าเจ้าของบ้านด้วยวิธีการที่เหี้ยมโหด ส่วนทรัพย์สมบัติที่ปล้นได้ ก็จะนำเอาไปบุคคลที่บงการอยู่ลับๆ สนับสนุนทั้งด้านอาวุธปืน กระสุนปืน รวมทั้งด้านอื่น

ภาพที่ 2.18 ภาพ絨หนึ่งในอาวุธประจำตัวของอาแวสะดอ

ภาพที่ 2.19 ภาพกริช อาวุธคู่กายของอาแวสะดอ

ที่มา: http://goosanook.blogspot.com/2016/07/blog-post_16.html.

เมื่ออาแวสะดอเริ่มขึ้นอีกครั้ง ทางราชการจึงตั้งกองปราบปรามพิเศษขึ้น แล้ววางกำลังเจ้าหน้าที่ในหลายๆ จุด เพื่อจับตัวอาแวสะดอและพวก แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะเชื่อว่าอาแวสะดอมีวิชาหายตัวได้ จึงจับตัวได้ยาก ขาวนี้ทำให้ขุนพันธรักษ์ราชเดชได้ทราบฤทธิ์เดช และความเหนียวเหนียวของอาแวสะดอ เพราะตนได้สืบข่าวทราบมาว่าตำรวจเคยยิงกับมันมาแล้วถึง 4 ครั้ง มีทั้งเคยยิงกันกลางวัน และกลางคืนแต่ไม่สามารถจับตัวได้ อาแวสะดอ ยิ่งเพิ่มความเหิมเกริมมากขึ้น ยิ่งเมื่อมันรู้ว่าตำรวจหน่วยไหนก็ปราบปรามมันไม่ได้

ในขณะที่จอมโจรอาแวสะดอ กำลังล่าพอง และผยองในความยิ่งใหญ่ของมันอยู่นั้น หน่วยของขุนพันธรักษ์ราชเดชยังไม่เคยปะทะกับอาแวสะดอเลย ดังนั้นใจใหญ่อย่างอาแวสะดอจึงประกาศว่า มันไม่เคยกลัวใครแม้แต่ตำรวจสงขลาที่ขุนพันธรักษ์ราชเดชสังกัดอยู่ คำประกาศของจอมโจรอาแวสะดอเท่ากับการประกาศท้ารบกับขุนพันธรักษ์ราชเดช โดยชักธงเหลืองขึ้นเหนือยอดเขาบูโด ซึ่งขุนพันธรักษ์ราชเดชก็ยินดีรับคำท้านั้น จึงจัดตั้ง กองปราบปรามพิเศษขึ้นเพื่อดื่บรัศมีเจ้าพ่อบูโดในครั้งนั้น

เมื่อได้พบกับอาแวสะดอ ขุนพันธรักษ์ราชเดชก็ยอมรับว่าอาแวสะดอมีของขลังมาก ทั้งที่ยังกันซึ่งๆ หน้าก็ไม่สามารถทำอะไรมันได้ ด้วยเพราะเชื่อว่าคนที่มีอาคม ไสยเวท ยังไม่เข้า ฟันไม่เข้า

อย่างอะแวะสะดอ มันต้องสู้กันแบบยิงถึงตัวหรือต่อยหรือจับตัวมัดเอาให้ได้ และพยายามหาจุดอ่อนของ อาแวะสะดอให้ได้ ไม่นานก็ทราบว่ อาแวะสะดอมีแม่บังเกิดเกล้าอยู่ จึงเข้าไปพูดคุยเพื่อให้แม่ของอาแวะสะดอ นั้น ช่วยเกลี้ยกล่อมให้มามอบตัวในเร็ว

ภาพที่ 2.20 ภาพศาลาบ้านจำปากอ ที่เคยเป็นที่พักของอาแวะสะดอ

แม่ของอาแวะสะดอเมื่อทราบเช่นนั้น ก็รู้สึกเป็นห่วงลูก และไม่ต้องการให้ลูกกระทำผิดอีกต่อไป จึงเกลี้ยกล่อมอาแวะสะดอให้เข้ามาพบกับเจ้าหน้าที่ อาแวะสะดอได้ฟังดังนั้นก็รู้สึกโกรธมาก ตนจึงตบตีแม่บังเกิดเกล้า ทำร้ายร่างกาย ชาวบ้านเล่าว่า มันลากขามารดา แล้วทำร้ายอย่างรุนแรง สิ่งนี้เองทำให้อาคมของอาแวะสะดอเสื่อมลง เพราะทำร้ายแม่บังเกิดเกล้าของตัวเองให้เจ็บสาหัสเสียนตาย เป็นเหตุให้ขุนพันธรักษ์ราชเดชสามารถปราบอาแวะสะดอได้สำเร็จในที่สุด

อธิบายคำศัพท์

1. แก่กล้า	หมายถึง	มีพลังมากขึ้น
2. ปล้น	หมายถึง	ใช้กำลัง และอาวุธเข้าแย่งชิงทรัพย์สินของผู้อื่น
3. เสื่อมวิชา	หมายถึง	วิชาถดถอย, ค่อยๆ หดกำลัง
4. บังเกิดเกล้า	หมายถึง	ผู้ให้กำเนิด เช่น แม่บังเกิดเกล้า
5. ลำพอง	หมายถึง	หยิ่งยโส
6. ผยอง	หมายถึง	ลำพองตน, เย่อหยิ่ง, ฮึกเหิม
7. เกลี่ยกล่อม	หมายถึง	พูดโน้มน้าวใจให้คล้อยตาม

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ตำนานอาเวสวดอ

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานอาเวสวดอ” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. เพราะเหตุใด วิชาอาคมของอาเวสวดอจึงเสื่อมลง?
2. นักเรียนคิดว่า วิชาอาคม และของขลัง มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร?
3. นักเรียนคิดว่าชื่อ "อาเวสวดอ" มีที่มาอย่างไร จงอธิบาย?
4. เพราะเหตุใด อาเวสวดอจึงถูกทางการประกาศจับตัว?
5. เรื่อง "ตำนานอาเวสวดอ" ให้ข้อคิดในเรื่องใด?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
2. ให้นักเรียนหาดำเนินที่มีลักษณะเนื้อเรื่องคล้ายกับตำนานอาเวสวดอ แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนในชั้นฟัง

7. ตำนานถ้าคนธรรม์

ภาพที่ 2.21 ภาพเนินเขานันตี จังหวัดยะลา ปัจจุบันเป็นสุสานฝังศพชาวมุสลิม

คนธรรม์ ในความเชื่อของคนมุสลิมในพื้นที่ คือ ญิน หรือวิญญาณที่เป็นชาวสวรรค์พวกหนึ่ง จะปรากฏกายให้ไม่ผู้คนได้พบเห็น ยกเว้นเมื่อปรารถนาต้องการให้ใครสักคนได้เห็นตน นอกจากความเชื่อ ดังกล่าวนั้น ตามความเชื่อของคนสมัยก่อนที่ได้เล่าถึงลักษณะของคนธรรม์ ไว้ว่า สามารถแปลงกายเป็น คนธรรมดา รูปลักษณ์คล้ายคนทุกประการ มีนิสัยพูดจริงทำจริง รักความสัตย์ ไม่ชอบคนคดโกงหรือคนพูดเท็จ

มีตำนานที่เล่าต่อๆ กันมาว่า ครั้งหนึ่งชายคนหนึ่งมาจากบ้านบูตี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในปัจจุบัน ไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้พบเจอกับคนธรรม์ผู้หนึ่งกำลังประกอบ พิธีกรรมทางศาสนาเช่นเดียวกับชายผู้นั้น ครั้นเมื่อถึงเวลาอาหารกลางวัน ชายคนดังกล่าวลี้มกระเป่าสตางค์ ไว้ จึงเดินไปพูดคุยกับคนธรรม์ดังกล่าวแล้วขอยืมเงิน คนธรรม์เห็นดังนั้นจึงหยิบเงินให้ไปจำนวนหนึ่ง เมื่อ ชายผู้นั้นได้รับเงินจากคนธรรม์จึงสอบถามถึงที่พัก ภูมิลำเนาว่ามาจากที่ใด คนธรรม์กล่าวว่าพบตนได้ใน วันศุกร์ บริเวณถ้ำแถวเชิงเขาแห่งหนึ่ง ในตำบลบูตี ซึ่งเป็นบ้านเดียวกันกับตน เมื่อทราบดังนั้นตนและ คนธรรม์จึงได้แยกย้ายกันไป และไม่ได้พบกันอีกเลย

เมื่อชายคนนั้นกลับมาถึงบ้านเกิด ที่ตำบลบูตี จึงนึกถึงเงินที่ชายแปลกหน้าได้ให้ยืมไว้ ตนจึง คิดจะนำเงินจำนวนดังกล่าวไปคืน จึงเดินทางออกจากบ้านแล้วไปยังถ้ำดังกล่าว เพื่อตามหาชายแปลกหน้า ผู้นั้นชายคนแปลกหน้า การตามหาชายแปลกหน้าคนนั้นค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก เพราะตลอด ทางที่ตนถามหาชายผู้นั้น ไม่เคยมีผู้ใดเคยพบเจอคนหน้าตา ที่มีรูปลักษณ์หน้าตาตามที่เขาได้บอกเลย จนเวลาล่วงเลยมาถึงเที่ยงวัน ประกอบกับวันนี้ ที่เขาออกเดินทางนั้นเป็นวันศุกร์ ตนจึงต้องแวะละหมาด วันศุกร์

ลักษณะบริเวณถ้ำที่เขาตามหานั้น เป็นถ้ำ เส้นทางที่ตัวเองไม่เคยรู้เลยว่า บริเวณดังกล่าว จะมีหมู่บ้านคนอยู่ในบริเวณนั้น ผู้คนที่เขาพบเจอมักแต่งกายด้วยชุดสีขาว ทำทางการเดินมีความสามารวม พุดคุยกันด้วยเสียงเบา ในขณะที่เขาเข้าไปละหมาดวันศุกร์ ในมัสยิดแห่งนี้ เขาก็พบกับชายแปลกหน้า คนนั้น คนที่เขาตามหา และเคยพบเจอที่ต่างประเทศ ชายแปลกหน้าผู้นั้นมาละหมาดในวันศุกร์ด้วย และยังเป็นผู้นำในการละหมาดใน ในครั้งนี้อีกด้วย หลังจากละหมาดเสร็จ เขารีบเดินเข้าไปหาชายแปลกหน้า คนดังกล่าว พร้อมทั้งแนะนำตนเองว่าเคยพบเจอที่ประเทศซาอุดีอาราเบีย และได้ยืมเงินจำนวนหนึ่งจากเขา ไป การมาตามหาในครั้งนี้ก็นำเงินมาคืน ชายคนดังกล่าวได้ฟังดังนั้น จึงกล่าวว่า เจ้านี้ช่างเป็นผู้ที่มีความสัตย์ เงินจำนวนนั้นมีจำนวนไม่มาก เขาไม่ขอรับคืน พร้อมกล่าวบริจาคนให้ ชายคนดังกล่าวอวยพรให้ เขาเดินทางกลับบ้านโดยปลอดภัย

ภาพที่ 2.22 ภาพป่าบริเวณเนินเขานั้นดี

เมื่อชายคนแปลกหน้าไม่ขอรับเงินคืน และกล่าวอวยคำบริจาคนให้ เขาก็รู้สึกตกใจ และแปลกใจ ตัวเขาเองจึงหันหลังกลับไป เพื่อเดินทางกลับบ้าน เขาออกเดินทางไปเพียงไม่กี่ก้าว จึงหันหลังกลับไปอีกครั้ง เพื่อต้องการไปทำความรู้จักบ้านของชายคนแปลกหน้าผู้นั้นเสียก่อน เมื่อวันหนึ่งวันใดจะสามารถเดินทางมาอีก มาเยี่ยมเยียนได้ แต่แล้ว เมื่อเขาหันหลังกลับก็พบว่า ทุกอย่างที่เขาเคยเห็นกลับกลายเป็น ถ้ำใหญ่ ไม่มีมัสยิดซึ่งเคยเป็นที่ละหมาด ไม่มีผู้คนที่สวมใส่ชุดสีขาว และไม่พบชายแปลกหน้าคนดังกล่าว อีกเลย เขารีบเดินออกมาจากบริเวณ แล้วคิดไป ตลอดทางว่า สิ่งที่เขาพบเจอในวันนั้นนั้น เหมือนกับเป็นเรื่อง โทกหก แต่เกิดขึ้นจริงๆ แต่กลับพบว่าไม่มีร่องรอยใดๆ ให้สงสัยต่อไป

เขานำเรื่องนี้ไปเล่าให้คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านฟัง ถึงสิ่งที่พบเห็น ก็ได้ทราบว่ามี บุคคลดังกล่าวคือคนธรรพ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด หรือชาวสวรรค์ที่อาศัยอยู่ตามป่าตามเขา สิ่งที่เขา

กระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกใจได้ตอบแทนการทำความดี เพราะเป็นคนซื่อสัตย์ ยืมเงินใครแล้วเอามาคืนตามที่ได้กล่าวไว้ ปัจจุบันถ้าดังกล่าว อยู่ที่ตำบลบุตี อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ชื่อว่า "เขานันตี"

ภาพที่ 2.23 ภาพเขานันตีในปัจจุบันได้กลายเป็นสุสานฝังศพชาวมุสลิม

อธิบายคำศัพท์

1. นันตี	หมายถึง	ในภาษามลายู แปลว่า การรอคอย , เขานันตี เป็นชื่อเนินเขาในจังหวัดยะลา
2. คนธรรพ์	หมายถึง	ชาวสวรรค์พวกหนึ่ง
3. พิธีฮัจญ์	หมายถึง	การปฏิบัติศาสนกิจของมุสลิมตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม สถานที่ประกอบพิธีกรรมคือ นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในเดือน 12 ของปีอิหฺเราะห์ศักราช
4. ญิน	หมายถึง	ผี หรือสิ่งมีชีวิตเหนือธรรมชาติตามความเชื่อของมุสลิม มีพลังอำนาจมาก

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ตำนานถ้ำคนธรรพ์

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานถ้ำคนธรรพ์” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. เรื่อง "ตำนานคนธรรพ์" เป็นตัวอย่างที่นักเรียนควรปฏิบัติตามในเรื่องใด?
2. คนธรรพ์มีลักษณะนิสัยอย่างไร จงอธิบาย?
3. นักเรียนคิดว่า หากชายที่ยืมเงินคนธรรพ์ไปแล้วไม่นำมาคืน นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์ในตอนจบจะเป็นอย่างไร?
4. นักเรียนสามารถช่วยอนุรักษ์และเผยแพร่ตำนานถ้ำคนธรรพ์ได้อย่างไร จงอธิบาย?
5. เรื่อง "ตำนานคนธรรพ์" ให้คุณค่าในเรื่องใดบ้าง?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาตำนานคนธรรพ์สำนวนอื่นๆ เพิ่มเติม แล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน
2. ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์เกี่ยวกับตำนานเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอันพึงประสงค์ โดยแต่งเป็นกลอนสุภาพ จำนวน 2 บท

8. ตำนานพญางูจงอาง

ภาพที่ 2.24 ภาพบ้านบุเกะคละที่มาของตำนานพญางูจงอาง

งูจงอาง หรือ "อุลาซีลลอ" ที่ชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เรียกกันว่าเป็นงูที่มีขนาดใหญ่ มีพิษร้ายแรง และมีนิสัยดุร้าย โดยเฉพาะช่วงที่มันเวลาที่กำลังมีไข่ ดังสำนวนที่เคยได้ยินว่า "จงอางหวงไข่" งูจงอางเป็นงูที่ชาวบ้านในพื้นที่เกรงกลัว จึงมีชาวบ้านมักเล่าถึง พิษสงและความดุร้ายของงูจงอางให้ได้ยินอยู่เสมอ

ตำนานพญางูจงอาง ที่ชาวบ้านนำมาเล่าให้ฟังนั้นพบเจอที่บ้านบุเกะคละ คำว่า "บุเกะ" แปลว่า ภูเขา ส่วนคำว่า "คละ" แปลว่า มีด บุเกะคละ จึงหมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมภูเขามีด ที่แห่งนี้ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นบริเวณทางผ่าน ในปัจจุบันมีการสร้างถนน ซึ่งเป็นเส้นทางหลักไปอำเภอเมืองยะลา แต่ก็ยังมีที่มิด เปลี่ยว ไม่ต่างจากใน อดีตมากเท่าไร นอกจากนี้เส้นทางที่มีดแล้ว ยังมีตำนานเล่าขานถึงพญางูจงอาง เคยมีชาวบ้านที่พบเห็นเล่ากันว่า เป็นงูที่มีขนาดใหญ่มาก นอนอยู่ประจำที่ไม่เคยทำร้ายผู้คนที่พบเห็น ขนาดลำตัวของมันเท่ากับต้นไม้ขนาดใหญ่ จนครั้งหนึ่ง มีชาวบ้านได้ขึ้นไปนั่งบนหลังพญางูจงอาง ด้วยเพราะไม่ทราบว่าเป็นงู จึงเข้าใจว่าเป็นขอนไม้ เมื่อเอามือตบรำฟันทลงไป จึงมีเลือดไหลออก พบว่าจึงรู้ว่าหลังของงูจงอาง

ภาพที่ 2.25 ภาพส่วนหนึ่งของเขา บ้านบุเกะคละ ตำบลบุตี จังหวัดยะลา

พญางูจงอางเป็นที่นับถือของชาวบ้านในแถบนั้น ใครมีเรื่องเดือดร้อนอันใด ก็จะพากันไปบนบานให้พญางูช่วยเหลือ ซึ่งก็จะได้รับการช่วยเหลือทันที ชาวบ้านจึงได้ให้ความเคารพนับถือเพราะถือว่าพญางูจงอาง คือผู้ปก ปักรักษา นอกจากนั้นหากมีชาวบ้านคนใดคิดจะทำลายป่า เข้าไปถางป่า ก็จะต้องระลึกถึงพญางูจงอางเสียก่อน มิฉะนั้นอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ชาวบ้านเล่าว่า ในการบนบานนั้นจะใช้เทียนและกำยานจุดบูชา แล้วกล่าวขอความช่วยเหลือตามที่ต้องการ ไม่นานชาวบ้านก็พบว่าพญางูจงอางหายตัวไปจากพื้นที่และไม่มีใครพบเจออีกเลย แต่ชาวบ้านก็ยังคงให้เคารพพญางูจงอางมาจนถึงทุกวันนี้

ภาพที่ 2.26 ภาพเขาบุเกะคละ ซึ่งเป็นที่อยู่ของพญางูจงอาง

อธิบายคำศัพท์

1. บูเกะคละ	หมายถึง	ภาษามลายู แปลว่า ภูเขาที่มีต เป็นชื่อเขาที่ตั้งอยู่ที่ ตำบลบุตี จังหวัดยะลา
2. บนบาน	หมายถึง	อ้อนวอน ร้องขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
3. กายาน	หมายถึง	เปลือกไม้ชนิดหนึ่ง ใช้เผาให้มีกลิ่นออกมา

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ตำนานพญางูจงอาง

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานพญางูจงอาง” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนชื่นชอบพญางูจงอางหรือไม่ เพราะเหตุใด?
2. นักเรียนคิดว่า “พญางูจงอาง” มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร?
3. ลักษณะนิสัยของพญางูจงอางเป็นอย่างไร จงอธิบาย?
4. นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดผู้คนจึงยังให้ความเคารพกับพญางูจงอางมาจนถึงปัจจุบัน?
5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องที่คุณอ่าน?

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าตำนานเพิ่มเติม เรื่อง “พญางูจงอาง” พร้อมวาดภาพพญางูจงอางตามความคิดของนักเรียน แล้วนำมาจัดบอร์ดในชั้นเรียน
2. ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยแต่งเป็นกลอนสุภาพ จำนวน 2 บท

9. ตำนานฮาตุปารี

ภาพที่ 2.27 ภาพน้ำตกลูโป๊ะลือซง

ฮาตุปารี เป็นความเชื่อเรื่องผีที่มีอยู่ทั่วไปในชนบท ซึ่งมักอยู่ในรูปแบบของเรื่องเล่า คำพูดของคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านที่เล่าต่อๆ กันมา ฮาตุ ปารี เป็นคำในภาษามลายูถิ่นที่พูดกันในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฮาตุ หมายถึง ผี วิญญาณ ส่วนปารี หรือวิญญาณที่เป็นหญิงสาว มีหน้าตางดงาม สวย รูปร่าง สวยสง่า น่าหลงใหล ชอบมนุษย์ผู้ชาย ฮาตุปารีใช้ชีวิต อยู่ในป่าดิบชื้น หรือบริเวณที่มีน้ำตกไหลผ่าน อาหารการกินก็คือ ไข่มดแดง ใบไม้แห้ง หนอน และแมลง

ฮาตุปารี สามารถติดต่อคบค้าสมาคมกับชาวบ้านได้ ครั้งหนึ่งมีชาวบ้านไปพบเห็นฮาตุปารีกลุ่มหนึ่ง แปลงกายเป็นหญิงสาวกำลังลงเล่นน้ำอยู่บริเวณน้ำตกในหมู่บ้าน ชื่อว่า น้ำตกลูโป๊ะลือซง พื้นที่บริเวณน้ำตกดังกล่าวมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่โดยรอบ พวกนางจะทำชิงช้าไว้บริเวณข้างๆ น้ำตก พวกมันหยอกล้อ พูดคุยกันอย่างสนุกสนาน จนกระทั่งพวกนางพบเห็นชาวบ้านจึงหายตัวไป และกลับมาในวันถัดไป บริเวณน้ำตกนั้นเป็นที่ต้องห้ามสำหรับชาวบ้านทั่วไป เพราะเชื่อว่าเคยมีคนไปเล่นน้ำในบริเวณดังกล่าวแล้วจมน้ำหายไปมากที่สุด จึงไม่มีใครกล้าลงเล่นน้ำอีก

จนกระทั่งวันหนึ่งเกิดเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลาก ทำให้บริเวณน้ำตกลูโป๊ะลือซง ถูกโคลน ดิน และทรายกลบพื้นที่ไป จากที่น้ำตกเคยเป็นแอ่งน้ำคล้ายครกก็กลายเป็นน้ำตกที่มีพื้นที่ราบเตียน ไม่ใช่แอ่งน้ำแบบเดิม พวกฮาตุปารีจึงหายไป หลังจากนั้นไม่นาน บริเวณน้ำตกดังกล่าวได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และชาวบ้านบางส่วนเล่าว่าในตอนกลางวัน มันจะคอยดูแลรักษาผืนป่าและผืนน้ำในบริเวณนั้นเอาไว้ ไม่ให้ใครมาทำลาย และจะลงเล่นน้ำเหมือนเดิมในช่วงกลางคืนและไม่ให้ใครเข้ามาในบริเวณ ในขณะที่กำลังเล่นน้ำได้

ภาพที่ 2.28 ภาพบริเวณอ่างเก็บน้ำที่มาจากน้ำตกลูโป๊ะลือซง

ครั้งหนึ่ง มีกลุ่มทหารมาตั้งค่ายชั่วคราวในบริเวณใกล้น้ำตก พวกฮาตูปารีรู้ข่าว จึงเข้าไปเข้าฝืน นายทหารซึ่งเป็นหัวหน้ากอง ให้รีบย้ายออกจากพื้นที่ เพราะพวกฮาตูปารีไม่พอใจ แต่นายทหารยังคงตั้งค่ายชั่วคราวกันต่อไป โดยมีได้ขออนุญาตใดๆ จากฮาตูปารี จึงถางป่าบริเวณโดยรอบ พวกมันจึงส่ง ฮาตูปารีตนหนึ่งเข้ามาทางหลังค่ายทหารในวันหนึ่ง มันก้มหน้าก้มตาอ้อมให้มีคนพบจนกระทั่ง มีทหารนายหนึ่งออกมาพบ มันสร้างภาพหลอน ให้รู้สึกเหมือนมีหญิงสาวมาชวนไปเที่ยว นายทหารคนนั้นจึงตามออกไปโดยไม่มีใครรู้ มันพาไปเดินในป่าราว 7 วัน ตกกลางคืนพาไปนอนที่บ้าน ซึ่งเป็นบ้านที่สวยงาม ได้รับการต้อนรับจากเจ้าของบ้านอย่างดี และค้างคืนที่นั่น ตลอดเวลาที่ได้อยู่ที่นั่นจะมีอาหารอย่างดี และอยู่อย่างสุขสบายจนไม่อยากกลับบ้าน

แต่ความจริงแล้วบ้านของพวกมันเป็นต้นไม้สูง หรือโพรงไม้ อาหารที่กินก็เป็นพวกใบไม้แห้ง แมลงไส้เดือน เมื่อทางค่ายรู้ว่าทหารได้หายไปจากค่ายจึงออกตามหา และพบว่าอยู่บนต้นไม้สูง สภาพผอมโซ จึงรับตัวกลับไป ไม่นานค่ายทหารดังกล่าวก็ถูกรื้อถอน และออกนอกพื้นที่ไปในที่สุด

ฮาตูปารีในมุมมองของชาวบ้าน ยังคงเชื่อว่ามีอยู่ ชาวบ้านยังเล่าต่อไปว่าหากพบฮาตูปารีมีลักษณะที่สังเกตได้ชัดคือ เวลาพูดคุยสนทนากัน จะไม่สบตาคู่สนทนา จะเป็นฝ่ายตอบเท่านั้น และหากเข้าไปส่งเสียงดัง รบกวนพวกมัน ก็อาจมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้ เวลาเข้าป่า หรือน้ำตก จึงไม่ให้ส่งเสียงดัง ควรเล่นอย่างระมัดระวังและสำรวมให้มากที่สุด

ภาพที่ 2.29 ภาพบริเวณอ่างเก็บน้ำที่มาจากน้ำตกลูโป๊ะลือซงในปัจจุบัน

อธิบายคำศัพท์

1. ฮาตุปารี	หมายถึง	ผี หรืออมนุษย์ที่เป็นหญิงสาว
2. คบค้าสมาคม	หมายถึง	ไปมาหาสู่, มิได้ตรีจิตอันดีต่อกัน, คบหา
3. สำรวม	หมายถึง	ระมัดระวัง, ครอบตนด้วยสติ

คำถามท้ายเรื่อง เรื่อง ตำนานฮาตุปารี

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานฮาตุปารี” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ฮาตุปารีตามคำบอกเล่ามีลักษณะอย่างไร?
2. นักเรียนคิดว่า “ฮาตุปารี” มีความสำคัญต่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธารอย่างไร จงอธิบายเหตุผลประกอบ?
3. หากนักเรียนมีโอกาสไปเที่ยวน้ำตก จะปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสม?
4. ให้นักเรียนเล่าเรื่องย่อพอสังเขป เกี่ยวกับตำนานฮาตุปารี?
5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องี่อ่าน?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนเขียนสรุปเนื้อหาเรื่อง “ตำนานฮาตุปารี” โดยเขียนเป็นแผนผังความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม
2. ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์เกี่ยวกับลักษณะของฮาตุปารี โดยแต่งเป็นกลอนสุภาพ จำนวน 2 บท

10. ตำนานกริชรามัน

ภาพที่ 2.30 ภาพกริชรามัน

ที่มา: เพลง กริชรามัน.

กริช เป็นอาวุธประจำกายของนักรบในสมัยอดีต อีกทั้งยังเป็นเครื่องที่แสดงถึงความมีบารมี มีอำนาจของผู้ที่ได้ครอบครอง และยังเป็นมรดกตกทอดไปยังลูกหลานของผู้ที่ได้ครอบครองอีกด้วย กริชจึงเป็นที่สนใจและต้องการสำหรับเจ้าเมืองต่างๆ ในสมัยอดีต

ตำนานกริชรามันเล่าว่า ครั้งหนึ่งเจ้าเมืองรามันพระองค์แรกต้องการใช้กริช ในพิธีสถาปนา ขึ้นครองเมือง เนื่องจากในเมืองรามัน ไม่มีช่างฝีมือรายใดที่มีความสามารถในการทำกริช ซึ่งเมืองไทยสมัยนั้นถ้าอยากมีกริชไว้ใช้จะต้องไปซื้อถึงชวาและสุมาตรา ทำให้เจ้าเมืองต้องขอความช่วยเหลือไปยังเมืองชวา เพื่อให้ส่งช่างทำกริชมาช่วยทำกริชให้กับเจ้าเมืองรามัน จุดนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของกริชรามัน ทางชวาได้ส่งช่างที่มีฝีมือมาให้เจ้าเมือง จำนวน 4 ท่าน คือ ท่านปันไดสาระ ท่านปันโดยานา ท่านปันไดชานะ และท่านปันไดนิรนาม ซึ่งเป็นช่างหลวงที่มีฝีมือฉกาจนัก โดยท่านปันไดสาระ หนึ่งในช่างหลวงได้เป็นผู้ประสิทธิ์-ประสาทวิชาการทำกริชรวมทั้งเป็นผู้ร่างจรรยาบรรณของช่างทำกริช อันเป็นแนวทางปฏิบัติของช่างทำกริช-รามันมาจนถึงปัจจุบัน

ก่อนไป ช่างตระกูลปันไดสาระจึงกล่าวถ้อยคำบางประการให้ท่านเจ้าเมือง และคนอื่นๆ ฟัง ความว่า “กริชที่ดีนั้นไม่ได้อยู่ที่เครื่องประดับตกแต่ง แต่อยู่ที่ความขลังหรือความศักดิ์สิทธิ์” เมื่อกล่าวถ้อยคำดังนั้น ตนจึงออกจากเมืองในเวลาต่อมา

วันรุ่งขึ้น เจ้าเมืองได้พบปลาขนาดใหญ่ในสระลอยพร้อมมีตกริชปักอยู่ เมื่อนำปลาขึ้นมาดูปรากฏว่าเป็นกริชที่เจ้าเมืองขว้างทิ้งเมื่อวาน เจ้าเมืองนึกถึงคำพูดของช่างกริชก็รู้สึกเสียใจเป็นอย่างมากที่ได้เนรเทศช่างคนสำคัญไปเสียแล้ว ช่างตกริชได้เดินทางมาถึงเมืองรามันและพักอยู่ที่นั่น จนกระทั่งเจ้าเมืองรามันทราบเรื่องราวจึงให้ช่างผู้นี้ตกริชให้ดูสักเล่ม เมื่อทำเสร็จเจ้าเมืองได้ดูมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง จึงยกช่างผู้นี้ไปแวนซาเกาะ หรือนายช่างผู้ยิ่งใหญ่ ปาแวนซาเกาะได้ถ่ายทอดรูปแบบและเทคนิคในการตกริชแก่ลูกศิษย์จนได้รับความนิยมเป็นอย่างมากนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และได้เลื่อมความนิยมการใช้กริชเมื่อมีการออกกฎหมายห้ามพกพาอาวุธในที่สาธารณะจนกระทั่งในปัจจุบันมีช่างกริชกลุ่มหนึ่งได้อพยพเคลื่อนย้ายมาทำกริชโบราณให้ได้รับความนิยม จนกระทั่งกริชเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงประเภทหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน

ภาพที่ 2.31 ภาพด้ามกริชที่เป็นลวดลายนกฟังกะ

(ที่มา: เพจ กริชรามัน)

กริชดังกล่าวถือว่าเป็นกริชจากตระกูลท่านปันโดสาระ ซึ่งเป็นกริชที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มนักทำกริช หรือกลุ่มผู้นิยมกริชทั่วโลก เพราะเป็นกริชที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษกว่ากริชอื่นๆ โดยเฉพาะใบกริชและหัวกริช เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นศิลปะรูปหัวนกปือกากา หรือนกฟังกะ หรือนกกินปลาตามที่คนท้องถิ่นเรียก ซึ่งนกปือกากาเป็นนกในวรรณคดีท้องถิ่นที่มีความหมายว่า “ผู้คุ้มครอง” จึงใช้หัวกริชเป็นรูปนกปือกากาแทบทั้งสิ้น และก่อนการแกะสลักลวดลายบนกริชนั้น ผู้สลักต้องทำความรู้จักท่วงท่าในการสละ ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงของชาวมลายูที่มีความอ่อนช้อย งดงามเสียก่อน จึงจะสามารถสลักได้ เพราะเชื่อว่าถือเป็นการไหว้ครูก่อนลงลายสลักบนกริชทุกครั้ง

อธิบายคำศัพท์

1. บารมี	หมายถึง	คุณความดีที่ได้บำเพ็ญมา
2. มรดก	หมายถึง	ทรัพย์สินของผู้ตายที่ตกทอดมาถึงทายาท
3. สถาปนา	หมายถึง	ยกย่อง แต่งตั้งให้สูงขึ้น
4. สุมาตรา	หมายถึง	ชื่อเกาะที่ใหญ่ที่สุดในประเทศอินโดนีเซีย
5. ชวา	หมายถึง	ชื่อเกาะสำคัญที่เป็นที่ตั้งเมืองหลวงของประเทศอินโดนีเซีย
6. นิรนาม	หมายถึง	ไม่ทราบชื่อ, ไม่รู้ว่าชื่ออะไร
7. ประสิทธิภาพ	หมายถึง	อำนวยความสะดวกสำเร็จ, สอนวิชา
8. จรรยาบรรณ	หมายถึง	ประมวลความประพฤติของผู้ประกอบวิชา
9. สีละ	หมายถึง	บันจังกีลัต, ศิลปะการป้องกันตัว
10. อ่อนช้อย	หมายถึง	มีกิริยาท่วงท่าที่งดงาม นุ่มนวล ไม่แข็งกระด้าง

คำถามท้ายเรื่อง
เรื่อง ตำนานกริชรามัน

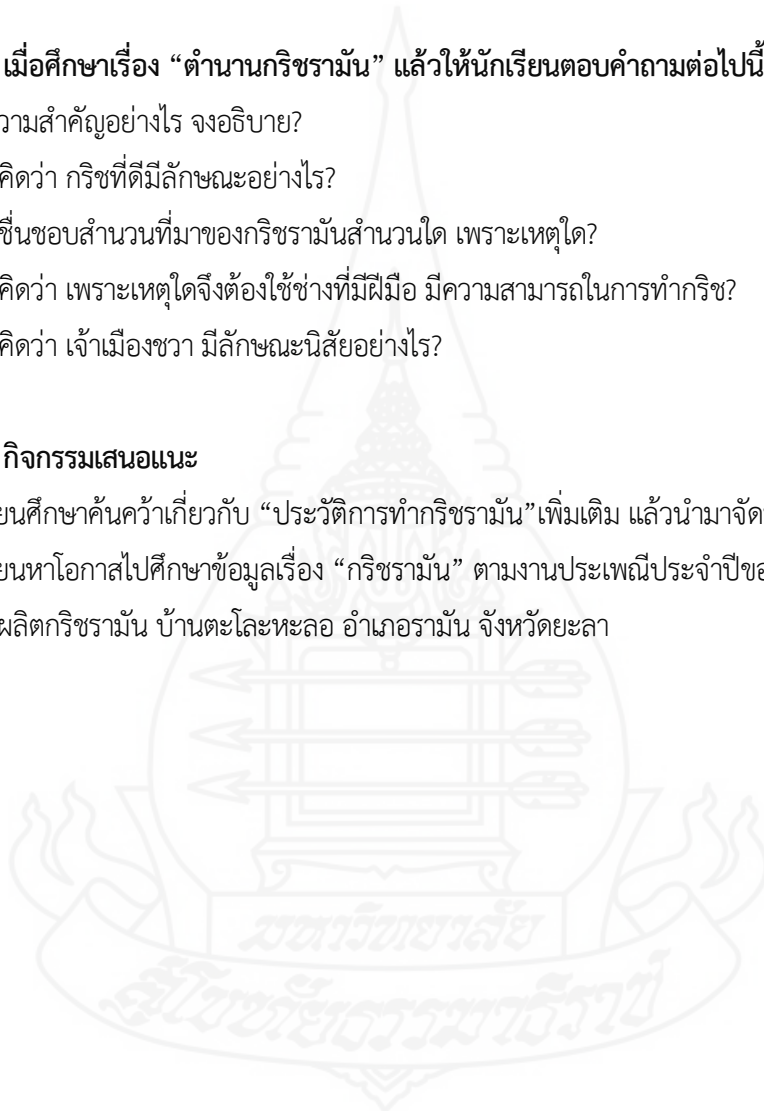
คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ตำนานกริชรามัน” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. กริช มีความสำคัญอย่างไร จงอธิบาย?
2. นักเรียนคิดว่า กริชที่ดีมีลักษณะอย่างไร?
3. นักเรียนชื่นชอบสำนวนที่มาของกริชรามันสำนวนใด เพราะเหตุใด?
4. นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดจึงต้องใช้ช่างที่มีฝีมือ มีความสามารถในการทำกริช?
5. นักเรียนคิดว่า เจ้าเมืองขวามีลักษณะนิสัยอย่างไร?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “ประวัติการทำกริชรามัน” เพิ่มเติม แล้วนำมาจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน
2. ให้นักเรียนหาโอกาสไปศึกษาข้อมูลเรื่อง “กริชรามัน” ตามงานประเพณีประจำปีของอำเภอรามัน หรือ สถานที่ผลิตกริชรามัน บ้านตะโละหะลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

บทที่ 2

ประเพณีในจังหวัดชายแดนใต้

1. ประเพณีการเกิด

ประเพณีการเกิดของมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ ในอดีตนั้นมีหมอดำแย หรือโต๊ะบีแด ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำคลอดและมีความรู้ ในปัจจุบันไม่เป็นที่นิยม แต่ยังคงมีความเชื่อบางอย่างหลงเหลืออยู่พบในชนบท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก่อนคลอด

การคลอดของผู้หญิงในสมัยก่อน ผู้ตั้งครรภ์ต้องไปพบกับโต๊ะบีแด หมายถึง หมอดำแย เป็นผู้ดูแลท้อง นับตั้งแต่รู้ว่าตั้งท้อง เพื่อให้โต๊ะบีแดได้ช่วยตรวจดูตำแหน่งของลูกในครรภ์ ว่าอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมหรือไม่ หากลูกในครรภ์อยู่ในข้างใดข้างหนึ่ง โต๊ะบีแดจะช่วยยกลูกให้เข้าที่เข้าทางขึ้น และเมื่อครรภ์มีอายุประมาณ 7 เดือน ให้ผู้ที่ตั้งครรภ์นั้นเป็นผู้ไปฝากครรภ์กับโต๊ะบีแด โต๊ะบีแดก็จะทำการตรวจท้อง พูดคุยกับลูกในท้อง พร้อมทั้งอาบน้ำให้กับผู้ตั้งครรภ์ เพื่อให้ลูกในท้องแข็งแรง เล่ากันว่าเมื่อโต๊ะบีแดทำการอาบน้ำให้ ลูกในท้องจะโตเร็วขึ้น แข็งแรงขึ้นกว่าเดิม

ยาบำรุงครรภ์

ยาบำรุงครรภ์ หรือยาแก้แพ้ท้อง บางพื้นที่จะเป็นน้ำยาช้อน หรือน้ำที่ผ่านการอ่านอัลตราซาวด์ ให้ผู้ตั้งครรภ์ได้ดื่มกิน บางพื้นที่จะให้ยาต้ม ซึ่งใช้เกสรดอกบึงหลวง ดอกมะลิ ดอกบุนนาค และดอกสารภี มาต้มให้เดือด แล้วนำน้ำมาดื่มเป็นยาก่อนอาหารทุกมื้อ เป็นเวลา 15 วัน หากอาการไม่ทุเลาก็ให้ดื่มต่อไป จนกระทั่งหายแพ้

ครบกำหนดคลอด

เมื่อครบกำหนดคลอด หรือมีอาการเจ็บท้องคลอด โຕะปีแดจะรับรู้ได้ทันทีว่าผู้ที่มาฝากท้องกับตัวเองนั้นกำลังใกล้คลอด โຕะปีแดจะรีบเดินทางเพื่อทำพิธี โดยมี หมาก ใบพลู เงินจำนวนหนึ่ง เรียกว่า เงินค่าหมอ เพื่อบอกกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือให้ช่วยคลอดง่าย เพื่อเด็กในครรภ์คลอดออกมาอย่างปลอดภัย

วิธีการตัดสายสะดือเด็ก

การตัดสายสะดือทารกจะกระทำเมื่อทารกออกมาจากช่องคลอดเรียบร้อยแล้ว โຕะปีแดจะใช้ไม้รวกตัดสายสะดือ ซึ่งไม้รวกที่นำมาใช้นั้น ต้องผ่านการเหลาให้คม เสร็จแล้วจะใช้ขมิ้น มาถูให้ทั่วไม้ ก่อนตัดสายสะดือเด็กนั้น จะต้องผูกสายสะดือด้วยด้าย แล้วนำสายสะดือมาพันรอบไม้รวกนั้น โดยให้ส่วนคมของไม้รวกอยู่ระหว่างสายสะดือที่ผูก แล้วจึงตัดตรงส่วนกลางระหว่างข้อที่ผูกกับด้าย จากนั้นจึงทาสายสะดือด้วยขมิ้นอีกครั้งเป็นอันเสร็จ แต่ในปัจจุบันโຕะปีแดจะใช้กรรไกรคมในการตัดสายสะดือเด็กแทน

รกหุ้มเด็ก

หลังจากตัดสายสะดือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตัวรกเป็นสิ่งที่เชื่อว่าเกิดมาพร้อมๆ กับตัวทารกแล้วมีหน้าที่ดูแลทารก การดูแลสิ้นสุดลงก็ต่อเมื่อตัวทารกคลอดออกมา จึงต้องทำการดูแลเสมือนเป็นหนึ่งในชีวิตที่ตายไป โຕะปีแดจะนำรกที่ห่อหุ้มเด็กไปฝังดิน บางพื้นที่อาจให้ผู้ปกครองของเด็กทำแทน โดยการฝังรกหุ้มนั้นควรอยู่เหนือน้ำ ไม่ให้น้ำท่วมถึงได้

ประเพณีการเกิดในปัจจุบัน

ตอนคลอด

เมื่อเด็กทารกที่มีผู้ปกครองเป็นมุสลิมเกิด จะต้องปฏิบัติตามแบบท่านศาสดามูฮัมหมัด กล่าวคือ ให้ทำการอุ้มเด็กไว้ในมือ แล้วทำการอาซานที่หูข้างขวา และอิกอมะห์ที่หูข้างซ้ายของเด็ก โดยกระทำภายหลังจากที่หมอทำคลอดออกมา และทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว การทำการอาซานและอิกอมะห์นั้นจะกระทำอย่างระมัดระวัง ไม่ทำให้เป็นอันตรายต่อแก้วหูของเด็ก โดยมีจุดประสงค์สำคัญคือ เพื่อป้องกันสิ่งเลวร้ายต่างๆ เช่น ซาตาน (ตามความเชื่อของมุสลิม) และเพื่อให้เด็กได้ยินคำที่กล่าวถึงพระองค์ อัลลอฮ์ พระเจ้าในศาสนาอิสลาม

ภาพที่ 2.32 ภาพผู้ปกครองทำการอาซานที่หูข้างขวาให้กับทารกแรกเกิด

วิธีการตัดสายสะดือเด็ก

เมื่อเด็กมีอายุได้ 7 วัน หลังจากการคลอดออกมา ให้ผู้ปกครองทำการอากีเกาะห์ กล่าวคือ อากีเกาะห์ คือการนำแกะ หรือแพะที่เชือดให้แก่เด็กมาจัดงานเลี้ยงในหมู่เครือญาติ หรือตามความสามารถของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการขอบคุณต่ออัลลอฮ์ที่ได้ประทานลูกมาให้ และเป็นสื่อในการขอให้พระองค์ ดูแล ค้ำครองลูกให้อยู่ในหนทางของศาสนา และเพื่อเลี้ยงอาหารให้กับญาติสนิท มิตรสหาย ตลอดจนคนยากจนอีกด้วย

สัตว์ที่ทำการเชือดเพื่อทำอากีเกาะห์นั้น จะต้องมียุ่ 1 ปีบริบูรณ์ อย่างเข้าปีที่ 2 และไม่มี ความบกพร่องทางสรีระใดๆ โดยการทำอากีเกาะห์นั้น ส่งเสริมให้เชือดแกะหรือแพะ จำนวน 2 ตัว กรณีที่ ลูกเกิดมาเป็นผู้ชาย และส่งเสริมให้เชือดแกะหรือแพะ จำนวน 1 ตัว กรณีที่ลูกเกิดมาเป็นผู้หญิง เมื่อทำการ เชือดแล้ว ส่งเสริมให้แบ่งเนื้อสัตว์ออกเป็น 3 ส่วน คือ นำมารับประทาน 1 ส่วน บริจาคให้คนยากจน 1 ส่วน และอีกส่วน มอบให้ญาติสนิทมิตรสหาย นอกจากนี้หากในวันที่ 7 หลังจากการคลอด ผู้ปกครองของ

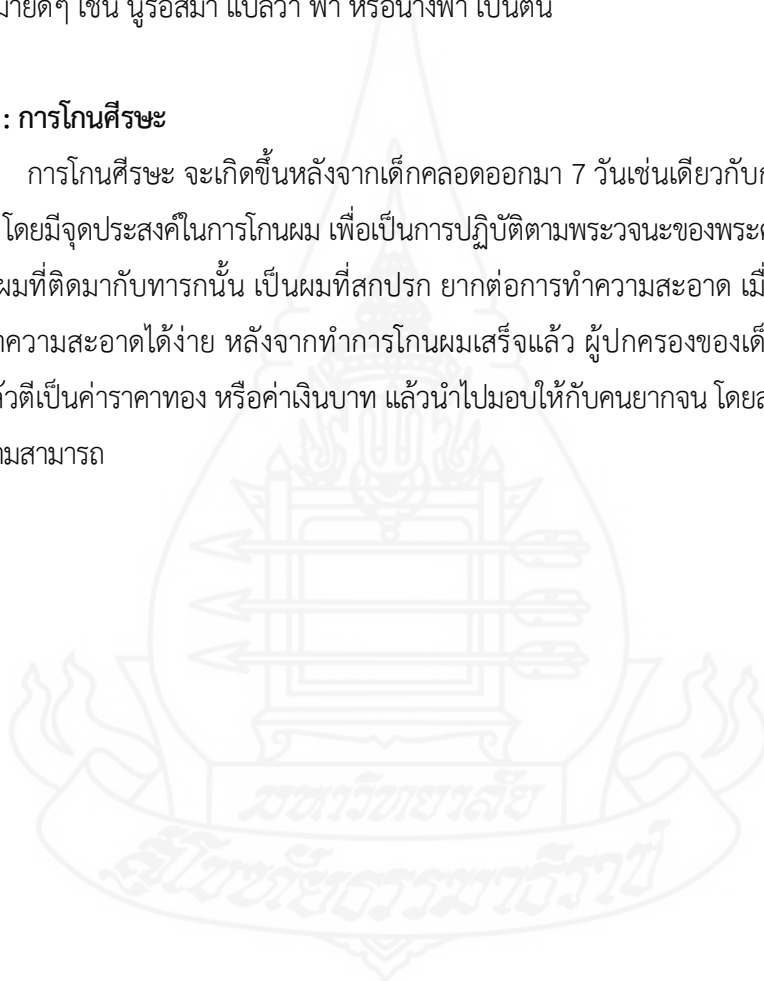
เด็กยังไม่พร้อมในการฉีดสัตรีว ก็อนุญาตให้กระทำในวันที่ 14 และวันที่ 21 หลังจากการคลอด หรือจะกระทำตอนมีความสามารถก็ได้

หลังคลอด : การตั้งชื่อเด็ก

หลังจากเด็กออกมาเมื่ออายุได้ 7 วัน ให้ผู้ปกครองเลือกชื่อที่มีความหมายดี เป็นสิริมงคลแก่เด็ก มาตั้งชื่อให้กับเด็ก เด็กผู้ชายมักมีคำนำหน้าว่า “อับดุล” ข้างหน้า แล้วต่อท้ายเป็นชื่อของอัลลอฮ์ เช่น อับดุลละห์, อับดุลเราะห์มาน เป็นต้น สำหรับเด็กผู้หญิง มักจะมีคำนำหน้าว่า “นุร” แล้วต่อท้ายเป็นชื่อที่มีความหมายดี ๆ เช่น นุรอัสมา แปลว่า ฟ้า หรือนางฟ้า เป็นต้น

หลังคลอด : การโกนศีรษะ

การโกนศีรษะ จะเกิดขึ้นหลังจากเด็กคลอดออกมา 7 วันเช่นเดียวกับการตั้งชื่อ และการทำอากีเกาะห์ โดยมีจุดประสงค์ในการโกนผม เพื่อเป็นการปฏิบัติตามพระวณะของพระศาสดา มุฮัมมัด และเชื่อว่าเส้นผมที่ติดมากับทารกนั้น เป็นผมที่สกปรก ยากต่อการทำความสะอาด เมื่อทำการโกนผม ก็จะสามารถทำความสะอาดได้ง่าย หลังจากทำการโกนผมเสร็จแล้ว ผู้ปกครองของเด็ก จะนำเส้นผมไปชั่งน้ำหนัก แล้วตีเป็นค่านาคาทอง หรือค่าเงินบาท แล้วนำไปมอบให้กับคนยากจน โดยส่งเสริมให้ทำสำหรับผู้ที่มีตามความสามารถ

อธิบายคำศัพท์

1. โต้ะปีแด	หมายถึง	หมอต้าแย
2. การอยู่ไฟ	หมายถึง	ประเพณีของผู้หญิงหลังคลอด ด้วยการนอนใกล้กองไฟร้อนๆ ปิดหน้าต่างอย่างมิดชิด เพื่อขับน้ำคาวปลาออกให้หมดให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น
3. น้ำยาซิน	หมายถึง	น้ำที่ได้มาจากการอ่านซูเราะห์ยาซิน (ยาซิน เป็นบทหนึ่งจากคัมภีร์อัลกุรอาน)
4. อาซาน	หมายถึง	การเรียกผู้คนเพื่อมาละหมาด
5. อิกอมะห์ (อิ-กอ-มะ)	หมายถึง	การเชิญชวนผู้คนเพื่อมาละหมาด
6. ศาสดา	หมายถึง	ผู้นำศาสนา ในศาสนาอิสลามคือ ศาสดามูฮัมหมัด
7. อากีเก๊ะห์ (อา-กี-เก๊ะ)	หมายถึง	สิ่งที่ถูกนำมาเชือดเพื่อขอบคุณพระเจ้า

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีการเกิด

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีการเกิด” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. “โต้ะปีแด” มีความสำคัญต่อประเพณีการเกิดอย่างไร จงอธิบาย?
2. นักเรียนคิดว่า วิธีการตัดสายสะดือเด็กในอดีตนั้น มีความปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร?
3. ให้นักเรียนอธิบายวิธีการทำอากีเก๊ะห์มาพอสังเขป?
4. นักเรียนคิดว่า การโกนศีรษะให้กับเด็กทารกมีประโยชน์อย่างไร จงอธิบาย?
5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องที่อ่าน?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “ศาสตร์การทำคลอดของหมอต้าแย” เพิ่มเติม แล้วนำมาจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน
2. ให้นักเรียนจัดทำแผ่นพับให้ความรู้เรื่อง “การทำอากีเก๊ะห์ของชาวมุสลิม”

2. ประเพณีแต่งงาน (นิกะห์และวาลีมะห์)

ภาพที่ 2.33 ภาพการกล่าวถ้อยคำนิกะห์

การแต่งงาน เรียกว่า การนิกะห์ และการจัดงานแต่งงาน เรียกว่า การทำวาลีมะห์ เป็นแนวทางหนึ่งที่ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มนุษย์ที่ต้องการมีคู่ครอง ให้จัดงานแต่งงานให้ถูกต้องตามหลักศาสนา เพื่อให้เกียรติกับคู่บ่าวสาว และให้เกียรติกับครอบครัวทั้งสองฝ่าย

การแต่งงานของมุสลิม ต้องได้รับการยินยอมและความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย โดยให้มีพยานยืนยันว่า คู่บ่าวสาวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน หรือที่รู้จักกันในสำนวน “เป็นทองแผ่นเดียวกัน” นั่นเอง การแต่งงานที่เกิดขึ้นจึงต้องกระทำกันในหนทางที่ปลอดภัย ถูกต้อง และเพื่อรักษาเกียรติของสตรี โดยฝ่ายชายต้องให้ความเอาใจใส่กับภรรยาและลูกของตน ให้ความรักและความอ่อนโยน และสอนสั่งให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางของศาสนา

การแต่งงานของมุสลิมนั้น มีพิธีกรรมการแต่งงานที่เรียกว่า “อากตุณนิกะห์” ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. เจ้าบ่าว
2. เจ้าสาว
3. วะลี หรือผู้ปกครองฝ่ายเจ้าสาว
4. คำกล่าวเสนอนิกะห์ ในภาษาอาหรับเรียกว่า “อียูบนิกะห์” และคำตอบรับ เรียกว่า

“กอบูล”

5. มะฮัร คือ สินสอดที่ฝ่ายเจ้าบ่าวต้องการมอบให้ฝ่ายเจ้าสาว
6. พยานบุคคล ที่เป็นผู้ชายอย่างน้อยจำนวน 2 คน

ภาพที่ 2.34 ภาพบัลลังก์ถ่ายรูป และมะฮัร (สินสอด)

การกล่าวถ้อยคำนี้เกะห์

1. คู่ที่ตกลงแต่งงานกัน ทำการตกลงเรื่องการแต่งงาน การกำหนดวัน เวลา และสถานที่
2. ผู้ปกครองฝ่ายเจ้าสาว หรือผู้ที่มีความรู้ทำการอ่านคุดบ๊ะห์ เพื่อให้ความรู้เบื้องต้นเรื่องหลักการใช้ชีวิตคู่ตามแนวทางของศาสนาอิสลามให้กับคู่บ่าวสาว และผู้ที่มาร่วมในพิธีได้รับฟังร่วมกัน
3. ผู้ปกครองฝ่ายเจ้าสาว หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายฝ่ายเจ้าสาว ทำการกล่าวคำเสนอ (อิฎ์บีนีเกะห์) และเจ้าบ่าวทำการกล่าวคำสนอง (กอบูล) โดยคำที่กล่าวออกมาจะต้องถูกต้อง และชัดเจน ชัดคำ ทั้งสองฝ่ายจะต้องได้ยินคำกล่าวซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการเข้าใจความหมาย จุดประสงค์ เจตนาที่ถูกต้อง ตรงกันลำดับขั้นตอนดังกล่าว จะสำเร็จผลได้ โดยสามารถใช้ภาษาใดก็ได้ที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจตรงกัน จึงถือว่า การแต่งงานได้สำเร็จและเสร็จสิ้นลงแล้ว ฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจึงถือเป็นสามีภรรยาที่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ส่วนพยานบุคคล ที่มาร่วมเป็นสักขีพยานนั้น มีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาครบถ้วนสมบูรณ์, เป็นผู้ที่มีบรรลุนิติภาวะ และเป็นผู้ที่ได้ยินคำพูดกล่าวนี้เกะห์ของทั้งสองฝ่ายอย่างชัดเจน

สินสอด หรือมะฮัร ในทางศาสนาอิสลามให้สิทธิกับฝ่ายสตรี ซึ่งปริมาณของสินสอดนั้น ศาสนามีได้กำหนดถึงจำนวน หรือขอบเขตเอาไว้ชัดเจน แต่เปิดโอกาสให้แต่ละคนกระทำตามความสามารถ และตามข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

การจัดงานวาสิมะห์

ภาพที่ 2.35 ภาพของขวัญ (ขันหมาก) สำหรับฝ่ายเจ้าสาว

วาสิมะห์ คือ การจัดงานแต่งงาน ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการนิกะห์เสร็จสิ้นแล้ว งานวาสิมะห์เป็นการจัดงานเลี้ยงเพื่อแสดงความยินดีให้กับคู่บ่าวสาว และให้คู่บ่าวสาวได้พบปะกับคนในครอบครัวทั้งสองฝ่าย สำหรับในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ นั้น มักจัดงานวันเดียวกันกับงานนิกะห์ เนื่องจากสามารถกระทำภายในวันเดียวกัน ไม่ทำให้เสียเวลา งานวาสิมะห์ส่วนใหญ่แล้วฝ่ายหญิงจะเป็นผู้จัดงาน และออกค่าใช้จ่ายในการจัดงาน

ภายในงานวาสิมะห์นั้น ฝ่ายเจ้าสาวจะเชิญแขก ทั้งที่เป็นเครือญาติ เพื่อนบ้าน ตลอดจนบุคคลที่นับถือ และรู้จักมาร่วมงาน การประกอบอาหารทางฝ่ายหญิงจะเชิญเพื่อนบ้านให้มาช่วยกันทำอาหาร อาหารที่นิยม ได้แก่ แกงเนื้อ หรือแกงแพะ โดยจะเชิญผู้ประกอบอาหารที่มีฝีมือมาช่วยในงานส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้มีอายุ และมีความเชี่ยวชาญด้านการปรุงแกงเนื้อ และแกงแพะโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีอาหารชนิดอื่นๆ ได้แก่ ซุปเนื้อ, น้ำพริกกะปิ ทานคู่กันกับผักสด, แมะชะ หรือวุ้นเส้นผัดไข่ และผัก, ปลาแห้งทอดกรอบ และซาโย หรือที่เรียกว่า แกงกะทิ มีผักพื้นบ้านเป็นส่วนประกอบหลัก สำหรับบางคนที่มีร่วมงานแล้วไม่กินเนื้อวัว ก็จะมีอาหารมาเสริมอย่าง ตูมัทปลา หรือที่รู้จักกันว่า ปลาโอในน้ำซอสสีแดง มาแทนอาหารดังกล่าวด้วย

ภาพที่ 2.36 ภาพการเดินทางขบวนขันหมาก

จำนวนสำหรับอาหารที่นิยมจัดให้ผู้มากินเลี้ยง มักมีจำนวนเลขคู่ กล่าวคือ อาหารในสำหรับจะมีตั้งแต่ 7 อย่าง หรือ 9 อย่าง ตามความสามารถของผู้จัดงาน หากไม่มีความสามารถที่จะจัดงานใหญ่โตได้ ก็สามารถจัดตามความเหมาะสม และความพึงพอใจของฝ่ายหญิง

การจัดสถานที่ในการถ่ายรูปให้กับคู่บ่าวสาว หรือเรียกกันว่า “บัลลังก์” จัดขึ้นเพื่อเป็นที่สำหรับให้เครือญาติ และผู้ที่มาร่วมงานได้ความรู้จักกับคู่บ่าวสาว ฝ่ายหญิงจะทำให้การسلامกับ ฝ่ายหญิง ส่วนฝ่ายชายก็จะ سلامกับฝ่ายชาย การให้ سلام เปรียบเสมือนการได้ทำความรู้จักในเบื้องต้น และฝ่ายผู้มาร่วมงานจะมอบเงินจำนวนหนึ่งเพื่อร่วมสมทบการจัดงานเลี้ยงวาสิมะห์

บริเวณบัลลังก์ หรือที่สำหรับการทำความรู้จักของคู่บ่าวสาวนั้น ฝ่ายชายจะมอบของส่วนหนึ่งเพื่อเป็นเกียรติกับเจ้าสาว เช่น คัมภีร์อัลกุรอาน, ผ้าละหมาด, ผ้าชุดพร้อมผ้าคลุม, รองเท้า, กระเป๋า, กระจ่างตา, ผลไม้ และขนมหวานชนิดต่างๆ โดยจัดใส่กล่องที่ตกแต่งอย่างสวยงาม ในขณะที่ฝ่ายหญิงเองก็จะมอบสิ่งของเพื่อตอบแทนฝ่ายชายด้วยเช่นกัน ได้แก่ หมวกกะปิเยาะ, รองเท้า, กระจ่างตา, ผลไม้ และขนมหวาน เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีพานพุ่มที่ตกแต่งด้วยใบพลูจับจีบเป็นรูปทรงต่างๆ, พานที่ตกแต่งด้วยข้าวเหนียวหลากสี และพานที่นำไปใส่ที่ต้มแล้ว มาตกแต่งเป็นช่อดอกไม้ มาจัดประดับตกแต่งไว้ในบริเวณดังกล่าวด้วย บางบ้านถือกันเป็นความเชื่อว่าจะจำเป็นต้องมีในงานแต่งงาน เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมต่อจากคนรุ่นหลังที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา

ภาพที่ 2.37 ภาพบัลลังก์งานวาสิมะห์

อธิบายคำศัพท์

1. นิเกาะห์	หมายถึง	การกล่าวถ้อยคำเพื่อประกาศว่าได้แต่งงานกัน
2. วาสิมะห์	หมายถึง	การจัดงานแต่งงาน เพื่อประกาศให้ผู้คนได้รับรู้
3. คุดบ๊ะห์	หมายถึง	การให้ความรู้เบื้องต้นในการใช้ชีวิตคู่ตามแนวทางของศาสนาอิสลาม
4. มะฮัร	หมายถึง	เงินสินสอด, ทรัพย์สินที่ฝ่ายเจ้าบ่าวมอบให้เจ้าสาว
5. ให้สลาม	หมายถึง	การทักทายระหว่างมุสลิมด้วยกัน

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีการนิเกาะห์และวาสิมะห์

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีการนิเกาะห์และวาสิมะห์” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. การกล่าวถ้อยคำนิเกาะห์ มีความสำคัญต่อประเพณีการแต่งงานอย่างไร จงอธิบาย?
2. องค์ประกอบของการนิเกาะห์มีอะไรบ้าง จงอธิบายเป็นข้อๆ ให้ครบถ้วน?
3. ให้นักเรียนยกตัวอย่างอาหารที่นิยมนำมาจัดเลี้ยงในงานแต่งงาน จำนวน ๓ ข้อ?
4. นักเรียนคิดว่า การแต่งงานตามแนวทางของศาสนาอิสลามมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร?
5. นักเรียนคิดว่า การจัดงานวาสิมะห์จำเป็นต้องจัดหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “คำกล่าวในการนิเกาะห์” เป็นภาษาไทย และภาษามลายู แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนในชั้นเรียนฟัง
2. ให้นักเรียนเก็บข้อมูลวัฒนธรรมอาหารที่ปรากฏในงานแต่งงานของชาวมุสลิม แล้วจัดทำเป็นหนังสือภาพประกอบคำบรรยาย

3. ประเพณีการถือศีลอด (ปอซอ)

ภาพที่ 2.38 ภาพการละศีลอดร่วมกัน (บูกอปอซอ)

ที่มา: เพจ ที่นี้ชายแดนใต้.

การถือศีลอด หรือเรียกอีกชื่อหนึ่ง การปอซอ ในศาสนาอิสลามนั้น ได้ให้ความหมายของการถือศีลอดว่า การงดเว้นการดื่ม การกิน การมีเพศสัมพันธ์ นับตั้งแต่ช่วงเวลาพระอาทิตย์ขึ้นไปจนถึงเวลาพระอาทิตย์ตก โดยผู้ถือศีลอดตั้งเจตนาก่อนการถือศีลอดทุกครั้ง

การถือศีลอดของชาวมุสลิมนั้น เกิดขึ้นในเดือนรอมฎอน ตามปฏิทินฮิจเราะห์ศักราช ในทางศาสนาถือเป็นการจำเป็นที่ต้องถือศีลอด เพราะปรากฏหลักฐานที่ระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานความว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย การถือศีลอดนั้น ได้ถูกกำหนดแก่พวกเจ้าแล้ว เช่นเดียวกับที่ได้เคยถูกกำหนดแก่บรรดาผู้ที่มีอยู่ก่อนพวกเจ้ามาแล้ว เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้ยำเกรง” บทบาคอเราะห์ โองการที่ 183

หลักฐานดังกล่าว ถือเป็นการประกาศให้ทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลามทุกคน ต้องทำการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ซึ่งเดือนรอมฎอนนั้นถือเป็นเดือนที่มีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถดูได้จากดวงจันทร์เสี้ยว หากพบเห็นดวงจันทร์ในวันดังกล่าวให้ถือว่าเข้าสู่เดือนรอมฎอน แต่หากวันใดที่ท้องฟ้าไม่โปร่ง มีเมฆหมอก หรือฝนตก ก็ให้ถือศีลอดในวันถัดไป

หลักการในการถือศีลอด

หลักการในการถือศีลอด มีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ กล่าวคือ ให้ผู้ที่ทำการถือศีลอดตั้งเจตนาอันแน่วแน่ในการถือศีลอด และงดจากสิ่งที่ทำให้เสียศีลอด ได้แก่ การกิน การดื่ม การมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากหลักการในการถือศีลอดแล้ว ในทางศาสนายังมีข้อกำหนดว่าใครต้องถือศีลอดในเดือนรอมฎอนด้วยเช่นกัน กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวต้องเป็นมุสลิม, มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน สมบูรณ์, บรรลุศาสนภาวะ คือ มีอายุตั้งแต่ 8 ปีบริบูรณ์, เป็นผู้มีสุขภาพดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ, ไม่อยู่ในระหว่างการเดินทาง, ไม่มีเลือดประจำเดือน และไม่มีเลือดภายหลังจากการคลอดบุตร เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ข้อกำหนดดังกล่าวยังผ่อนปรนให้กับบุคคลที่ยังมีคุณสมบัติในไม่พร้อมบางประการ เช่น เด็กทารก มารดาที่มีครรภ์ รวมไปถึงมารดาที่คลอดบุตร ถือว่าสามารถผ่อนผันได้ แต่จำเป็นต้องถือศีลอดชดใช้ในภายหลัง ได้แก่ คนเดินทาง คนป่วย หญิงคลอดบุตร เป็นต้น ทั้งนี้ การถือศีลอดได้ส่งเสริมให้มีการรับประทานอาหารชาฮาลก่อนทำการถือศีลอดในทุกๆ วัน กล่าวคือ ให้ตื่นขึ้นในตอนย่ำรุ่งราวเวลาประมาณตี 3-5 เพื่อตื่นขึ้นมารับประทานอาหารก่อน แล้วให้รีบละศีลอดโดยเร็วเมื่อถึงเวลาละศีลอด นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้รับประทานผลไม้ตามฤดูกาล ด้วยจำนวนเลขคี่ หากไม่มีก็ให้ดื่มน้ำเปล่าแทน

ภาพที่ 2.39 ภาพผลอินทผลัม

ที่มา: เว็บไซต์ <https://www.gotoknow.org>.

การละศีลอด หรือการรับประทานอาหารภายหลังการถือศีลอด ให้ผู้ถือศีลอดระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหารให้มาก ไม่ควรกินจนมึนเมา หรืออึดจนเกินไป นอกจากนี้ การถือศีลอดนั้นมิได้หมายถึงการงดเว้นจากการดื่มการกิน และการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้นยังหมายความรวมถึงการละเว้นการใช้คำพูดที่ไม่ดี ไม่สุภาพ ไม่สำรวม ส่งเสริมให้มีการแปร่งฟัน ให้สะอาด ทบทวนเนื้อหาและความหมายในคัมภีร์อัลกุรอาน รวมไปถึงการทำความดีตลอดเดือนที่มีการถือศีลอดด้วย เพราะเชื่อว่าผลบุญในเดือนนี้มีมากขึ้นเป็นหลายเท่าตัว

ภาพที่ 2.40 ภาพอาหารละศีลอด และการรับประทานอาหารร่วมกัน

ที่มา: เพจ ที่นี้ชายแดนใต้.

ประโยชน์ของการถือศีลอด

การถือศีลอด นอกจากการทำให้หน้าที่การงานเพื่อศาสนาครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว ยังพบว่ามีประโยชน์ในทางการแพทย์ได้อีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การถือศีลอด เป็นหนึ่งในวิธีการบำบัดโรค กล่าวคือ ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือด สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหาร พบว่า ผู้คนมักเลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เช่น อินทผลัม ถั่ว อาหารประเภทซूप และอาหารที่ปรุงเองในบ้าน นอกจากนี้แล้วการละหมาดในเวลากลางคืน หรือตะรอเวียะห์ ก็ยังถือเป็นกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหวร่างกายเทียบเท่ากับการออกกำลังกาย ซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกายได้

2. ช่วยล้างพิษออกจากร่างกาย เมื่อร่างกายได้ถือศีลอด อาหารแปรรูปประเภทต่าง ๆ ที่รับประทานเข้าก่อนหน้านี จะกลายเป็นสารพิษสะสมในร่างกาย สารพิษส่วนใหญ่จะถูกสะสมอยู่ในไขมัน เมื่อร่างกายมีการเผาผลาญไขมันในระหว่างการถือศีลอด สารพิษก็จะถูกปลดปล่อยออกมา ทำให้ตับ และไต และอวัยวะส่วนอื่น ๆ ในร่างกายก็จะได้รับการล้างสารพิษออกไปด้วย

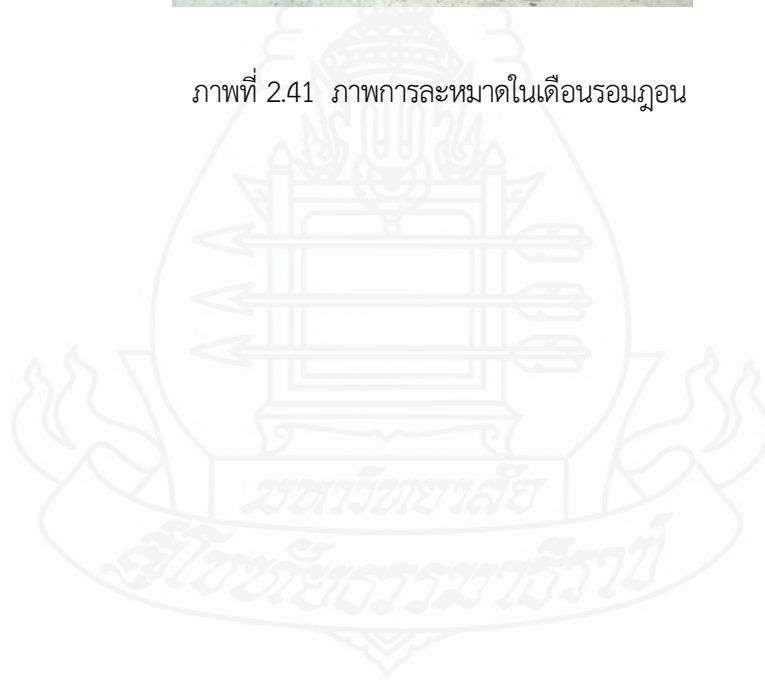
3. พักระบบย่อยอาหาร ระหว่างที่กำลังถือศีลอด อวัยวะในระบบทางเดินอาหารจะได้หยุดพัก แต่กระบวนการทำงานของร่างกายยังคงทำงานตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตน้ำย่อย แต่จะมีอัตราการผลิตที่ลดลง เพื่อช่วยรักษาระดับของของเหลวในร่างกายให้สมดุล ซึ่งการย่อยอาหารจะเกิดขึ้นในอัตราที่สม่ำเสมอ แล้วค่อย ๆ ปล่อยพลังงานออกมา ส่งผลให้ระบบย่อยอาหารทำงานได้ดีขึ้น

4. ช่วยในการลดน้ำหนัก การถือศีลอดช่วยลดน้ำหนักอย่างรวดเร็ว โดยลดการสะสมของไขมันในร่างกาย ซึ่งทางที่ดีที่สุดของการน้ำหนัก คือ การลดปริมาณการบริโภคแป้ง น้ำตาล และไขมันลง ซึ่งในช่วงที่มีการถือศีลอดจะส่งผลให้รับประทานอาหารได้น้อยลง

นอกจากการถือศีลอดจะมีประโยชน์ต่อร่างกายแล้ว ยังพบว่ายังช่วยในการฝึกตัวเองใหม่ในเรื่องของพฤติกรรมมารับประทานอาหาร และนำตัวเองไปสู่วิธีการรับประทานอาหารเพื่อการมีสุขภาพดี เมื่อเราถือศีลอดเราก็จะได้เรียนรู้ที่จะควบคุมความหิว กระจายของตัวเอง ส่งผลในระยะยาว กล่าวคือ เมื่อสิ้นสุดเดือนรอมฎอน จะสามารถทำให้เราสามารถเอาชนะจิตใจของตัวเองให้เลือกรับประทานอาหารที่ดี มีประโยชน์ต่อร่างกาย ถือเป็นการเริ่มต้นให้ตัวเองรักสุขภาพมากขึ้น

ภาพที่ 2.41 ภาพการละหมาดในเดือนรอมฎอน

อธิบายคำศัพท์

1. ปอซอ	หมายถึง	การถือศีลอด
2. รอมฎอน (รอม-ดอน)	หมายถึง	เดือนที่ 9 ของปีฮิจเราะห์ศักราช
3. ฮาโซร	หมายถึง	การรับประทานอาหารช่วงย่ำรุ่ง ประมาณเวลาตี 4 – ตี 5
4. ตะรอเวียห์	หมายถึง	การละหมาดในคืนเดือนรอมฎอน

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีการถือศีลอด

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีการถือศีลอด” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. การถือศีลอด (ปอซอ) ในทางศาสนาอิสลามหมายความว่าอย่างไร จงอธิบาย?
2. หลักการในการถือศีลอดเป็นอย่างไร จงอธิบาย?
3. นักเรียนคิดว่า บุคคลประเภทใดบ้างที่ไม่ต้องทำการถือศีลอด จงอธิบายเหตุผล?
4. นักเรียนคิดว่า การถือศีลอดมีประโยชน์ต่อร่างกายหรือไม่ อย่างไร?
5. นักเรียนคิดว่า นอกเหนือจากการถือศีลอดยังมีวิธีการใดบ้างที่จะทำให้ผู้คนหันมารักสุขภาพมากขึ้น?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “ประโยชน์ของการถือศีลอด” โดยจัดทำเป็นเล่มรายงานเป็นรายกลุ่ม
2. ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์จำนวน 2 บท เกี่ยวกับประโยชน์ของการถือศีลอด

4. ประเพณีการเข้าสู่หัต (มาโซะยาวิ)

ภาพที่ 2.42 ภาพเด็กผู้ชายที่ผ่านการขลิบอวัยวะ (มาโซะยาวิ)

การเข้าสู่หัต หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า มาโซะยาวิ คือ การตัดหนังหุ้มอวัยวะเพศชาย มีจุดประสงค์เพื่อให้อวัยวะเพศสะอาด ไม่มีสิ่งหมักหมม ซึ่งการเข้าสู่หัตนั้นมิได้ระบุเวลาที่ชัดเจน แต่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นนิยมทำตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสิบสองปี เพราะเชื่อว่าแผลจะหายเร็วกว่าตอนโต

บางพื้นที่จะมีพิธีกรรมแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่แล้วจะเรียกผู้ที่มาทำการขลิบอวัยวะเพศชาย มาทำพิธี เรียกว่า “โต๊ะมุเต็ง” โต๊ะมุเต็งจะทำการขลิบอวัยวะเพศโดยใช้มีดโกน หรือกรรไกรที่มีความแหลมคม ตัดไปที่หนังหุ้มอวัยวะเพศชาย ความยาวประมาณ 1-2 นิ้ว ตามแต่ขนาดความยาวของหนังหุ้มของเด็กแต่ละคน โต๊ะมุเต็งจะทำการรองเลือดด้วยกระดาษชำระ หรือกระดาษหนังสือพิมพ์ เพื่อรองเลือดไม่ให้เลอะ กล่าวกันว่าเลือดที่ผ่านการขลิบอวัยวะเพศนั้นมีจำนวนเล็กน้อย ไม่มาก แผลจะหายภายในไม่เกิน 2 อาทิตย์

ภาพที่ 2.43 ภาพข้าวเหนียวสามสีในประเพณีมาโชะยาวี

ระหว่างการรักษาแผล โต๊ะมุเต็งจะให้รับประทานอาหารกับ ไก่ย่างเกลือ และอาหารชนิดอื่นๆ ได้ แต่ความระมัดระวังอาหารที่อาจส่งผลให้การรักษาแผลหายช้า เช่น ไข่ไก่ ถั่วลิสง เป็นต้น นอกจากนี้ในวันเข้าพิธีสุนันั้น ผู้ปกครองจะจัดงานให้กับบุตรของตน โดยเชิญให้เพื่อนบ้านใกล้เคียง และเครือญาติมากินเลี้ยงร่วมกัน ผู้ที่มีมาร่วมงานมักมอบเงินจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นขวัญกำลังใจกับบุตรหลาน

บางบ้านที่มีฐานะและความสามารถ จะมีพิธีเดินขบวนช้าง โดยให้บุตรหลานที่จะเข้าพิธีสุนันั่งช้างแห่ขบวนไปโดยรอบ เพื่อป่าวประกาศให้ผู้คนได้รับรู้ ภายในขบวนก็จะมีบรรดาเครือญาติเดินถือพานที่มีอาหารอย่างปูโละราโซ (ข้าวเหนียวสามสี ได้แก่ สีขาว สีเหลือง และสีแดง) ,มีพานที่ประดับด้วยหมากพลูจับจีบกันเป็นชั้นๆ อย่างสวยงาม, พานขนมมปุตู ซึ่งเป็นขนมที่ทำได้ในท้องถิ่น มีหลากหลาย และมีรูปทรงขนมที่หลากหลาย และพานอื่นๆ ตามความเชื่อ

ภาพที่ 2.44 ภาพประเพณีขี่ช้างมาโชะยาวี

การเข้าสู่ניתในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ นั้น จะมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่และตามความเชื่อ แต่สิ่งสำคัญนอกเหนือจากพิธีกรรมนั้น ควรใส่ใจเรื่องความสะอาด และความปลอดภัยมาเป็นอันดับแรก ในปัจจุบันผู้คนนิยมทำตั้งแต่ทารกเพศชายคลอด ก่อนออกจากโรงพยาบาลก็จะทำการขลิบอวัยวะเพศนับตั้งแต่นั้น โดยให้พยาบาลเป็นผู้ขลิบหนึ่งหุ้มอวัยวะเพศแทนโต๊ะมุเต็ง แล้วจึงนำตัวทารกกลับมาจัดงานเลี้ยงที่บ้าน ภายหลังจากออกโรงพยาบาลแล้ว

อธิบายคำศัพท์

1. มาโวะยาวิ	หมายถึง	ประเพณีการขลิบอวัยวะเพศชายมุสลิม
2. โต๊ะมุเต็ง	หมายถึง	ผู้ทำหน้าที่ขลิบอวัยวะเพศชาย

คำถามท้ายเรื่อง เรื่อง ประเพณีมาโวะยาวิ

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีมาโวะยาวิ” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. “โต๊ะมุเต็ง” มีความสำคัญต่อประเพณีการเข้าสู่นิตอย่างไร จงอธิบาย?
2. นักเรียนคิดว่า การเข้าสู่นิต (มาโวะยาวิ) มีความสำคัญอย่างไร?
3. ให้นักเรียนอธิบายวิธีการเข้าสู่นิต (มาโวะยาวิ) มาพอสังเขป?
4. นักเรียนคิดว่า นอกจากการเข้าสู่นิตแล้ว ยังมีวิธีการทำความสะอาดร่างกายส่วนอื่นๆ อย่างไรบ้าง จงอธิบาย?
5. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องี่อ่าน?

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “พิธีกรรมการเข้าสู่นิต (มาโวะยาวิ)” ในพื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ แล้วนำมาเล่าให้เพื่อนในชั้นเรียนฟัง
2. ให้นักเรียนจัดทำแผ่นพับให้ความรู้เรื่อง “ประโยชน์ของการขลิบอวัยวะเพศชายตามแนวการแพทย์แผนใหม่”

5. ประเพณีฮารีรายอ (อีดิลฟิตรี)

ภาพที่ 2.45 ภาพการรวมพลในวันตรุษอีดิลฟิตรี

ที่มา: เพจ ที่นี้ชายแดนใต้.

ฮารีรายอ เกิดขึ้นหลังจากการถือศีลอด เป็นวันสำคัญประจำปีของชาวมุสลิม เพราะเป็นวันที่ชาวมุสลิมทั่วโลกจะปฏิบัติศาสนกิจโดยพร้อมเพรียงกัน ฮารีรายอเป็นวันที่ผู้ตนต่างสนุกสนาน รื่นเริง ได้พบปะสังสรรค์ เยี่ยมเยียนพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และเป็นวันที่มุสลิมทุกคนต่างให้อภัยซึ่งกันและกัน

พิธีกรรมที่ปรากฏในงานวันฮารีรายอ ได้แก่

1. ช่วงค่ำไปจนถึงเช้าตรู่ของวันฮารีรายอ มุสลิมทุกคนต้องบริจาคซากาตฟิตรีเราะห์ ก่อนที่จะไปละหมาดในวันอีดิลฟิตรี และในช่วงเช้าตรู่ทุกคนจะตื่นขึ้นมาอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด ทำการละหมาดซุบฮี แล้วแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่ใหม่ สวยงามตามประเพณีนิยม จากนั้นจึงไปพร้อมกันที่มัสยิดเพื่อรอทำการละหมาดวันฮารีรายออีดิลฟิตรี

2. การอาบน้ำในวันฮารีรายอ ควรอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด เรียกว่าน้ำสุนัต กำหนดเวลาอาบน้ำตั้งแต่เที่ยงคืนเริ่มต้นวันฮารีรายอ จนถึงพระอาทิตย์ตก แต่เวลาที่ดีที่สุดและเป็นที่ยอมรับว่าสุนัต คือเมื่อแสงอรุณขึ้นขอบฟ้าในวันฮารีรายอ ในขณะที่อาบน้ำสุนัตทุกคนจะต้องกล่าวดุอา เพื่อทำการขอพรต่อพระเจ้า

3. การละหมาดในวันอีดิลฟิตรี ผู้คนจะไปมัสยิดก่อนเวลา 7.30 น. การปฏิบัติตนเมื่อเดินทางถึงมัสยิด ทุกคนจะอาบน้ำละหมาด จากนั้นจึงเข้าไปในมัสยิด เพื่อทำการละหมาดจำนวน 2 รอกาอัต สถานที่ในการละหมาดมีการแบ่งแยกหญิงชาย โดยใช้ม่านกั้นกลาง เสร็จแล้วจัดแถวนั่งรอฟังคำสอนจากโต๊ะอิหม่าม ซึ่งเป็นผู้นำในการทำพิธีละหมาด

4. การละหมาด จะมีโต๊ะอิหม่ามเป็นผู้นำละหมาดจำนวน 2 รอกาอัต ซึ่งมีรายละเอียดที่แตกต่างจากการละหมาดทั่วไปในช่วงต้นเท่านั้น กล่าวคือ การตั้งเจตนาอย่างแน่วแน่ว่ากำลังทำการละหมาดในวันรายออิดิลฟิตรี แล้วในขณะที่ยกมือทั้งสองข้าง เพื่อตักบิรนั้น ในรอกาอัตแรก ให้กล่าว "อัลลอฮูอักบร" 7 ครั้ง สลับกับประโยค "ซุบฮานัลลอ วัลฮัมดุลิลลา วาลาอีลา ฮาอินัลลลอ ฮูวัลลอฮูอักบร" จำนวน 6 ครั้ง หลังจากนั้นให้ฟังอิหม่าม (ผู้นำ) อ่านฟาตีฮะและซูเราะฮ์อื่นๆ

รอกาอัตที่สอง ให้กล่าว "อัลลอฮูอักบร" 5 ครั้ง สลับกับประโยค "ซุบฮานัลลอ วันฮัมดุลิลลา วาลาอีลา ฮาอินัลลลอ ฮูวัลลอฮูอักบร" จำนวน 4 ครั้ง หลังจากนั้นให้ฟังอิหม่าม (ผู้นำ) อ่านฟาตีฮะและซูเราะฮ์ แล้วทำการละหมาดตามปกติ

5. เมื่อทำการละหมาดเสร็จ มุสลิมทุกคนจะนั่งฟังอิหม่ามกล่าวคุตบะฮ์ (คำสอน) เพื่อแนะแนวทางชีวิตด้านความศรัทธาที่กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติแต่ความดีละเว้นความชั่ว และปฏิบัติตามแนวทางของอิสลาม เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ขณะนั่งฟังนั้นทุกคนจะอยู่ในความสำรวม สงบนิ่ง ตั้งใจฟังไม่พูดจาใด ๆ ทั้งสิ้น และเมื่ออิหม่ามอ่านคุตบะฮ์จบแล้ว อิหม่ามจะขอพรจากพระองค์อัลลอฮ์เพื่อความ เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และบรรดามุสลิมที่มาร่วมประกอบพิธีกรรม จะมีการขอภัยต่อกันโดยผู้น้อยจะเข้าไปขอภัยผู้อาวุโสกว่า

ภายหลังจากการละหมาดเสร็จสิ้นลง ผู้คนที่มาร่วมละหมาดจะทำการบริจาคเงินให้กับบรรดาเด็ก ๆ ในชุมชน จะรวบรวมจำนวนเงิน แล้วแบ่งปันให้กับเด็ก ๆ ที่มารออยู่ที่หน้ามัสยิด จำนวนเท่า ๆ กัน เด็ก ๆ จะได้รับความสุข รู้สึกรื่นเริง ดีใจที่ได้รับเงินจากบรรดาผู้ใหญ่ สำหรับบรรยากาศในวันฮารีรายอนั้นค่อนข้างอบอุ่น ชาวมุสลิมจะรู้สึกดีใจและมีความสุขที่สุด ประทับใจในวันนี้ บรรดาลูกจะขอภัยต่อพ่อแม่ มีการแสดงออกด้วยการสวมกอด การจูบมือ การหอมแก้ม เป็นการแสดงความรัก ลูกหลานที่อยู่ต่างภูมิภาคต่างกลับบ้าน ทุกครัวเรือนจะมีความอบอุ่นไปด้วยบรรดาลูก ๆ หลาน ๆ กลับบ้านโดยพร้อมเพรียงกัน ถือเป็นวันแห่งความสุขของชาวมุสลิม

ภาพที่ 2.46 ขนมกะตูป๊ะ หรือขนมต้มใบกะพ้อ

ภาพที่ 2.47 ภาพการละหมาดในวันรายอฮิลฟิตรี

ที่มา: เพจ ที่นี้ชายแดนใต้.

หลังจากการพบปะผู้คนที่มัสยิดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้คนจะเดินทางกลับบ้านของตน ระหว่างการเดินทางนั้น จะแวะเข้าพบปะเพื่อนบ้านไปด้วย ซึ่งในวันฮารีรายอนั้น ผู้คนจะให้การต้อนรับแขกที่มาเยือนด้วยสึหน้ายิ้มแย้ม เป็นมิตร และเชิญชวนให้รับประทานอาหารมือพิเศษที่ทำมาเพื่อวันสำคัญ โดยเฉพาะ สำหรับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น นิยมทำกะตูปีะ หรือขนมต้ม ที่ทำจากใบกะพ้อ เป็นอาหารที่พบในช่วงเทศกาลฮารีรายอเท่านั้น รับประทานคู่กับแกงเนื้อ, ซามาอีแก (ทำมาจากเนื้อปลา ยีเนื้อจนแห้ง มีรสชาติหวานๆ เค็มๆ) บ้างก็รับประทานกับนมข้นหวาน เป็นต้น

อธิบายคำศัพท์

1. รายอ	หมายถึง	วันตรุษ, วันปีใหม่ของมุสลิมทั่วโลก
2. ซากาตฟิตเราะห์	หมายถึง	การบริจาคในคืนก่อนวันรายออิติลฟิตรี
3. ซุบฮี	หมายถึง	การละหมาดในเวลาหัวรุ่งของวัน
4. รอกออัต	หมายถึง	จำนวนครั้งในละหมาด
5. โต๊ะอีหม่าม	หมายถึง	ผู้นำในการนำละหมาด
6. ดุอา	หมายถึง	การขอพรต่อพระเจ้า
7. คุดบะห์	หมายถึง	การอ่านคำสอนในเรื่องต่างๆ ที่เป็นข้อปฏิบัติของมุสลิม
8. ขนมะกะตูปีะ	หมายถึง	ข้าวเหนียวต้มห่อด้วยใบกะพ้อ
9. ซามออีแก	หมายถึง	เนื้อปลาที่บดจนเป็นผง

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีวันฮารีรายอ (อิติลฟิตรี)

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีวันฮารีรายอ” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. เพราะเหตุใด วันฮารีรายออิติลฟิตรี จึงถือเป็นวันรื่นเริง จงอธิบาย
2. “ฮารีรายออิติลฟิตรี” มีความสำคัญต่อชาวมุสลิมอย่างไร
3. วัฒนธรรมอาหารที่ปรากฏในฮารีรายออิติลฟิตรีที่เห็นได้ชัดมีอะไรบ้าง
4. ให้นักเรียนอธิบายพิธีกรรมการละหมาดในวันฮารีรายออิติลฟิตรีแบบย่อ
5. นักเรียนได้รับข้อคิดจากเรื่องที่อ่านอย่างไร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ “วัฒนธรรมด้านอาหาร” ที่ปรากฏในวันรายออิติลฟิตรี
2. ให้นักเรียนรวบรวมภาพบรรยากาศในงานวันฮารีรายอ และภาพอาหารที่ปรากฏในวันรายออิติลฟิตรี เป็นสมุดภาพ

7. ประเพณีงานเมาลิต

ภาพที่ 2.48 ภาพการจัดงานเมาลิต

งานเมาลิต คือ วันคล้ายวันเกิดของท่านศาสนามุฮัมมัด (ซ.ล) ที่ชาวมุสลิมจัดงานขึ้นเพื่อรำลึกถึงท่านศาสดาของศาสนาอิสลาม เพื่อแสดงถึงความรักที่มีต่อท่านศาสดาโดยการกล่าวคำสรรเสริญหรือที่เรียกว่า “ซอลาวาด” เป็นภาษาอาหรับ และรำลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านได้ประพฤติปฏิบัติ จนนำมาสู่การแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมทั่วโลก ให้ประพฤติตามคำสั่งเสียและละเว้นในสิ่งที่ท่านศาสดาได้ห้ามไว้ เพื่อให้เป็นบุคคลที่ดำเนินตามรอยของท่านศาสดา และตามแนวทางของศาสนา

การจัดงานเมาลิต จะจัดขึ้นในบางสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ สำหรับผู้ที่จัดขึ้นนั้น ได้จัดขึ้นโดยการชุมนุมกัน และมีการอ่านคัมภีร์อัลกรุอ่าน อ่านโคลง กลอน บทสวดดี และชีวประวัติของท่านศาสดา โดยผู้ที่มีเสียงดีดำเนินการขับร้องไปพร้อมกัน สถานที่ที่จัดงาน อาจเป็นบริเวณที่ชุมนุมชน หรือตามบ้าน นอกจากนี้สำหรับผู้ที่มีความสามารถยังแจกจ่ายทานบริจาคแก่ผู้ที่ยากจนขัดสนอีกด้วย

เนื้อหาที่นำมาอ่านนั้น สำหรับจังหวัดชายแดนใต้ จะมีการแปลภาษาจากภาษาอาหรับ เป็นภาษามลายู เพื่อให้ผู้ที่ฟังสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น เนื้อหาที่นำมาอ่านนั้นเป็นชีวประวัติของท่านศาสดามุฮัมมัด นับตั้งแต่แรกเกิด มาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ทำนองที่อ่านนั้นเป็นไปตามเนื้อหา หากเป็นบทเศร่า ทำนองจะช้า หากเป็นเนื้อหาที่ร่วมแสดงความยินดีกับชัยชนะ ทำนองก็จะเร็วขึ้น ซึ่งผู้อ่านเนื้อหาเป็นทำนองนั้น สามารถขับร้องได้ทุกวัย นับตั้งแต่วัยเด็ก ไปจนถึงวัยสูงอายุ

หลังจากการอ่านแต่ละบทจบลง จะมีการกล่าวสรรเสริญให้กับท่านศาสดาทุกครั้ง แล้วจึงจะเริ่มบทใหม่ หลังจากจบเนื้อหาแล้ว จะทำการขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ เป็นอันเสร็จสิ้นการทำเมาลิต และผู้ที่เรียกผู้คนมาฟังเมาลิตตามบ้านนั้น จะจัดเลี้ยงอาหารเล็กๆ น้อยๆ ให้กับผู้มาทำเมาลิต และเพื่อนบ้านใกล้เคียงด้วย

อธิบายคำศัพท์

1. เมอลิต	หมายถึง	ประเพณีการกล่าวคำสรรเสริญ และชีวประวัติท่าน ศาสตามูฮัมหมัด
2. ชุมมุนชน	หมายถึง	การรวมกันของผู้คน เพื่อกล่าวถ้อยคำสรรเสริญ
3. สรรเสริญ	หมายถึง	การกล่าวยกย่อง, ชื่นชม

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีงานเมอลิต

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีงานเมอลิต” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. งานเมอลิต มีความสำคัญอย่างไร จงอธิบาย
2. หากไม่สามารถจัดงานเมอลิต นักเรียนคิดว่าจะมีวิธีการรำลึกถึงท่านศาสดาได้อย่างไร
3. นักเรียนคิดว่า การจัดงานเมอลิตมีประโยชน์ในแง่ใดบ้าง จงอธิบาย
4. ให้นักเรียนอธิบายพิธีกรรมที่ปรากฏในการจัดงานเมอลิตมาพอสังเขป
5. นักเรียนได้รับข้อคิดจากเรื่องที่อ่านอย่างไร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “บทสรรเสริญท่านศาสดา” แล้วแปลความหมายเป็นภาษาไทย มา 1-2 บท แล้วจัดทำเป็นเล่มรายงาน
2. ให้นักเรียนเขียนชีวประวัติของท่านศาสดามูฮัมหมัด ลงในกระดาษ A4 พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. ประเพณีการกวนอาซุร

ภาพที่ 2.49 ภาพขนมอาซุร

ประเพณีการกวนอาซุร เป็นประเพณีท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คำว่า “อาซุร” เป็นคำในภาษาอาหรับ หมายถึง วันที่สิบ เดือนมูฮัรอม (เดือนแรก) ตามปฏิทินจันทรคติ ซึ่งวันดังกล่าวเคยเกิดสำคัญ คือ พระองค์อัลลอฮ์ให้ความคุ้มครองกับท่านศาสดามูซา ให้รอดพ้นจากการตามล่าตัวของกษัตริย์ฟาโร ประเทศอียิปต์ในยุคอดีต

นอกจากเหตุการณ์ดังกล่าว ยังตรงกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในยุคสมัยท่านศาสดานูฮ์ หรือศาสดาโนอา ความว่า ได้เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ในสมัยนบีนูฮ์ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ไร่นาของประชาชน บรรดาสาวกของท่านศาสดานูฮ์ ทำให้ประชาชนต้องอดอาหาร ไม่มีอาหารรับประทานได้เพียงพอ ท่านศาสดานูฮ์จึงประกาศให้ผู้ที่มีสิ่งของเหลือพอจะรับประทานได้ ให้เอามากองรวมกัน และให้เอาของเหล่านั้นมากวนเข้าด้วยกัน แล้วแจกจ่ายอาหาร เพื่อให้ทุกคนได้รับประทานอาหารกันโดยถ้วนหน้า

เหตุการณ์ดังกล่าว เป็นที่มาของประเพณีการกวนอาซุร เพื่อให้ผู้คนได้รำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีต และรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อร่วมกันกวนอาซุร เพื่อให้เกิดความสามัคคีและสร้างความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ก่อนจะแจกจ่ายให้รับประทานกัน เจ้าภาพหรือผู้จัดงานจะเชิญบุคคลที่นับถือของชุมชนขึ้นมากล่าวขอพร (ดูอา) ก่อน จึงจะแจกให้คนทั่วไปรับประทานกัน

พิธีกรรมการกวนอาซุร

การกวนข้าวอาซุร เริ่มต้นด้วยการที่เจ้าภาพประกาศเชิญชวนนัดหมายให้ชาวบ้านทราบว่าจะมีการกวนข้าวอาซุรกันที่ไหน เมื่อใด เมื่อถึงกำหนดนัดหมายชาวบ้านก็จะนำอาหารดิบ เช่น เผือก มัน ฟักทอง มะละกอ กล้วย ข้าวสาร ถั่ว เป็นต้น มารวมเข้าด้วยกัน แล้วช่วยกันปอกหั่น ตัดให้เป็นชิ้นเล็กชิ้น

น้อย จากนั้นนำเครื่องปรุง เช่น ข่า ตะไคร้ หอม กระเทียม ผักชี ยี่หระ เกลือ น้ำตาล กะทิ เป็นต้น มาเป็นเครื่องผสมโดยหั่นตัดให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ เช่นเดียวกัน สำหรับกะทิจะคั้นเฉพาะน้ำมาผสม

วิธีกวน นำกระทะใบใหญ่ตั้งไฟ มีไม้พายสำหรับกวนขนมอาซุรอ หลังจากตั้งกระทะบนเตาคั้นน้ำกะทิใส่ลงไป ตำหรือบดเครื่องแกงหยาบ ๆ ใส่ลงในน้ำกะทิ เมื่อกะทิเดือดใส่อาหารดิบต่าง ๆ ที่เตรียมมาทั้งหมดใส่ลง แล้วกวนด้วยไม้พาย จนกระทั่งทุกอย่างเปื่อยยุ่ย กวนต่อไปจนเป็นเนื้อเดียวกัน เมื่อแห้งได้ที่แล้วตักใส่ถาด โรยหน้าด้วยไข่เจียวหั่นบาง ๆ หรืออาจโรยหน้ากุ้ง ผักชี หอมหั่นฝอย แล้วแต่รสนิยมของท้องถิ่น แล้วตัดเป็นชิ้น ๆ แจกจ่ายกันรับประทาน

ภาพที่ 2.50 ภาพการร่วมกันกวนอาซุรอ

อธิบายคำศัพท์

1. อาซุรอ	หมายถึง	วันที่สิบของเดือนมุฮัรรออม (เดือนแรก) ตามปฏิทินจันทรคติ,
2. ศาสดามูซา	หมายถึง	หนึ่งในศาสดาของศาสนาอิสลาม
3. ศาสดานูฮ	หมายถึง	หนึ่งในศาสดาของศาสนาอิสลาม

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีงานกวนอาซุรอ

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีงานกวนอาซุรอ” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ประเพณีกวนอาซุรอ มีความเป็นมาอย่างไร เล่ามาพอสังเขป
2. ประเพณีการกวนอาซุรอมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
3. นักเรียนคิดว่า การจัดงานเมาลิดมีประโยชน์ในแง่ใดบ้าง จงอธิบาย
4. ให้นักเรียนอธิบายพิธีกรรมที่ปรากฏในการจัดงานเมาลิดมาพอสังเขป
5. นักเรียนได้รับข้อคิดจากเรื่องที่อ่านอย่างไร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “ประโยชน์ของขนมอาซุรอ” แล้วจัดทำเป็นเล่มรายงาน
2. ให้นักเรียนวาดภาพขนมอาซุรอตามจินตนาการ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

9. ประเพณีการละหมาดวันศุกร์

ภาพที่ 2.51 ภาพการอ่านคุตบะห์ในขณะที่ทำการละหมาดวันศุกร์

การละหมาดในวันศุกร์ ถือเป็นข้อบังคับสำหรับผู้ชายมุสลิม เพราะวันศุกร์สำหรับชาวมุสลิม นั้นถือเป็นวันสำคัญที่สุด กล่าวได้ว่าเป็นประมุขของวัน และเป็นวันที่ยิ่งใหญ่กว่าวันอีดิลฟิตรีหรืออีดิลอัฎฮา เพราะอัลลอฮ์ได้สร้างศาสดาอาดัมในวันดังกล่าว และเป็นวันเดียวกับที่ท่านศาสดาอาดัมถูกขับจากสวรรค์สู่โลกมนุษย์ นอกจากนี้วันดังกล่าวเป็นวันที่ท่านศาสดาอาดัมมรณภาพ วันศุกร์จึงเป็นสำคัญทางศาสนาอิสลาม

การละหมาดวันศุกร์ เป็นวันที่คัมภีร์อัลกุรอานได้บัญญัติให้ชายชาวมุสลิมทุกคนร่วมกันละหมาดวันศุกร์ที่มีสยิดโดยพร้อมเพรียงกัน โดยผู้ที่ทำการละหมาดนั้นต้องนับถือศาสนาอิสลาม มีสติสัมปะชัญญะโดยครบถ้วน สมบูรณ์ ยกเว้นสำหรับคนป่วยที่กำลังทำการรักษาตัว และอ่อนปรนให้กับผู้ที่กำลังเดินทางไกล ไม่สามารถเข้าร่วมละหมาดในวันศุกร์ได้

พิธีกรรมการละหมาดในวันศุกร์

การละหมาดในวันศุกร์เริ่มต้นที่การอาบน้ำละหมาด แต่งกายด้วยชุดสุภาพ ส้ารวมตน แล้วไปรวมกันที่มีสยิด เพื่อรอฟังการอ่านคุตบะห์ (โองการ หรือคำสอนทางศาสนา) หลังจากนั้นทำการละหมาดโดยพร้อมเพรียงกัน จำนวน 2 รอกาอัต โดยตั้งเจตนาว่าต้องการละหมาดวันศุกร์ ตามอิหม่าม เพื่อพระองค์อัลลอฮ์ จากนั้นก็ให้ทำการละหมาดจนเสร็จ โดยมีข้อแม้ว่า จะสามารถทำการละหมาดได้ต้องมีคนละหมาดร่วมกัน 40 คนขึ้นไป

นอกจากนี้ สิ่งที่ศาสนาส่งเสริมให้กระทำในวันศุกร์ ได้แก่ การอาบน้ำและชำระร่างกายให้สะอาด, สวมเครื่องนุ่งห่มสีขาว หรือสีสุภาพ, ตัดเล็บ, ใช้ของหอม เช่น น้ำหอม แต่ต้องไม่มีส่วนผสมของ

แอลกอฮอล์, ตั้งใจฟังในขณะที่อิหม่ามอ่านคุตบะห์(ในขณะที่ทำการละหมาด), อ่านดุอา และศึกษาคัมภีร์อัลกุรอาน, ส่งเสริมการให้ทาน และทำความดี เป็นต้น

ภาพที่ 2.52 ภาพชายมุสลิมขณะฟังการอ่านคุตบะห์

อธิบายคำศัพท์

1. คุดปะห์	หมายถึง	การให้คำสอนในการปฏิบัติตนตามแนวทางที่ศาสนา กำหนด
2. อาดัม	หมายถึง	ศาสนาลำดับแรกของศาสนาอิสลาม
3. มรณภาพ	หมายถึง	ตาย

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีการละหมาดวันศุกร์

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีการละหมาดวันศุกร์” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. วันศุกร์มีความสำคัญต่อมุสลิมอย่างไร
2. นักเรียนคิดว่า การละหมาดในวันศุกร์มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
3. นักเรียนคิดว่า สิ่งใดบ้างที่สามารถกระทำได้ง่ายในวันศุกร์ เพราะเหตุใด
4. การละหมาดวันศุกร์มีความแตกต่างจากการการละหมาดในวันปกติอย่างไรบ้าง จงอธิบาย
5. นักเรียนได้รับข้อคิดจากเรื่องที่อ่านอย่างไร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนเขียนเรียงความ เรื่อง ความดีของฉัน จำนวน 1-2 หน้ากระดาษ A4
2. ให้นักเรียนเขียนการ์ดที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีในทุกๆ วัน พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

10. ประเพณีการตาย (ญานาซะห์)

ภาพที่ 2.53 ภาพที่ฝังศพของชาวมุสลิม

ประเพณีการตายที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น นอกจากการฝังศพแล้ว ยังมีรายละเอียดปลีกย่อยต่อไปนี้ คือ การอาบน้ำศพ การห่อศพ และการฝังศพ ดังจะกล่าวรายละเอียดต่อไปนี้

พิธีกรรมการอาบน้ำศพ

เมื่อมีใครคนใดคนหนึ่งที่เป็นมุสลิมเสียชีวิตลง ญาติพี่น้อง หรือผู้คนในท้องถิ่นจะรีบทำพิธีการตายโดยเร็ว ไม่ให้เกิน 24 ชั่วโมง ยกเว้นผู้ที่ตายชะฮีด หรือที่เรียกว่า บุคคลที่ถูกฆ่าตายในสงครามปกป้องศาสนา ได้แก่

1. ผู้ตายด้วยกาฬโรค
2. คนจมน้ำตาย
3. คนตายด้วยโรคเยื่อหุ้มปอดอักเสบ
4. คนตายด้วยโรคท้องร่วง
5. คนถูกไฟคลอกตาย
6. คนตายเพราะตึกถล่ม
7. หญิงที่ตายเพราะคลอดลูก

ภาพที่ 2.54 ภาพที่ฝังศพของชาวมุสลิม

ภาพที่ 2.55 ภาพการละหมาดให้กับผู้เสียชีวิต

การอาบน้ำให้คนตายนั้น ชั้นแรก เริ่มต้นที่การอาบน้ำศพ หรือที่เรียกว่า การอาบน้ำมายิต โดยให้ญาติพี่น้อง หรือลูกหลานที่เป็นเพศเดียวกันกับผู้ตายทำการอาบน้ำศพด้วยน้ำสะอาด ต้องเปียกน้ำทั่วร่างกาย โดยการอาบนั้นต้องให้ผู้ตายอยู่บนที่สูง แล้วเปลื้องเสื้อผ้าออก โดยปิดอวัยวะเพศเอาไว้ ผู้อาบน้ำให้ศพนั้นต้องเป็นคนที่ไว้วางใจได้ แล้วให้คนใดคนหนึ่งสวนทวาร เพื่อให้ถ่ายของเสียของผู้ตายออกมา แล้วทำการอาบน้ำศพจนสะอาด จากนั้นให้ทำการอาบน้ำละหมาดให้ศพ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของมุสลิม และในขั้นตอนสุดท้ายให้ใช้น้ำการบูรราดไปทั่วร่างกาย

พิธีกรรมห่อศพ

การห่อศพนั้น ศาสนาได้ส่งเสริมให้ทำการห่อศพด้วยผ้าผืนใหม่สีขาวคลุมทุกส่วนของร่างกายผู้เสียชีวิต โดยใช้ผ้าสามผืน ซึ่งผ่านการรมควันหอมแล้วสามครั้ง จากนั้นให้ปูผ้าทั้งสามนั้นซ้อนทับกัน และใช้เครื่องหอมที่ผสมกัน โปรยระหว่างผ้าทั้งสามผืน หลังจากนั้นให้นำศพวางลงกลางผ้าที่ปูไว้ โดยวางศพไว้ในท่าที่นอนหงาย และใช้สำลีชุบเครื่องหอมไปวางคั่นไว้ระหว่างกันทั้งสอง แล้วทำการปกปิดส่วนนั้นด้วยผ้าที่ตัดในรูปของกางเกงเพื่อปกปิดร่างกายของศพ และให้หาเครื่องหอมเช่นเดียวกันนี้ในส่วนอื่นๆ ของร่างกายผู้เสียชีวิต

หลังจากนั้นให้ใช้ผ้าปูศพส่วนที่อยู่บนสุดจากทางซ้ายคลุมศพไปวางฝั่งขวามือ แล้วใช้ส่วนที่อยู่ฝั่งขวามือคลุมศพไปวางทางซ้ายมือให้ทำเช่นเดียวกันนี้สำหรับผ้าปูผืนที่สองและสาม และให้ผ้าปูทั้งสามผืนอยู่เหนือศีรษะของศพหรือทั้งส่วนที่เป็นศีรษะและเท้ากรณีที่มีผ้าเหลือมากพอ แล้วทำกันมัดส่วนที่เหนือศีรษะและเท้า เพื่อมิให้ผ้าทั้งสามผืนกระจัดกระจายออกจากกัน แล้วให้ปลดส่วนที่มัดออกหลังจากที่นำศพไปวางในหลุมศพแล้ว และสำหรับศพที่เป็นผู้หญิงให้ทำเช่นเดียวกับศพชาย และสำหรับศพเด็กนั้นใช้ผ้าห่อเพียงหนึ่งผืนและอนุญาตให้ใช้ทั้งสามผืนในการห่อศพเด็กได้เช่นเดียวกัน

เมื่อทำการห่อศพให้กับผู้เสียชีวิตเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้ลูกหลาน หรือเครือญาติ รวมถึงผู้รู้จักคุ้นเคยมาทำการอำลาเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนจะปิดหน้าด้วยผ้าขาวเป็นลำดับสุดท้าย แล้วนำขึ้นเสลี่ยงนอน ทำการแบกศพไปยังสุสาน หรือที่เรียกว่า “กุโบร์” เพื่อทำการฝังศพต่อไป

ภาพที่ 2.56 ภาพการยกศพเพื่อไปยังกุโบร์ (สุสาน) ภายหลังจากพิธีกรรมห่อศพ

พิธีกรรมการฝังศพ

เมื่อทำการห่อศพ และยกศพมาไว้ที่สุสานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้นำศพออกมาจากเสลี่ยงยก แล้วนำศพไปวางไว้ในหลุมฝังศพที่ได้ทำการขุดไว้ก่อนหน้านี้ โดยหลุมฝังศพนั้นต้องมีความลึกพอที่จะไม่ให้สัตว์ สามารถมาเขี่ยดินบริเวณนั้น หรือนำศพออกมาได้ ศาสนาได้ห้ามทำการฝังศพในเวลาต่อไปนี้

- ก. เมื่อดวงอาทิตย์โผล่จนกระทั่งสูง
- ข. เวลาเที่ยงจนกระทั่งดวงอาทิตย์คล้อย
- ค. เมื่อพระอาทิตย์ใกล้ตกจนกระทั่งลับขอบฟ้า

เมื่อถึงเวลาทำการฝังศพ ศาสนาส่งเสริมให้หันหน้าศพไปทางกิบลัต หรือทางทิศตะวันตก โดยให้ศพนอนในหลุมทางด้านขวา พร้อมแกะเชือกที่มัดศพออก แล้วให้ทำการกล่าวความว่า “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ และเป็นไปตามศาสนาแห่งศาสนทูตของอัลลอฮ์” แล้วให้ทำการดูอา (ขอพร) ให้แก่ศพหลังเสร็จพิธีฝัง

ศาสนาอนุญาตให้วางเครื่องหมายไว้บนหลุมฝังศพ เพื่อให้เป็นที่สังเกต เช่น ก้อนหิน เป็นต้น

ภาพที่ 2.57 ภาพกูโบร์ (สุสานชาวมุสลิม)

อธิบายคำศัพท์

1. มายด์	หมายถึง ศพ
2. ญานาซะห์	หมายถึง ศพผู้เสียชีวิต
3. กุโบร์	หมายถึง สุสานของชาวมุสลิม
4. ซาฮิด	หมายถึง บุคคลที่ถูกฆ่าตายเพื่อปกป้องศาสนา

คำถามท้ายเรื่อง

เรื่อง ประเพณีการตาย (ญานาซะห์)

คำชี้แจง กิจกรรมท้ายบทมีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เมื่อศึกษาเรื่อง “ประเพณีการตาย” แล้วให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่า “การละหมาดญานาซะห์” มีความสำคัญต่อศาสนาอิสลามอย่างไร ?
2. นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดอิสลามจึงให้ความสำคัญต่อการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการตาย?
3. ประเพณีการตายของศาสนาอิสลามมีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร จงอธิบาย?
4. นักเรียนคิดว่า สิ่งที่ยากที่สุดในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตายคือสิ่งใด เพราะเหตุใด จงอธิบาย?
5. นักเรียนได้รับข้อคิดจากเรื่องี่อ่านอย่างไร

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนเขียนเรียงความ เรื่อง ความดีที่ฉันเคยทำ จำนวน 1-2 หน้ากระดาษ A4
2. ให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์เป็นกาพย์ฉกั 16 หัวข้อที่ส่งเสริมต่อการรำลึกถึงความตายด้วยการทำความดีจำนวน 2 บท

บทที่ 3

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนาน และประเพณีจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนราธิวาส สรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัด
ชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโงปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณี
มุสลิมจังหวัดชายแดนใต้

1.2 ขอบเขตการศึกษา

1.2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโงปะแต
อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส มีเนื้อหาประกอบด้วย ตำนานจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่
ตำนานเมืองปัตตานี ตำนานวัดช้างไห้ ตำนานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ตำนานมัสยิดกรือเซะ ตำนานเกาะยือลา
ปี เขายือลาแป ตำนานเจ้าเมืองโต๊ะนิ ตำนานอาแวสะดอ ตำนานถ้ำคนธรรพ์ ตำนานพญาจางอง และ
ตำนานกริชรามัน ประเพณีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ การเกิด การเข้าสู่ันต์ (มาชะ
ยาวิ) งานแต่งงาน การถือศีลอด วันฮารีรายอ (อิดิลฟิตรี) งานเมาลิด กวนอาซูรอ การละหมาดวันศุกร์ และการ
ตาย แต่ละเรื่องมีภาพประกอบและคำถามท้ายบทเรียน

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มี
ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านตำนานและประเพณีจังหวัดชายแดนใต้ ด้านการใช้ภาษาไทย โดย
ใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง แล้วนำมาตรวจสอบความเหมาะสม ขอบข่ายของเนื้อหา นำ
ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำหนังสือที่ได้รับการแก้ไขแล้วให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
จำนวน 10 คน ของโรงเรียนบ้านบาโงปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

1.3 แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ศึกษาดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 การกำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ

- 1) ลักษณะหนังสือ
- 2) โครงสร้างของหนังสือ

1.3.2 แนวทางการสร้างและพัฒนาหนังสือ

- 1) การสร้างหนังสือ
- 2) การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ
- 3) การประเมินคุณภาพหนังสือ

1.3.1 การกำหนดลักษณะและโครงสร้างของหนังสือ

หนังสือที่สร้างขึ้น คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนราธิวาส เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดใต้ เป็นงานเขียนประเภทสารคดี โดยกำหนดลักษณะและโครงสร้างหนังสือ ดังนี้

1) ลักษณะหนังสือ

ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

- (1) กลุ่มผู้อ่านหนังสือ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- (2) กำหนดชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ชื่อว่าตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(3) แนวการเขียนเรื่องเป็นสารคดี คือ เนื้อหาเป็นเรื่องเล่า และเรื่องราวที่ให้ความรู้ สอดแทรกลักษณะสภาพสังคม ชีวประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ประเพณี และความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมการคิดและจินตนาการ

(4) รูปเล่มหนังสือใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไป ขนาดของหนังสือ 21 x 29.7 ซม. หรือเรียกว่า ขนาด A4

(5) เนื้อหาในหนังสือประกอบด้วยตำนานจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส จำนวน 10 เรื่อง และประเพณีมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งเรียบเรียงเนื้อหาเป็นร้อยแก้ว

2) โครงสร้างเนื้อหาหนังสือ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ โดยมีโครงสร้าง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ เนื้อหา การอธิบายคำศัพท์ กิจกรรมท้ายเรื่อง และภาพประกอบ ดังนี้

(1) เนื้อหา

เนื้อหาเป็นการรวบรวมตำนานที่เล่าโดยชาวบ้าน และประเพณีมุสลิมที่พบในสามจังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส นำมาเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ โดยใช้ภาษาที่สละสลวย เข้าใจง่าย ลักษณะของตำนาน และประเพณีที่คัดเลือกมา มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ให้ความรู้และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แหล่งข้อมูลของเนื้อหาได้มาโดยการสัมภาษณ์และสอบถามชาวบ้านในท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนใต้ จากนั้นนำตำนานและประเพณีมุสลิมที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นตอบแบบสอบถามว่าตำนานและประเพณีมุสลิมแต่ละเรื่องเป็นของชาวมุสลิมภาคใต้ และเนื้อหามีความเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ด้านเนื้อหาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน

(2) การอธิบายคำศัพท์

เป็นการอธิบายคำศัพท์มลายูถิ่น และภาษาอาหรับ เพื่ออธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจความหมายของเรื่องราวที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

(3) กิจกรรมท้ายเรื่อง

เป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อประเมินผลการอ่านตำนานและประเพณี เรื่องตำนานและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้

(4) ภาพประกอบ

เป็นภาพที่ถ่ายจากสถานที่จริง ทั้งภาพสถานที่ที่ได้กล่าวในตำนาน และภาพประเพณีมุสลิม ซึ่งมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เพื่อส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น และช่วยให้นักเรียนมีความเพลิดเพลินในการอ่านหนังสือ

1.3.2 แนวทางการสร้างและพัฒนาหนังสือ

การสร้างและพัฒนาหนังสือ มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นการปรับปรุงคุณภาพ โดยอาศัยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนการประเมินคุณภาพ โดยการนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน และให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างอ่านแล้วประเมินแสดงความคิดเห็นต่อหนังสือ ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการสร้างหนังสือ

ผู้ศึกษาสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามขั้นตอน ดังนี้

(1) ศึกษาหลักสูตร การศึกษาหลักสูตรได้พิจารณาสาระและมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ววิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐาน ท 1.1 ท 2.1 และ ท 5.1 เนื้อหาหนังสือและกิจกรรมสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือ

(2) ศึกษาข้อมูลตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิม โดยเลือกตำนานที่เล่าในรูปแบบมุขปาฐะจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในท้องถิ่น ส่วนประเพณี มุสลิมเลือกจากประเพณีที่พบทั่วไปในจังหวัดชายแดนใต้ จากนั้นนำเนื้อหาเรื่องตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิม ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาตอบแบบสอบถามว่าเนื้อหาแต่ละเรื่อง ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นเกณฑ์ในการประเมิน เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรนำมาใช้ในการสร้างหนังสือ

(3) ศึกษาเอกสาร แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือให้มีคุณภาพ

(4) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ นำผลการศึกษา รายละเอียดของหลักสูตร มาเป็นแนวในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือ ดังต่อไปนี้

4.1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตำนานและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้

4.2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านจับใจความสำคัญและสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่าน

4.3) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน

(5) นำเนื้อหา เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ มาสร้างหนังสือ และจัดทำภาพประกอบ และกิจกรรมท้ายเรื่อง

(6) สร้างแบบประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยครอบคลุม 5 ด้าน ดังนี้

6.1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

6.2) ด้านเนื้อหา

6.3) ด้านการใช้ภาษา

6.4) ด้านภาพประกอบ

6.5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

2) การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือ

การสร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้นโดยจัดทำเป็น 2 ชุด ดังนี้
ชุดที่ 1 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า
ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนประเมิน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า

3) การประเมินคุณภาพหนังสือ

การประเมินคุณภาพหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีขั้นตอนการจัดทำ ดังนี้

(1) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนภาษาไทย ด้านตำนานและประเพณีมุสลิม จำนวน 3 ท่าน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

(2) นำให้นักเรียนประเมินคุณภาพหนังสือ การประเมินคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการนำหนังสือไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบาโจปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 10 คน เพื่อประเมินจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสือ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(3) นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนักเรียนมาปรับปรุงหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและนักเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1.4.1 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีรายการประเมิน 5 ด้านคือ 1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านการใช้ภาษา 4) ด้านภาพประกอบ 5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 4.76-5.00 สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม

1.4.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งมีรายการประเมิน 5 ด้านคือ 1) การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ 2) เนื้อหา 3) ด้านการใช้ภาษา 4) ด้านภาพประกอบ 5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความเห็นในด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ภาพประกอบ และคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยภาพรวมหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. อภิปรายผล

ผลการประเมินการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนราธิวาส พบว่า การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 4.76-5.00 และการประเมินโดยนักเรียนพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างหนังสือตามแนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ โดยในภาพรวมมีความเหมาะสม การออกแบบปกหนังสือมีความสวยงามน่าสนใจ มีสอดคล้องกับเนื้อหา รูปเล่มดูน่าอ่าน ขนาดของหนังสือและตัวหนังสือมีความเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน มีส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน และการพิมพ์สะกดคำได้ถูกต้อง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 4.76 แสดงว่าด้านรูปเล่มและการพิมพ์ มีความเหมาะสม

นักเรียนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนมีความเห็นว่า การออกแบบปกมีความสวยงาม น่าสนใจ การออกแบบปกมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือและตัวอักษรมีความเหมาะสมกับวัยและชั้นของผู้เรียน และการจัดรูปเล่มดูน่าอ่าน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของลักขณา รอดสน (2540, น. 10) ที่ว่าควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือ เช่น เกณฑ์อายุของผู้อ่าน จำนวนคำ แนวการเขียน การเลือกเนื้อหาจากหลายทาง เช่น จากหลักสูตรท้องถิ่น จากความสนใจของเด็ก เป็นต้น และการทำรูปเล่ม ขนาดของตัวหนังสือควรมีขนาดพอเหมาะและหยิบถือได้สะดวก

สรุปได้ว่า ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นตามขั้นตอนและได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จึงทำให้หนังสือมีความเหมาะสมมาก

2.2 ด้านเนื้อหา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาและความยาวของเรื่องมีความเหมาะสม นำเสนอเนื้อเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับวัย เนื้อหาที่นำเสนอถูกต้อง ให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และกิจกรรมทำยบที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 4.90 แสดงว่าด้านเนื้อหา มีความเหมาะสม

นักเรียนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความเห็นว่า เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น เนื้อหาของหนังสือมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการแบ่งเนื้อหาแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม เป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย กิจกรรมทำยบที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของชุตินา สัจจันันท์และคณะ (2542, น. 186) ที่ว่า หนังสือ

อ่านเพิ่มเติมที่ดีจะมีเนื้อหาที่ให้สาระความรู้ถูกต้อง เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน เนื้อหาให้ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมด้านอารมณ์ สังคม คุณธรรม จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และมีความยาวเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน แนวการเขียนมีการนำเสนอความคิดที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน การนำเสนอมีความน่าสนใจ แบ่งบทได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า ด้านเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานและประเพณีมูสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นนั้นทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน ให้คุณค่าด้านวัฒนธรรม และด้านอื่นๆ เช่น ขนบประเพณี ภาษา เป็นต้น ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้อ่านเนื้อหาแล้วนอกจากการได้รับข้อคิดจากการอ่านแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมนิสัยการรักการอ่านด้วย เนื้อหาที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นจึงมีความเหมาะสมมาก

2.3 ด้านการใช้ภาษา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ด้านการใช้ภาษา ในภาพรวมมีความเหมาะสม พบว่า ใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษา ภาษาที่ใช้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และคำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายกับวัย โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 5 แสดงว่าด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมมาก

นักเรียนมีความเห็นว่า การใช้ภาษาในภาพรวมเหมาะสมในระดับมากที่สุด พบว่าภาษาที่ใช้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย คำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายเหมาะกับวัยของผู้เรียน ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของจินตนา ไบกาซูยี (2542, น. 215-218) ที่กล่าวว่า การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มีลักษณะน่าอ่านและเหมาะกับการใช้ประโยชน์สูงสุดในการเรียน คือ ควรใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษา ตรงความหมาย สอดคล้องตามหลักพจนานุกรม และสอดคล้องกับแนวคิดของถวัลย์ มาสจรัส (2548, น. 164) ที่กล่าวถึงการใช้ภาษา ความว่า การใช้ภาษาสามารถสื่อความหมายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ถูกต้องตามหลักภาษา ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และมีศัพท์เฉพาะถูกต้อง

สรุปได้ว่า ด้านการใช้ภาษาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมูสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นนั้นมีสำนวนการใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย จึงมีความเหมาะสมที่จะให้นักเรียนได้ฝึกอ่าน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน และเกิดความรักต่อท้องถิ่นที่อาศัยอยู่

2.4 ด้านภาพประกอบ

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ด้านในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 4.94 แสดงว่า มีความเหมาะสมภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง สีเส้นสวยงามชัดเจน น่าสนใจ จัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ภาพประกอบช่วยดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหา ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น และจำนวนภาพประกอบมีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านภาพประกอบในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ดึงดูดความ

สนใจให้อ่านเนื้อหา มีสีสันสวยงาม น่าสนใจ และจัดวางภาพเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของถวัลย์ มาสจรัส (2548, น. 164) ความว่า ภาพ ตาราง แผนภูมิ ควรมีความถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับเนื้อหา มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจน

สรุปได้ว่า ด้านภาพประกอบของหนังสือ เรื่อง ตำนานและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมมาก เนื่องจากผู้ศึกษาได้ใช้ภาพจริงเป็นภาพประกอบ โดยภาพดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิจนได้ภาพที่มีความเหมาะสมสามารถนำมาพัฒนาสื่อการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 5 แสดงว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสม พบว่า หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมและอนุรักษ์ท้องถิ่น นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมพร จารุณภู (2554, น. 13-8) ที่ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความสำคัญที่ช่วยในการเรียนรู้ ส่งเสริมความสนใจในการอ่าน เสริมสร้างประสบการณ์ ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวาง ลึกซึ้ง ช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

สรุปได้ว่า ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณค่าและมีประโยชน์เหมาะสมที่จะเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการสร้างนิสัยรักการอ่าน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

3.1.1 ก่อนนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนี้ไปใช้สอน ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์รายละเอียดของเนื้อหาให้เข้าใจ เพื่อสามารถแนะนำให้ผู้เรียนใช้หนังสือได้อย่างถูกต้อง

3.1.2 ผู้เรียนจะต้องตอบคำถามท้ายเรื่องเพื่อเป็นการทบทวนเนื้อเรื่อง และเพื่อประเมินผู้เรียนจากการศึกษาเนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง

3.1.3 การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น ครูผู้สอนควรเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม และแนวคิดของคนในท้องถิ่นด้วย

3.1.4 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้นอกจากสามารถให้ผู้เรียนอ่านนอกเวลาเรียนแล้ว ผู้สอนยังสามารถนำหนังสือไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการทุกทักษะทางภาษา เพื่อให้การจัด การเรียนการสอนเหมาะสมกับธรรมชาติวิชาภาษาไทย วัย และความสามารถของผู้เรียน

3.2 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเนื้อหาใหม่ๆ หรือเนื้อหาที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ได้สื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตรงกับความสนใจของผู้เรียน เช่น เกี่ยวกับท้องถิ่นของสามจังหวัดชายแดนใต้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ นิทานพื้นบ้าน และค่านิยมของท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนักรู้ท้องถิ่นให้กับผู้อ่าน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียนด้วย

3.2.2 ควรสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับตำนาน และประเพณีท้องถิ่นที่ปรากฏใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ในลักษณะอื่นๆ และในระดับชั้นอื่นให้มากขึ้น

3.2.3 ควรมีวิจัยโดยการจัดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ให้กับครูได้มีโอกาสในการพัฒนานวัตกรรมด้านหนังสือ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาหนังสือในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

3.2.4 ควรจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้กับผู้สนใจได้ศึกษา

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2538). *คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *วิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *การผลิตการเลือกและการใช้หนังสือสนองการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กนกพรรณ เหวระกุล. (2555). *อ่านเถิดชาวไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กิ่งแก้ว อัดถาวร. (2520). *คติชนวิทยา*. หน่วยศึกษานิเทศก์: กรมการฝึกหัดครู.
- กรรณิการ์ ยี่มมา และคณะ. (2558). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการออกแบบทางการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- จินตนา ไบกาซูยี. (2542). *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.
- เจด็จ คชฤทธิ์. (2554). *เด็กกับหนังสือ คู่มือเพื่อความเข้าใจเด็กและหนังสือสำหรับเด็ก*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2545). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ชุตินา สัจจาภินันท์ และคณะ. (2542). *การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์. (2549). *100 ปี ร้อยใจชาวตราวิวาส*. นราธิวาส สำนักงานจังหวัดนราธิวาส.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). *การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์-ลิฟเพรส.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2537). *การเขียนวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทัศนัย วงศ์พิเศษกุล. (2556). *อ่านเขา อ่านเรา 14 บทความส่งเสริมการอ่าน จากผู้เชี่ยวชาญ 10 ประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- บุญส่ง นิลแก้ว. (2541). *วิจัยการศึกษา*. เชียงใหม่: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2554). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2555). *การสร้างสรรค์และถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่น. ใน ประมวลสาระชุดวิชาวรรณกรรมท้องถิ่น*. (หน่วยที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

- ประยูร ทรงศิลป์. (2542). *การศึกษาวិเคราะห์ตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมรภาคที่ 1-9*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ปราณี ปราบริปู. (2560). แนวทางการสร้างหนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, 10(2), 352-354.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2525). *ปีกษ์ใต้ชายแดน*. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- พรจันทร์ จันทวิมลและคณะ. (2534). *การเขียนและจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- พระยาอนุমানราชธน. (2514). *วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- พิเชฐ แสงทอง. (2558). *ตำนานและเรื่องเล่าปรัมปราท้องถิ่นภาคใต้ : อัตลักษณ์ วัฒนธรรม อำนาจ และการต่อต้านในประวัติศาสตร์ความเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2546). *การส่งเสริมการอ่าน*. ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์.
- มานพ ถนอมศรี. (2546). *การเขียนหนังสือสารคดี บันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สิปประภา.
- มานิต จารงค์. (ม.ป.ป.). *วัฒนธรรมและประเพณีของไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ม.ป.ท.
- มะอีซอ โซมะตะ และคณะ. (2553). *เรื่องเล่าจากหมู่บ้านเชิงเขาบูโด กรณีบ้านตะโหนด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- วิสุทธิโกศล (พระราช) และคณะ. (2549). *เรารักประเทศไทย : ประวัติศาสตร์สี่จังหวัดภาคใต้ เมืองปัตตานี ดินแดนในแหลมทอง*. ม.ป.พ.: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.
- ศุภณี เกษประทุม. (2558). การออกแบบหนังสือ นิตยสาร และวารสาร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการออกแบบทางการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์*. (หน่วยที่ 3). นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. (2550). *เล่าขานตำนานใต้*. นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี.
- สมพร จารุณฎ. (2554). การพัฒนาหนังสือและเอกสารเพื่อการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทย*. (หน่วยที่ 13). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุกานดา วรพันธุ์พงศ์ และคณะ. (2555). *เอกสารประกอบการสอน การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2555). *สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- สุพล บุญมาเลิศ. (2549). *วิถีชีวิตมุสลิม*. ฉะเชิงเทรา: ประสานมิตร.

สุภาวดี ธีรธรรมากร และคณะ. (2553). เอกสารประกอบการสอน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพิมพ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัจฉรา ประดิษฐ์. (2550). *ชวนเด็กไทยให้เป็นนักอ่าน*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.

อุทยานแห่งการเรียนรู้. (2562). ผลสำรวจการอ่านของประชากร 2561. สืบค้นจาก [http://www.nso.](http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2562/N30-05-62-1.aspx)

[go.th/sites/2014/Pages/News/2562/N30-05-62-1.aspx](http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2562/N30-05-62-1.aspx).

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

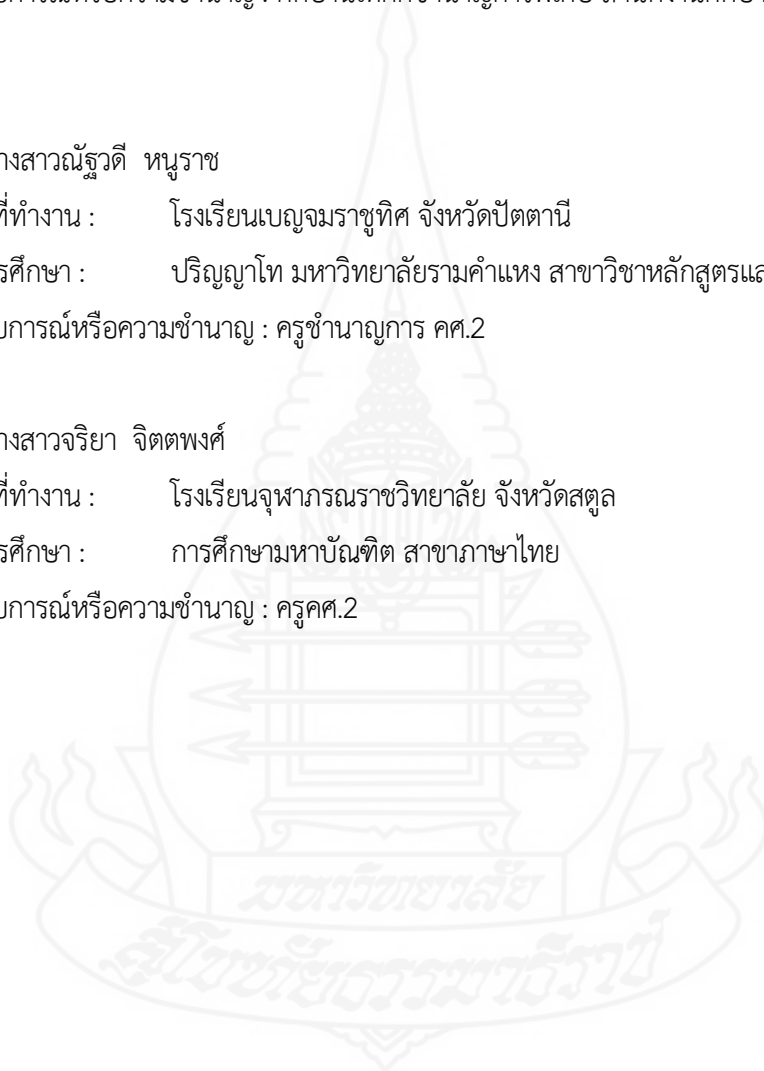
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ นางปัทมาวดี ชันธุ์ชัย
สถานที่ทำงาน : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส
วุฒิการศึกษา : จบปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ หลักสูตรและการสอน ภาษาไทย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ : ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส
2. ชื่อ นางสาวณัฐวดี หนูราช
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี
วุฒิการศึกษา : ปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
ประสบการณ์หรือความชำนาญ : ครูชำนาญการ คศ.2
3. ชื่อ นางสาวจริยา จิตตพงศ์
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย จังหวัดสตูล
วุฒิการศึกษา : การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ : ครูคศ.2

ภาคผนวก ข

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

เรื่อง ตำนานพื้นบ้าน และประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบ้านบาโงปะแต จังหวัดนราธิวาส

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย +1 หมายถึง เหมาะสม
0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
-1 หมายถึง ไม่เหมาะสม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ <ol style="list-style-type: none"> 1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ 2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา 3. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน 4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน 5. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน 6. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 7. การพิมพ์ และการสะกดคำถูกต้อง 					
ด้านที่ 2 เนื้อหา <ol style="list-style-type: none"> 1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม 2. ความยาวของเนื้อหาแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย 4. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 5. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ 6. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น 7. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา 					
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา					

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
	5	4	3	2	1
1. การใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษา					
2. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
3. ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
4. คำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายกับวัยของผู้เรียน					
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ					
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง					
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ					
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ					
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหา					
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น					
6. จำนวนภาพประกอบมีความเหมาะสม					
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น					
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ท้องถิ่น					
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ค

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน

แบบสอบถามความคิดเห็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน

เรื่อง ตำนานพื้นบ้านและประเพณีมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
บ้านบาโจปะแต จังหวัดนราธิวาส

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย	5 หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
	4 หมายถึง	เห็นด้วยมาก
	3 หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
	2 หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
	1 หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์					
8. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ					
9. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา					
10. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน					
11. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน					
12. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
ด้านที่ 2 เนื้อหา					
9. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม					
10. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย					
11. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
12. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น					
13. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา					
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา					

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				
	5	4	3	2	1
5. การใช้ภาษาที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
6. คำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย					
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ					
7. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง					
8. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ					
9. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ					
10. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหา					
11. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น					
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
6. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น					
7. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
8. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ท้องถิ่น					
9. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ง

ผลการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สกลนคร

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านรูปเล่มและการพิมพ์

รายการประเมิน	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
3. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน	4	5	4	4.33	0.58	เหมาะสม
5. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
6. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4	4	4	4.00	0.00	เหมาะสม
7. การพิมพ์ และการสะกดคำถูกต้อง	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม

จากตารางภาคผนวกที่ 1.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านรูปเล่มและการพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง ($\bar{x} = 4.48$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า การออกแบบปกหนังสือมีความสวยงามน่าสนใจ มีสอดคล้องกับเนื้อหา รูปเล่มดูน่าอ่าน ขนาดของหนังสือและตัวหนังสือมีความเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน มีส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน และการพิมพ์ สะกดคำได้ถูกต้อง

ตารางภาคผนวกที่ 1.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
2. ความยาวของเนื้อหาแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
3. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
4. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
5. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
6. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	5	4	4	4.33	0.58	เหมาะสม
7. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม

จากตารางภาคผนวกที่ 1.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ($\bar{x} = 4.90$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า การแบ่งเนื้อหาและความยาวของเรื่องมีความเหมาะสม นำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหา มีความเหมาะสมกับวัย เนื้อหาที่นำเสนอถูกต้อง ให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และกิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

ตารางภาคผนวกที่ 1.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการใช้ภาษา

รายการประเมิน	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. การใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษา	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
2. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
3. ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
4. คำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม

จากตารางภาคผนวกที่ 1.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการใช้ภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ($\bar{x} = 5.00$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษา ภาษาที่ใช้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และคำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายกับวัย

ตารางภาคผนวกที่ 1.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาพประกอบ

รายการประเมิน	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ	5	4	5	4.66	0.58	เหมาะสม
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหา	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
6. จำนวนภาพประกอบมีความเหมาะสม	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม

จากตารางภาคผนวกที่ 1.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาพประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ($\bar{x} = 4.94$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง สีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ จัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ภาพประกอบช่วยดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหา ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น และจำนวนภาพประกอบมีความเหมาะสม

ตารางภาคผนวกที่ 1.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

รายการประเมิน	ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ			$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	5	5	5	5.00	0.00	เหมาะสม

จากตารางภาคผนวกที่ 1.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ($\bar{x} = 5.00$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมและอนุรักษ์ท้องถิ่น นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ภาคผนวก จ

ผลการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยการสอบถามนักเรียน

ตารางภาคผนวกที่ 2.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านรูปเล่มและการพิมพ์

รายการประเมิน	ความคิดเห็นนักเรียน		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
8. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	4.90	0.32	มากที่สุด
9. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	4.40	0.52	มาก
10. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน	4.30	0.48	มาก
11. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน	4.40	0.52	มาก
12. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.40	0.52	มาก
รวม	4.48	0.48	มาก

จากตารางภาคผนวกที่ 2.1 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.48$) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ การออกแบบปกมีความสวยงาม น่าสนใจ โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90$) รองลงมาได้แก่ การออกแบบปกมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือและตัวอักษรมีความเหมาะสมกับวัยและชั้นของผู้เรียน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.40$) และรองลงมา ได้แก่ การจัดรูปเล่มน่าอ่าน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.30$)

ตารางภาคผนวกที่ 2.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหา

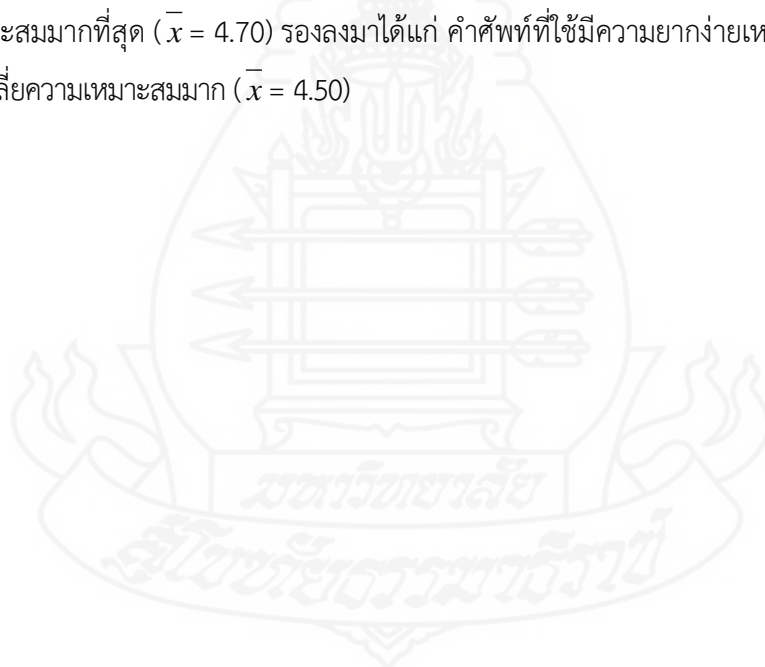
รายการประเมิน	ความคิดเห็นนักเรียน		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
9. การแบ่งเนื้อหาแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	4.80	0.42	มากที่สุด
10. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	4.80	0.42	มากที่สุด
11. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.90	0.32	มากที่สุด
12. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	5.00	0.00	มากที่สุด
13. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4.80	0.42	มากที่สุด
รวม	4.86	0.32	มากที่สุด

จากตารางภาคผนวกที่ 2.2 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้านเนื้อหา ในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.86$) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90$) และรองลงมาได้แก่ การแบ่งเนื้อหาแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม เป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$)

ตารางภาคผนวกที่ 2.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการใช้ภาษา

รายการประเมิน	ความคิดเห็นนักเรียน		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
5. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.70	0.48	มากที่สุด
6. คำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายกับวัยของผู้เรียน	4.50	0.53	มากที่สุด
รวม	4.60	0.51	มากที่สุด

จากตารางภาคผนวกที่ 2.3 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้านการใช้ภาษา ในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) รองลงมาได้แก่ คำศัพท์ที่ใช้มีความยากง่ายเหมาะกับวัยของผู้เรียน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.50$)

ตารางภาคผนวกที่ 2.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาพประกอบ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นนักเรียน		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
7. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	4.80	0.42	มากที่สุด
8. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ	4.30	0.67	มาก
9. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ	4.30	0.67	มาก
10. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหา	4.80	0.42	มากที่สุด
11. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.64	0.44	มากที่สุด

จากตารางภาคผนวกที่ 2.4 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้านภาพประกอบในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมาก ($\bar{x} = 4.64$) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง และดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหา โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) และรองลงมาได้แก่ ภาพประกอบมีสีสันสวยงาม น่าสนใจ และจัดวางภาพเหมาะสมกับเนื้อหา โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมา ($\bar{x} = 4.30$)

ตารางภาคผนวกที่ 2.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นนักเรียน		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
6. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น	4.70	0.48	มากที่สุด
7. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	4.80	0.42	มากที่สุด
8. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์	4.60	0.52	มากที่สุด
9. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.60	0.52	มากที่สุด
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.74	0.39	มากที่สุด

จากตารางภาคผนวกที่ 2.5 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวมว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) รองลงมา ได้แก่ หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) รองลงมา ได้แก่ หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมา ($\bar{x} = 4.70$) และรองลงมา ได้แก่ หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ ทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมา ($\bar{x} = 4.60$)

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายแม สະเลาะ
อายุ 93 ปี
ที่อยู่ 67 ตำบลตาแกะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
2. นางแมะซง แวนาหึ่ง
อายุ 74 ปี
ที่อยู่ 63 ตำบลตาแกะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
3. นางเจ๊ะมือลอ หะยิดอเลาะ
อายุ 66 ปี
ที่อยู่ 56 หมู่ 3 ถนนโกตา-ท่าเรือ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
4. นายดอมะ ยะแดแมะ
อายุ 76 ปี
ที่อยู่ 112/1 หมู่ 7 ตำบลบุดี อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
5. นายอูมา นิมะ
อายุ 90 ปี
ที่อยู่ 91/1 หมู่ 7 ตำบลบาเรเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
6. นางแมะวาม๊ะ ดีเยาะห์
อายุ 87 ปี
ที่อยู่ 91 หมู่ 7 ตำบลบาเรเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
7. นายมันโซ ปะนาขอ (โต๊ะอีหม่ามประจำมัสยิดหมู่ที่ 7)
อายุ 50 ปี
ที่อยู่ 104 หมู่ 7 ตำบลบาเรเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

8. นายมะ นิมิง (กรรมการมัสยิดหมู่ที่ 7)
อายุ 63 ปี
ที่อยู่ 107/2 หมู่ 7 ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
9. นายมะ มะโซ๊ะ (โต๊ะบิลาลมัสยิดหมู่ที่ 7)
อายุ 71 ปี
ที่อยู่ 129 หมู่ 7 ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
10. นายสะแปอิง ตะมะงา
อายุ 65 ปี
ที่อยู่ 111/1 หมู่ 7 ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
11. นางฆอรีเยาะ ปะนาฆอ (หมอตำแย)
อายุ 76 ปี
ที่อยู่ 104 หมู่ 7 ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
12. นางมาลอ สาแม
อายุ 79 ปี
ที่อยู่ 78 หมู่ 1 ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
13. นายมะลี สาลี
อายุ 80 ปี
ที่อยู่ 78 หมู่ 1 ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวอามีรา อิสลามรุจี
วัน เดือน ปีเกิด	24 ธันวาคม 2533
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับสอง สาขาวิชาภาษาไทย พ.ศ. 2556
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านบาโจปะแต อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการ

